

**ONTWERP-MEMORIE VAN TOELICHTING
BOEK 2 NIEUW BURGERLIJK WETBOEK VAN SURINAME
(RECHTSPERSONEN)**

Algemeen

De huidige Surinaamse wetgeving bevat geen samenhangende regeling van het rechtspersonenrecht. Een Wetboek “Rechtspersonen” ontbreekt. Het recht van de naamloze vennootschap is te vinden in de artikelen 33 tot en met 155 van het Surinaams Wetboek van Koophandel, hierna aan te duiden als WvK. De vereniging wordt geregeld in de artikelen 1665 tot en met 1684 van het Surinaams Burgerlijk Wetboek. Voor de coöperatieve vereniging geldt de Wet Coöperatieve Verenigingen 1944. Ten slotte is er de uit 1968 daterende Wet op Stichtingen. Veel van deze regelingen zijn verouderd. In het kader van de invoering van een Nieuw Burgerlijk Wetboek is besloten de genoemde regelingen in een vernieuwde versie samen te brengen in een Boek 2.

Het hierbij aangeboden ontwerp is gebaseerd op het Nederlands-Antilliaanse Boek 2 (*Publicatieblad van de Nederlandse Antillen* 2004, no. 6), zoals dit per 1 maart 2004 in werking is getreden en nadien is gewijzigd.¹ Bij de opzet van het Nederlands-Antilliaanse Boek 2 en de later daarin doorgevoerde wijzigingen is het Nederlandse voorbeeld tot op zekere hoogte gevolgd. Dit via de Nederlandse Antillen lopende verband met de Nederlandse regeling vindt men derhalve terug in het hier aangeboden ontwerp. Zoals in Nederland zijn algemene bepalingen opgenomen in een eerste titel. Deze algemene bepalingen zijn van belang voor de privaatrechtelijke rechtspersonen die in de volgende titels hun regeling vinden. Blijkens artikel 1 lid 1 zijn dat achtereenvolgens: de stichting, de vereniging, de coöperatie, de onderlinge waarborgmaatschappij en de naamloze vennootschap. Intussen zijn er ook belangrijke verschillen met de Nederlandse regelgeving. Zo is – overeenkomstig de Antilliaanse regeling – afgezien van de gedachte om ook bepalingen op te nemen over publiekrechtelijke rechtspersonen en kerkgenootschappen. De artikelen 1 en 2 van het Nederlandse Boek 2, die aan deze rechtspersonen zijn gewijd, hebben geen praktische betekenis. Wel hebben zij geleid tot uitvoerige maar weinig concludente academische discussies. Dit soort discussies kunnen beter vermeden worden. In het hierbij aangeboden ontwerp is de enige bepaling, die tot buiten de in Boek 2 geregelde rechtspersonen reikt, het tweede lid van artikel 1. Men zie daarvoor de toelichting op dat artikel.

Ook de indeling van Boek 2 verschilt in sommige opzichten van de indeling in Nederland. Zo zijn beduidend meer bepalingen van de afzonderlijke titels overgebracht naar Titel 1. Op een aantal punten leidde dit tot vereenvoudiging. In andere gevallen konden daardoor niet goed verklaarbare verschillen in redactie en systeem worden opgespoord en gladgestreken. Vermeld mag tenslotte worden dat de regeling van de stichting niet, zoals in het Nederlands Boek 2, is geplaatst in titel 6 maar in titel 2, onmiddellijk na de algemene bepalingen en voorafgaand aan de overige in Boek 2 geregelde rechtspersonen. Principiële betekenis heeft deze verhuizing niet. Zij is doorgevoerd om praktische redenen. Met betrekking tot de

nummering van de artikelen en de indeling in titels kan het volgende worden opgemerkt. In de Boeken 1 en 3 tot en met 8 is uit praktische overwegingen (raadpleging van rechtspraak en literatuur) zo veel mogelijk de nummering en titelindeling van het Nederlandse voorbeeld gevolgd. Nu echter Boek 2 op de Antilliaanse regeling is afgestemd, is in Boek 2 vastgehouden aan de Antilliaanse nummering en titelindeling, die aanzienlijk afwijkt van de Nederlandse. Daarmee wordt bereikt dat de vergelijking met het Antilliaanse recht gemakkelijker verloopt.

Ook met het Antilliaanse recht bestaan intussen belangrijke verschillen. Zo kent het Antilliaanse recht – zoals ook het Nederlandse recht – naast de rechtsvorm van de naamloze vennootschap (NV), die van de besloten vennootschap (BV). In de Antilliaanse regeling van de BV in Boek 2 wordt voortgebouwd op de per 1 januari 2000 in de Nederlandse Antillen ingevoerde Landsverordening Besloten Vennootschap (*Publicatieblad van de Nederlandse Antillen* 1999, no. 241). Voor Suriname is vastgehouden aan de NV als enige in Boek 2 te regelen vennootschapsvorm. Op een aantal punten zijn echter eigen oplossingen gekozen. Op die punten wijkt daarom de Surinaamse regeling van de NV (titel 5) niet alleen af van de Nederlandse regeling maar ook van de Antilliaanse NV-regeling.

De regelingen van de stichting (titel 2), de vereniging (titel 3) en die van de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij (titel 4) lopen voor een groot deel parallel aan de Antilliaanse zowel als de Nederlandse regelingen. Titel 7 (uitkoop, uittreding en gedwongen overdracht) is nagenoeg gelijk aan de regeling van die onderwerpen in Titel 7 BWNA. De regeling van het enquêterecht in Titel 8 is een vereenvoudigde versie van de Nederlandse regeling in de artikelen 2:344 e.v. NedBW. Titel 9 regelt de omzetting, de fusie en de splitsing. De omzettingsregeling is nagenoeg gelijk aan de Antilliaanse maar verschilt van de Nederlandse. Voor wat betreft de fusie en splitsing geldt het volgende. In het Antilliaanse Boek 2 is destijds de Nederlandse regeling nauwkeurig – afgezien van enkele noodzakelijke aanpassingen – overgenomen. De overweging was dat deze regelingen een zo technisch karakter hebben dat voor een goed begrip de steun van de Nederlandse rechtspraak en literatuur onontbeerlijk is. Deze zelfde overweging geldt voor Suriname. In Suriname is daarom met dezelfde nauwkeurigheid de Antilliaanse regeling overgenomen. Voor wat betreft de fusie bleek het daarbij mogelijk de nummering in Nederland (artikelen 309 tot en met 334) te volgen. Dat is echter niet gebeurd bij de splitsing. De reden is dat de invoering van de splitsing in Nederland heeft geleid tot een nummering die begint met het artikelnummer 334a en eindigt met artikel 334ii. Uit esthetisch en praktisch oogpunt leek het niet wenselijk deze nummering aan te houden. Ook voor de splitsingsregeling geldt echter dat deze nauwkeurig op die in de Antillen en Nederland is afgestemd.

Zoals hierboven gezegd wijkt de regeling van de afzonderlijke rechtspersonen op sommige punten inhoudelijk af van die in Nederland. Het meest duidelijk is dat bij de naamloze vennootschap. Zoals bij de Antilliaanse regeling kunnen daarbij de volgende uitgangspunten worden genoemd: de oprichting moet snel en zonder veel formaliteiten kunnen plaatsvinden; met betrekking tot de inrichting, zoals deze tot uiting komt in de aandeelhoudersrechten, de bestuursstructuur, de vermogensbescherming, de taal- en valutakeuze wordt een grote mate van vrijheid gelaten; daarbij is aandacht besteed aan de compatibiliteit met het Anglo-Amerikaanse systeem en dat van de Caricom-landen; tegenover deze vrijheid van inrichting staan passende regels tot bescherming van crediteuren en minderheidsaandeelhouders. Het als eerste genoemde uitgangspunt (de oprichting moet snel en zonder veel formaliteiten kunnen plaatsvinden) heeft onder meer ten gevolge dat de verklaring van geen bezwaar

(artikel 38 WvK) en de verplichte publicatie van de oprichtingsakte in het Advertentieblad van de Republiek Suriname (artikel 39 WvK) worden afgeschaft. Met betrekking tot de vrijheid van inrichting en de daarmee samenhangende compatibiliteit met systemen uit omliggende landen, kan op een aantal bepalingen worden gewezen. In de eerste plaats op de mogelijkheid om een bestuursstelsel te kiezen dat in grote lijnen parallel loopt met het Engels-Amerikaanse "one tier board" systeem. Deze regeling is neergelegd in artikel 18. Andere regelingen die speciaal zijn toegesneden op de vrijheid van inrichting en wensen uit omliggende landen zijn: de mogelijkheid om te kiezen voor het Engels voor de akte van oprichting (en daarmee voor de statuten), het ontbreken van de verplichting om aan aandelen een nominale waarde toe te kennen, de vrije valutakeuze indien gekozen wordt voor aandelen met een nominale waarde, de mogelijkheid van stemrechtloze en winstrechtloze aandelen, de onbeperkte mogelijkheid van benoeming van bestuurders en commissarissen door anderen dan de algemene vergadering, de mogelijkheid om te kiezen voor de als "aandeelhouder-bestuurde vennootschap" aangeduide variant (artikel 239-243). Crediteurenbescherming vindt men vooral in de regels aangaande bestuurdersaansprakelijkheid, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 14, 16 en 138. Deze bepalingen, die net zo voorkomen in de Antilliaanse regeling, sluiten aan bij de Nederlandse regeling in de artikelen 2:9, 2:138 en 2:248 NedBW. Bescherming van minderheidsaandeelhouders vindt men in bepalingen als artikel 102 lid 5, laatste zin (geen wijziging van de aansprakelijkheidsregeling voor aandeelhouders zonder uitdrukkelijke instemming van alle aandeelhouders en alle stemgerechtigden), 134 lid 4 (aantasting van een besluit tot statutenwijziging waardoor de rechtspositie van een bij de organisatie van de rechtspersoon betrokken persoon wordt aangetast), de artikelen 251 tot en met 254 (recht van uittreding), en de artikelen 270 tot en met 286 (recht van enquête).

Gelet op de hierboven beschreven samenhang met de Antilliaanse regeling en de daaruit voortvloeiende afwijkingen van de Nederlandse regeling, zal in het onderstaande in het bijzonder melding worden gemaakt van die afwijkingen. Waar nodig zal ook worden gewezen op afwijkingen van de Antilliaanse regeling. Zoveel mogelijk zal ten slotte worden verwezen naar gelijksoortige of verwante regelingen in de huidige Surinaamse wetgeving.

Artikelsgewijze toelichting

Titel 1 Algemene bepalingen

Artikel 1

In het algemeen gedeelte werd al opgemerkt dat het tweede lid van artikel 1 de enige bepaling is die tot buiten de in Boek 2 geregelde rechtspersonen reikt. In deze bepaling wordt gesproken van andere rechtsvormen die als rechtspersoon hebben te gelden. In de woordkeuze wordt, duidelijker dan in Nederland, tot uitdrukking gebracht dat het niet het prerogatief is van de wetgever om te bepalen welke lichamen rechtspersoon zijn en welke niet. Uit het systeem van het recht in zijn geheel, waarin de wet een belangrijke rol speelt, moet worden afgeleid of een rechtsvorm als rechtspersoon kan gelden. Daarover beslist uiteindelijk de rechter. In deze context bepaalt het zojuist genoemde tweede lid van artikel 1 dat artikel 3 ook geldt voor de niet in Boek 2 geregelde rechtspersonen. Men zie verder de toelichting op dat artikel.

Het tweede lid van artikel 1 bepaalt vervolgens dat de overige bepalingen van de eerste titel analogisch kunnen worden toegepast op andere rechtspersonen, dat wil zeggen: op niet in

Boek 2 geregelde rechtspersonen, voor zover het tegendeel niet uit de wet voortvloeit en de aard van de rechtspersoon zich niet daartegen verzet. Bij deze bepaling is in het bijzonder gedacht aan kerkgenootschappen en verwante lichamen, voor zover deze door de rechter als rechtspersoon worden aangemerkt. Analogische toepassing van andere algemene bepalingen dan artikel 3 op publiekrechtelijke rechtspersonen zal over het algemeen niet verenigbaar zijn met de regeling en de aard van die rechtspersonen.

Het derde lid van artikel 1 komt overeen met artikel 2:25 NedBW en – voor de NV – met de strekking van artikel 45 WvK. Bij de in dit derde lid genoemde mogelijkheid van afwijkingen moet in de eerste plaats worden gedacht aan afwijkingen in of krachtens de statuten. Het woord “afgeweken” moet daarbij ruim worden genomen: ook voor toevoegingen geldt soms dat deze aan daarbij aangegeven regels is gebonden. Zie bijvoorbeeld artikel 257 (gedwongen overdracht). In de hier voorgestelde regeling bestaat bovendien voor de NV, die aan bepaalde voorwaarden voldoet, ook de mogelijkheid om in een overeenkomst met de aandeelhouders van de wet af te wijken. Men zie daarvoor artikel 127 lid 3. Een hieraan gelijke bepaling wordt voorgesteld in het wijzigingsontwerp dat op de Antillen in voorbereiding is.

De aandacht mag nog hebben dat in de eerste zin van het eerste lid dadelijk wordt aangegeven dat de in de wet geregelde rechtspersonen zijn ingedeeld in afzonderlijke rechtsvormen. Dit is vooral van belang omdat daarmee samenhangt het verschil tussen statutenwijziging en omzetting. Door statutenwijziging kunnen de voor een bepaalde rechtspersoon geldende regels worden gewijzigd, voor zover de regels van die rechtsvorm dat toelaten. Voor de overstap naar een andere rechtsvorm is de in titel 9 geregelde, zwaardere procedure van omzetting vereist.

Artikel 2

Artikel 2 volgt tot op zekere hoogte artikel 2:4 NedBW. Een met de tweede zin van lid 2 vergelijkbare bepaling bevat artikel 34 WvK. In de hier voorgestelde bepaling zijn de woorden “aan de oprichtingshandeling” toegevoegd. Dit is gedaan om het misverstand te voorkomen dat het zou gaan - bij de NV – om deelname in het kapitaal. Ook wanneer de deelneming aan de oprichtingshandeling van een of meer oprichters vervalt – door een wilsgebrek bijvoorbeeld – kan de deelneming van de overige oprichters – en daarmee de oprichtingshandeling als zodanig – in stand blijven. Denkbaar is overigens wel dat in een dergelijk geval wordt geoordeeld dat er sprake is van een ernstig oprichtingsgebrek dat kan leiden tot ontbinding door de rechter op de voet van artikel 24 lid 1 onder b. Anders dan in het Nederlandse voorbeeld wordt voorts in het derde lid de mogelijkheid van legalisering van een "niet bestaande rechtspersoon" vooropgesteld. De Antilliaanse regeling is gelijkkluidend. Lid 4 correspondeert met artikel 24, negende lid.

Artikel 3

Het eerste lid van artikel 3 is nagenoeg gelijk aan artikel 2:5 NedBW. Gezegd wordt dat een rechtspersoon, wat het vermogensrecht betreft, met een natuurlijk persoon gelijk staat, voor zover uit de wet niet het tegendeel voortvloeit. Aldus wordt in deze bepaling het belangrijkste kenmerk van de rechtspersoon tot uitdrukking gebracht, te weten dat hij als rechtssubject heeft te gelden en als zodanig in het vermogensrecht in beginsel op gelijke voet met de natuurlijke persoon moet worden behandeld. Met het rechtssubject zijn van de rechtspersoon hangt samen dat hij in beginsel aansprakelijk is voor eigen schulden en dat andere rechtssubjecten dat niet zijn, voor zover het tegendeel niet uit de wet voortvloeit, ook al zijn deze andere rechtssubjecten bij de organisatie van de rechtspersoon betrokken. In Nederland vindt men een op deze gedachte geïnspireerde bepaling bij de regeling voor de

naamloze vennootschap (artikel 2:64, eerste lid) en de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (artikel 2:175, eerste lid). Aldus ook artikel 33 WvK. Zij wordt daar betrokken op de aandeelhouders en beperkt tot "hetgeen in naam van de vennootschap wordt verricht". De aan de bepaling ten grondslag liggende gedachte geldt echter algemeen voor alle schulden van de rechtspersoon en voor alle bij de organisatie van de rechtspersoon betrokken rechtssubjecten. Het lijkt daarom beter deze gedachte in een ruimere formulering in de algemene bepalingen tot uitdrukking te brengen, zoals in het tweede lid van artikel 3 is gebeurd. De regel geldt voor zover uit de wet niet het tegendeel voortvloeit. Hierbij kan worden gedacht aan bepalingen als artikel 16, artikel 24, negende lid, artikel 92, artikel 102, vijfde, zesde en zevende lid en artikel 108a.

Artikel 4

In de praktijk blijkt behoefte te bestaan aan een akte van oprichting met daarin de statuten in het Engels. Artikel 35 WvK verbiedt dat impliciet. Artikel 4, eerste lid, maakt het mogelijk. Een voorwaarde is dat de notaris de taal verstaat. Daarmee wordt beoogd aan te geven dat de notaris ten minste de betekenis van de gebruikte woorden en zinsconstructies moet kunnen achterhalen. De notaris hoeft de taal niet vlekkeloos te spreken of volledig te begrijpen. De notaris die de taal niet "verstaat" in de hier bedoelde zin, moet echter zijn diensten weigeren. In twijfelgevallen zal hij, mede gelet op het bepaalde in artikel 5 lid 3, er goed aan doen een beëdigde vertaling aan de akte te hechten.

In het tweede lid is een bepaling opgenomen die in de Nederlandse wetgeving is verspreid over de afzonderlijke titels.

Het derde lid geeft een nadere bepaling van de term "notariële akte".

Artikel 5

De in de huidige wetgeving voorkomende verplichting om de akte van oprichting openbaar te maken in het Advertentieblad van de Republiek Suriname wordt afgeschaft. Daarvoor in de plaats komt een op de notaris rustende plicht om een authentiek afschrift van de akte van oprichting ter deponering aan te bieden bij het handelsregister. In de praktijk zal de notaris ook zorgdragen dat de overige vereiste inschrijvingen worden verricht (inschrijving van bestuurders en commissarissen bijvoorbeeld), maar een wettelijke verantwoordelijkheid in die zin heeft hij niet. Hij is daarvoor immers afhankelijk van de medewerking die hij van de betrokkenen krijgt. De verplichting van de notaris laat onverlet de uit de Handelsregisterwet blijkende, op de bestuurders van de rechtspersoon rustende verplichting tot inschrijving. Heeft een bestuurder daaraan voldaan dan is de notaris in zoverre bevrijd. Voor de bestuurders geldt het omgekeerde ingevolge de Handelsregisterwet.

In het tweede lid wordt ook de statutenwijziging geregeld. Voorgescreven wordt dat steeds ook de gewijzigde statuten moeten worden gedeponerd. Zie voor de informele vereniging artikel 73 lid 3. Het derde lid van artikel 5 is ontleend aan de artikelen 2:27, vijfde lid, NedBW en 2:286 vijfde lid, NedBW. In Nederland geldt een soortgelijke bepaling niet voor de naamloze vennootschap en de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Mogelijk hangt dit samen met het destijds bij die rechtspersonen bestaande preventieve toezicht. Hoe dat ook zij, er is geen reden om in het Surinaamse recht de regel van het derde lid niet voor alle rechtspersonen te doen gelden.

Artikel 6

In artikel 6 wordt de gedachte gevolgd van HR 24 januari 1997, NJ 1997, 399 dat regels over het handelen namens een op te richten NV of BV op overeenkomstige wijze kunnen gelden voor andere rechtspersonen.

Het eerste lid komt materieel overeen met artikel 59 WvK. Uitdrukkelijk is bepaald dat de bekrachtiging ook "bij" de oprichting kan plaatsvinden, namelijk door de oprichter in de akte van oprichting. Denkbaar is dat aan de akte wordt toegevoegd een verklaring in die zin van de bij de akte benoemde bestuurder.

Het tweede lid strekt tot bescherming van de wederpartij van degene die namens een op te richten vennootschap handelt. Anders dan in artikel 2:203 lid 2 NBW is bepaald dat, behoudens uitdrukkelijk andersluidend beding, de hoofdelijke verbondenheid na de oprichting en bekrachtiging nog een jaar blijft bestaan. De in Nederland vigerende regel heeft het eigenaardige gevolg dat een wederpartij, die de oprichter in rechte aanspreekt, niet ontvankelijk moet worden verklaard indien de vennootschap vóór het eindvonnis wordt opgericht en de rechtshandeling bekrachtigt. Vgl. Rb Groningen 3 januari 1992, te kennen uit HR 28 maart 1997, NJ 1997, 582 (Hoekstra). Door de verlenging van de aansprakelijkheid met een vervalttermijn van een jaar wordt dit bezwaar ondervangen. Vooral met het oog op duurcontracten lijkt een onbeperkt voortdurende verbondenheid niet verantwoord. Het staat overigens partijen vrij van deze regeling in elke gewenste zin af te wijken, mits dat schriftelijk gebeurt. De hoofdelijk verbonden partijen zijn vóór de bekrachtiging degenen die de rechtshandeling verrichten. Daarbij voegt zich dan door de bekrachtiging de vennootschap.

Een bepaling overeenkomstig artikel 2:203 lid 3 NedBW is niet opgenomen. Dat in een situatie als daar omschreven aansprakelijkheid voor schade intreedt, volgt al uit het gemene recht. Ook aan een bepaling als bedoeld in artikel 2:203 lid 4 NedBW bestaat, gelet op de redactie van het eerste lid, geen behoefte.

Artikel 7

Artikel 7 is ontleend aan artikel 2:8 NedBW. De rechtspersoon is niet alleen rechtssubject maar steeds ook, daargelaten de gevallen waarin alle bevoegdheden zijn geconcentreerd bij één persoon, een organisatierechtelijke betrekking. Binnen deze betrekking geldt onder alle omstandigheden artikel 7 als zelfstandige norm. Soms is er ook een contractuele betrekking. Men denke aan de overeenkomst tussen de bestuurder en de rechtspersoon of de aandeelhoudersovereenkomst van artikel 127, derde lid. In dat geval is er sprake van samenloop tussen artikel 7 en artikel 248, Boek 6. Samenloop kan ook optreden met artikel 2, Boek 6. Naar artikel 7 wordt verwezen in artikel 21, derde lid, onder b.

Ofschoon het huidige Surinaamse recht geen regeling in deze geest bevat kan niet worden gezegd dat een grote verandering intreedt. Reeds lang wordt in de jurisprudentie aangenomen dat rechtsbetrekkingen als hier bedoeld door de redelijkheid en billijkheid (objectieve goede trouw) worden beheerst, met of zonder verwijzing naar artikel 1359 lid 3 BW (oud).

Artikel 8

Dat iedere rechtspersoon een bestuur heeft wordt in artikel 8 als hoofdregel vooropgesteld. Het tweede lid noemt de taak van het bestuur en de verschillende wegen waarlangs de bestuursbevoegdheid kan worden beperkt. Anders dan in artikel 103 WvK wordt geen onderscheid gemaakt tussen "het besturen van de zaken der vennootschap" en "het beheer van haar vermogen". Materiële betekenis heeft deze verandering niet.

Een uit de wet voortvloeiende beperking van de bestuursbevoegdheid vindt men al dadelijk in het vierde lid. Voor het bestuur van een informele vereniging vloeit een wettelijke

bepanking voort uit artikel 73, eerste lid. In het algemeen kan worden gedacht aan wettelijke bepalingen die de bevoegdheid ter zake van bepaalde aangelegenheden uitdrukkelijk of primair, toedelen aan een ander orgaan. Zo is ingevolge artikel 104 de algemene vergadering van een NV primair bevoegd om te besluiten tot het uitgeven van aandelen. Uit de statuten voortvloeiende beperkingen vindt men veelal in bepalingen die de voorafgaande goedkeuring van een ander orgaan voor (een besluit tot) het aangaan van bepaalde categorieën van rechtshandelingen voorschrijven. Uitdrukkelijk bepaalt lid 2 dat dergelijke beperkingen ook kunnen voortvloeien uit een krachtens de statuten vastgesteld reglement of een vennootschappelijke overeenkomst als bedoeld in artikel 127 lid 3. De term "voortvloeien" wordt telkens gebruikt om aan te geven dat beperkingen weliswaar gebaseerd moeten zijn op een van de genoemde regelingen maar niet nauwkeurig door die regeling hoeven te worden bepaald. Zo is geoorloofd dat een statutaire of andere in aanmerking komende regeling de concrete invulling van een goedkeuringseis overlaat aan een vennootschapsorgaan of een vennootschappelijke functionaris. Zie bijvoorbeeld artikel 140 lid 4. Bepaalde bevoegdheden die de wet uitdrukkelijk, meestal in de vorm van een verplichting, aan het bestuur toekent, kunnen niet worden beperkt. Te denken is aan de administratieplicht van artikel 15, de voor alle commerciële rechtspersonen geldende verplichting om een jaarrekening op te maken die aan bepaalde normen voldoet (de artikelen 58, 94, 116 en 120), de verplichting van het bestuur van een NV om een aandeelhoudersregister bij te houden (artikel 109), etc. Regelingen als in lid 2 omschreven kunnen ook bepalingen bevatten die een ander orgaan een instructierecht geven. Voor de NV en de BV naar Nederlands recht wordt in het vierde lid van de artikelen 129 en 239 NedBW dit instructierecht beperkt tot de algemene lijnen van het te voeren beleid op bepaalde terreinen. Deze beperking – die overigens in het ontwerp Nederlandse flexwet voor de BV wordt afgeschaft (artikel 2:239 lid 4 NedBW) – is niet overgenomen. Een ruimer instructierecht is niet in strijd met de wet. Instructies die kennelijk ingaan tegen het belang van de vennootschap of de onderneming, hoeft het bestuur niet op te volgen. Dat volgt impliciet uit het hierna nog te bespreken derde lid van artikel 8. Tenslotte sluit de wet ook niet uit dat bepaalde bevoegdheden, die over het algemeen tot "bestuur" worden gerekend, aan het bestuur worden ontnomen en aan een ander orgaan, de algemene vergadering bijvoorbeeld, worden toegedeeld. Uitgesloten is dat slechts bij de hierboven aangeduide bevoegdheden, die door de wet expliciet aan het bestuur zijn toegedeeld. In het systeem van de wet ligt wel besloten dat het totaal aan beperkingen niet zover mag gaan dat van een zelfstandige bestuursbevoegdheid, ook buiten het dwingendrechtelijk aan het bestuur toegekende terrein, niets meer overblijft. De laatste volzin van het tweede lid berust op de gedachte dat het bestuur als college optreedt en uiteindelijk als college verantwoordelijkheid draagt. Op deze gedachte berust ook artikel 14, derde lid.

Het derde lid van artikel 8 bepaalt dat het bestuur zich moet richten naar het belang van de rechtspersoon en, voor zover daarvan sprake is, de met deze verbonden onderneming. Een soortgelijke bepaling is in het Nederlandse recht opgenomen voor de raad van commissarissen van commerciële rechtspersonen maar niemand betwijfelt dat deze bepaling ook - of juist - geldt voor het bestuur, ook voor het bestuur van niet-commerciële rechtspersonen. Vermelding van deze verplichting in artikel 8 lijkt dan de aangewezen weg. Over de vraag wat moet worden verstaan onder het belang van de vennootschap, c.q. de onderneming, bestaat in Nederland veel discussie. Naar de mening van de ondergetekende moet dit belang iedere keer opnieuw worden bepaald door het bestuur door afweging van alle in aanmerking komende belangen, deelbelangen en het belang van de continuïteit daaronder begrepen, alles binnen het kader van de wet en de statuten. De uit het derde lid voortvloeiende verplichting is dus primair een verplichting tot verantwoorde besluitvorming.

Zij kan in die zin worden gezien als een “overriding obligation”, die de betrekkelijke autonomie van het bestuur op cruciale momenten versterkt. Voor wat betreft de positie van commissarissen mag hier worden verwezen naar de toelichting op artikel 19.

Het vijfde lid beoogt de ingewikkelde discussie over de verhouding tussen de rechtspersonenrechtelijke (vennootschapsrechtelijke) en de arbeidsrechtelijke positie van bestuurders, zoals deze in Nederland wordt gevoerd, te vereenvoudigen. De bepaling verhindert niet dat de betrokken partijen in hun overeenkomst bepaalde of alle privaatrechtelijke bepalingen inzake de arbeidsovereenkomst van overeenkomstige toepassing verklaren. Voor de rechter kunnen daarnaast de bepalingen aangaande opdracht een bron van inspiratie zijn. Opgemerkt mag ook worden dat de bepaling niet verhindert dat de bestuurder in dienst is van een andere rechtspersoon, van een groepsmaatschappij bijvoorbeeld. Het zesde lid hangt samen met het vijfde. Omdat de rechtsverhouding tussen de bestuurder en de rechtspersoon niet kan gelden als een arbeidsovereenkomst, is artikel 36 van de Faillissementswet 1935 (vgl. art. 40 NedFw) niet van toepassing. Anderzijds geldt de ook in Nederland aanvaarde regel dat de bestuurder niet als zodanig door de curator kan worden ontslagen. Op dit punt blijft het in aanmerking komende rechtspersonenrechtelijke orgaan bevoegd. Een vraag is dan of de vergoedingen waarop de bestuurder aanspraak kan maken voor rekening van de boedel zijn. In de Nederlandse rechtsliteratuur wordt aangenomen dat dit niet zo is wanneer geen sprake is van een arbeidsverhouding. Die opvatting wordt hier gevolgd. Een overweging hierbij is dat de beheerstaken en de daarmee samenhangende taken vanaf de dag van het faillissement door de curator worden vervuld en aan de bevoegdheid van het bestuur zijn onttrokken. De nog overblijvende taken zullen over het algemeen beperkt zijn. De rechter-commissaris kan echter anders beslissen. Daarvoor kan aanleiding zijn wanneer het in het belang van de boedel is dat de bestuurder zijn voor vergoeding vatbare werkzaamheden nog gedurende enige tijd voortzet. Het zevende lid verklaart de regeling van overeenkomstige toepassing bij leden van andere organen. Opgemerkt zij nog dat het niet de bedoeling is dat door de werking van het vijfde lid enige verandering intreedt in de fiscale positie van de bestuurder of op het gebied van de sociale verzekeringen.

Artikel 9

Het eerste lid van deze bepaling veralgemeent een processuele bepaling uit het vennootschapsrecht. Vgl. artikel 108 WvK. Dat een rechtspersoon geen statutaire zetel heeft kan in het bijzonder voorkomen bij de informele vereniging. Vgl. artikel 72, eerste lid.

Het tweede lid geeft een regeling die aansluit bij artikel 1020, vijfde lid, NedRv. Geschillen tussen bij de vennootschap betrokken personen lenen zich in veel gevallen voor arbitrage of bindend advies. Het tweede lid stelt buiten twijfel dat de betrokkenen door een statutaire clause aan een arbitrageregeling als omschreven kunnen worden gebonden.

Artikel 10

In Nederland geldt voor de vertegenwoordiging het door het EG-recht voorgeschreven "richtlijnstelsel", in de Caricom-landen geldt een soortgelijk systeem. Het richtlijnstelsel is op de Antillen niet overgenomen en wordt volgens dit ontwerp in Suriname niet ingevoerd. Vastgehouden is aan het in Suriname vanouds bekende systeem dat beperkingen van de bestuursbevoegdheid in beginsel doorwerken in de vertegenwoordigingsbevoegdheid, dat wil zeggen: externe werking hebben. Aan dit systeem wordt intussen in de leden 3, 4 en 5 een zodanige uitwerking gegeven dat de uitkomst aan dat van het richtlijnstelsel en het stelsel van de Caricom-landen zeer nabij komt. Anders dan in Nederland is voorts de regeling voor de nv gelijk aan die voor de overige rechtspersonen. Dit bevordert de overzichtelijkheid.

Het eerste lid neemt de van de bestuursbevoegdheid geabstraheerde vertegenwoordigingsbevoegdheid tot uitgangspunt. Het gaat dan om de vraag wie uiteindelijk de noodzakelijke vertegenwoordigingshandeling mag stellen, ook al is het betrokken orgaan of de betrokken functionaris, gelet op de interne bestuurlijke organisatie, vooralsnog niet gerechtigd om van die bevoegdheid gebruik te maken. Uit lid 1 blijkt dat deze geabstraheerde bevoegdheid toekomt aan het bestuur, en in beginsel ook aan iedere bestuurder. Aldus ook de artikelen 103 en 104 WvK.

Zoals de tekst van lid 1 aangeeft kan deze geabstraheerde vertegenwoordigingsbevoegdheid door de wet of de statuten worden beperkt. Een beperking in de wet is te vinden in artikel 11, eerste lid, dat in de daar genoemde gevallen van tegenstrijdig belang de raad van commissarissen tot vertegenwoordiging bevoegd verklaart. Aanvullende beperkingen kunnen in de statuten, een krachtens de statuten vastgesteld reglement of een vennootschappelijke overeenkomst als bedoeld in artikel 127 lid 3 worden opgenomen. Ook de abstracte vertegenwoordigingsbevoegdheid van individuele bestuurders kan worden beperkt. Dit soort beperkingen vindt men veelal in deze vorm dat voor alle of bepaalde categorieën van rechtshandelingen de medewerking van twee of meer bestuurders wordt geëist.

Het tweede lid stelt buiten twijfel dat beperkingen in de bestuursbevoegdheid doorwerken in de vertegenwoordigingsbevoegdheid zoals deze in concrete gevallen heeft te gelden. Desgewenst kan men hier spreken van een indirecte beperking van de vertegenwoordigingsbevoegdheid. Bij beperking van de in beginsel aan iedere bestuurder toekomende vertegenwoordigingsbevoegdheid door een bestuursbesluit – vgl. artikel 8 lid 2, slot – kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een besluit om een overwogen transactie *niet* aan te gaan.

Het derde lid bepaalt dat beperkingen als bedoeld in het eerste en het tweede lid, dus zowel directe als indirecte beperkingen, voor zover de statuten dat niet uitsluiten, kunnen worden tegengeworpen aan een wederpartij die van de beperking op de hoogte was of zonder onderzoek, anders dan in het handelsregister, op de hoogte moest zijn. In zoverre hebben derhalve deze beperkingen “externe werking”. Afgezien van eventuele uit het handelsregister blijkende gegevens is beslissend het op de hoogte “moeten” zijn. De woorden “zonder onderzoek” zijn ingevoegd om duidelijk te maken dat in dit geval, anders dan uit toepassing van artikel 3:11 BW zou kunnen volgen, de onderzoekplicht van de wederpartij beperkt blijft tot het raadplegen van het handelsregister. Met het woord “moeten” wordt verder een iets striktere toets aangegeven dan met het in artikel 3:11 BW gebruikte woord “behoren”, dat wil zeggen een toets waarbij de wederpartij sneller “te goeder trouw” kan worden geacht. Men zie in dit verband ook artikel 13, waarin ten aanzien van de externe werking van doeloverschrijding een gelijkkluidende toets wordt voorgesteld, zij het dat daar de woorden “anders dan in het handelsregister” ontbreken. De betekenis van dit ontbreken is dat aan de wederpartij onder normale omstandigheden niet kan worden tegengeworpen dat hij het handelsregister niet heeft geraadpleegd. Men zie verder bij artikel 13.

In het verband van artikel 10 kan een wederpartij te maken krijgen met beperkingen die niet uit het handelsregister blijken. Men denke bijvoorbeeld aan een beperking krachtens een reglement, een vennootschappelijke overeenkomst in de zin van artikel 127 lid 3 of een bestuursbesluit. Vooral met het oog op deze situatie is in het derde lid tot uitdrukking gebrachte toets – “op de hoogte zijn of moeten zijn” – geformuleerd. Gaat het om een beperking waarvan blijkt uit het handelsregister, dan is het uitgangspunt dat de wederpartij daarvan moest weten. Hij wordt niet beschermd, behoudens toepassing van lid 4 of lid 5.

Lid 4 is ingegeven door de gedachte dat het voor de wederpartij van belang is in een relatief vroeg stadium zekerheid te krijgen over de vraag of een bekende of vermoede beperking een

belemmering voor het doorgaan van een (voorgenomen) transactie zal opleveren. Een rol speelt hierbij dat het voor de wederpartij dikwijls moeilijk is na te gaan of een beperking, die in principe ingevolge lid 3 aan haar kan worden tegengeworpen, in casu reële betekenis heeft. Geen reële betekenis heeft bijvoorbeeld een beperking dat de goedkeuring vereist is van de prioriteit of de raad van commissarissen wanneer geen prioriteits aandelen in omloop zijn of geen commissarissen in functie zijn. Geen reële betekenis behoort ook een goedkeuringsvereiste te hebben wanneer de handelende bestuurder (als meerderheidsaandeelhouder of anderszins) het in de hand heeft die beperking op te heffen. Denkbaar is voorts dat het bestuur of de bestuurder al weet dat de beperking geen reële betekenis heeft omdat tevoren overleg is gepleegd met iemand die ten aanzien van het inroepen van de beperking beslissende invloed heeft. Wordt een verklaring in de zin van lid 4 gevraagd, dan is het aan het bestuur of de aangesproken bestuurder om uit te maken of het afgeven daarvan verantwoord is. Blijkt achteraf dat een of meer bestuurders roekeloos hebben gehandeld, dan is denkbaar dat aan hen in hun verhouding tot de vennootschap onbehoorlijk bestuur kan worden verweten. De zin van lid 4 is dat dit voor de geldigheid van de transactie niet uitmaakt, ook al kan worden aangetoond dat de wederpartij niet aan het in lid 3 omschreven criterium voor goede trouw voldeed. Alleen in apert onredelijke gevallen – te denken is aan samenspanning tussen een bestuurder en de wederpartij met de bedoeling de rechtspersoon te benadelen – zou met een beroep op de beperkende werking van de redelijkheid en de billijkheid (artikel 6:2, lid 2, BW) tot een andere slotsom gekomen kunnen worden. In het belang van de rechtszekerheid, alsmede om zoveel mogelijk tegen te gaan dat het bestuur of de bestuurder onnadenkend handelt, wordt voor het intreden van het in lid 4 omschreven rechtsgevolg de eis gesteld dat de af te leggen verklaring op schrift wordt gesteld.

Bij de beoordeling van de rechtspositie van de wederpartij moet voorts acht worden geslagen op de van overeenkomstige toepassing verklaring van het tweede en het derde lid van artikel 3:61 BW. Beide leden geven een nadere versterking van de positie van de wederpartij. De uitdrukkelijke van overeenkomstige toepassing verklaring van artikel 3:61 BW, tweede en derde lid, sluit overigens niet uit dat andere bepalingen uit de volmacht titel overeenkomstig worden toegepast.

Bij de overeenkomstige toepassing van artikel 3:61 lid 2 mag tenslotte worden bedacht dat volgens de jurisprudentie van de Nederlandse Hoge Raad onder omstandigheden ook gedragingen van de vertegenwoordiger zelf kunnen bijdragen aan de goede trouw van de wederpartij. Aldus voor het Nederlandse en Antilliaanse recht reeds HR 27 november 1992, NJ 1993, 287 (Felix/Aruba). In de Nederlandse literatuur wordt in dit verband wel opgemerkt dat er sprake is van een aanvullend risico-element. Overigens kan alleen de rechtspersoon een beroep op het ontbreken van vertegenwoordigingsbevoegdheid doen. Aan de wederpartij, die zich aan de rechtshandeling gebonden weet maar zich wegens dat ontbreken daaraan wil onttrekken, komt slechts toe een beroep op lid 5 van het nu besproken artikel 10.

Met betrekking tot dit vijfde lid mag worden opgemerkt dat het bepaald niet is bedoeld om voor de wederpartij van de rechtspersoon alsnog een onderzoeksplicht te scheppen. De gedachte die aan dit vijfde lid ten grondslag ligt is dat de wederpartij weliswaar geen onderzoeksplicht heeft (behalve dan ten aanzien van eventuele inschrijvingen in het handelsregister) maar dat zij er niettemin belang bij kan hebben om precies te weten hoe het met eventuele beperkingen van de vertegenwoordigingsbevoegdheid zit. Gaat het om een belangrijke transactie, dan kan het voor de wederpartij weinig aantrekkelijk zijn om in zee te gaan met een bestuur dat (vooralsnog) naar de intern geldende regels niet bevoegd is de rechtspersoon te binden, ook al kunnen de daaruit voortvloeiende beperkingen, omdat de

wederpartij daarvan niet op de hoogte is of moet zijn, niet aan haar worden tegengeworpen. In een dergelijk geval dreigt immers het gevaar dat de rechtspersoon, ook al kan hij tenslotte daartoe worden gedwongen, bij de uitvoering van de transactie weinig toeschietelijk zal zijn. De door het bestuur af te geven verklaring kan inhouden dat een bestaande beperking inmiddels is opgeheven, bijvoorbeeld omdat een vereiste goedkeuring is gegeven. Op een dergelijke verklaring zal de wederpartij ingevolge lid 4 zonder meer mogen afgaan.

De verplichting van het bestuur is overigens beperkt tot de (overwegend) feitelijke vraag of er sprake is van een beperking van de vertegenwoordigingsbevoegdheid en zo ja, wat de aard daarvan is. Tot een uitspraak over de meer algemene, zuiver juridische vraag of de vennootschap door de in het geding zijnde rechtshandeling wordt verbonden, hetgeen onder meer afhangt van de vraag of de vennootschap als zodanig bevoegd is de handeling te verrichten, is het bestuur niet verplicht. De bevoegdheid om zo'n uitspraak te doen komt het bestuur ook niet toe. Zo zal de verklaring van het bestuur dat het bevoegd is aan een wederpartij aandelen aan toonder uit te geven – artikel 104 lid 2 bepaalt het tegendeel – in het kader van artikel 10 lid 4 of lid 5 geen betekenis hebben. Hetzelfde geldt voor een verklaring van het bestuur van een stichting dat het bevoegd is afstand te doen van een beroep op doeloverschrijding, vgl. artikel 13, derde lid. Hetzelfde geldt ook voor het bestuur van een “informele” vereniging dat het bevoegd is met een wederpartij een transactie tot verkrijging van een registergoed aan te gaan, vgl. artikel 73.

Aan het bestuur wordt een redelijke termijn gegund om de gevraagde verklaring af te leggen. Zijn er geen bijzonderheden dan kan die termijn heel kort zijn. Soms zal de termijn echter langer zijn, bijvoorbeeld wanneer de feitelijke of juridische situatie ingewikkeld is. De wederpartij die op deze bepaling een beroep wil doen, zal er verstandig aan doen het bestuur een bepaalde, redelijke termijn te stellen. Aan het bestuur wordt de eis gesteld dat het een schriftelijke verklaring afgeeft. Een mondelinge verklaring is niet voldoende om te voorkomen dat de wederpartij zich aan de transactie onttrekt. Anderzijds zal de wederpartij, wanneer zij binnen de redelijke termijn, zoals deze eventueel door haar is verlengd, geen schriftelijke verklaring ontvangt, de rechtshandeling "terstond" als ongeldig van de hand moeten wijzen, wil zij bevrijd zijn.

Goed denkbaar is dat een verklaring in de zin van lid 4 of van lid 5, eerste zin, al vóór of bij het aangaan van de transactie wordt gevraagd. Te verwachten is dat dit met name ook zal voorkomen in verhoudingen waarin de Amerikaans georiënteerde opiniepraktijk een rol speelt. Wordt de gevraagde verklaring in de zin van lid 4 geweigerd of is de verklaring op grond van lid 5, eerste volzin, niet bevredigend, dan heeft de wederpartij de mogelijkheid alsnog van de transactie af te zien.

De laatste volzin van lid 5 ziet op het geval dat een bepaalde voorwaarde nog moet worden vervuld. De in deze volzin bedoelde termijnstelling richt zich tot de rechtspersoon als zodanig. De gevraagde verklaring zou dus in beginsel moeten worden afgegeven door het bestuur. Uit het bepaalde in lid 4 volgt echter dat de wederpartij, indien de gevraagde verklaring wèl wordt afgegeven, te dier zake ook mag afgaan op een verklaring van een individuele bestuurder. In aansluiting hierop wordt in de nu besproken laatste volzin van lid 5 ook de individuele bestuurder genoemd. De regeling ligt in grote lijnen in het verlengde van artikel 3:57 BW. Anders dan die regeling is zij echter van dwingend recht. Enige verwantschap vertoont de regeling ook met artikel 3:71, eerste lid, BW. Een belangrijk verschil met die bepaling is dat in casu niet om bewijs van bevoegdheid wordt gevraagd maar om een "bevestiging" in de vorm van een verklaring dat een beperking is opgeheven. Een belangrijk verschil is ook dat de verklaring niet wordt gegeven door het orgaan dat daarover zeggenschap heeft maar door het bestuur of een bestuurder, eventueel door de bestuurder die gehandeld heeft zelf. Overwegingen van praktische hanteerbaarheid hebben

hierbij een rol gespeeld. In dit verband mag worden bedacht dat een tot opheffing van een beperking bevoegd orgaan, zoals de prioriteit, de algemene vergadering of de raad van commissarissen, dikwijls geen bepaalde woordvoerder of eigen adres heeft.

Was volgens de interne regeling goedkeuring vooraf vereist, dan kan een goedkeuring achteraf daarvoor in de plaats komen. De goedkeuring achteraf kan worden geduid als een bekrachtiging in de zin van artikel 3:69 BW.

Opgemerkt mag tenslotte worden dat lid 5 ook toepassing kan vinden wanneer het gaat om een uitdrukkelijk onder voorbehoud van goedkeuring of het vervuld zijn van een andere voorwaarde verrichte rechtshandeling.

Artikel 11

Regelingen voor de vertegenwoordiging bij tegenstrijdig belang vindt men in Nederland verspreid over verschillende titels. Bijeenbrenging in één geharmoniseerde regeling in artikel 11 bevordert de overzichtelijkheid. In het systeem van de regeling hebben beperkingen die uit artikel 11 voortvloeien in beginsel externe werking. Derden te goeder trouw worden echter beschermd. Vgl. HR 11 september 1998, NJ 1999, 171 (Mediasafe II). De hoofdregel van het eerste lid heeft een beperkte strekking. Uitsluitend voor het geval de rechtspersoon een rechtshandeling aangaat met een bestuurder of in een rechtsgeding tegen een bestuurder wordt betrokken, geeft de bepaling een bijzondere vertegenwoordigingsregeling. Van die regeling kan in de statuten of in een reglement als bedoeld in het tweede lid worden afgeweken, ook in deze zin dat het eerste lid geheel terzijde wordt gesteld.

Niet is overgenomen de in Nederland (zoals ook in Suriname) geldende regel dat de algemene vergadering “steeds” bevoegd is een of meer personen als bijzonder vertegenwoordiger aan te wijzen. Vgl. artikel 146, tweede zin, Boek 2 NedBW en voor Suriname artikel 124 WvK. Gebleken is dat deze bepaling in de praktijk tot moeilijkheden leidt. Zie bijvoorbeeld HR 3 mei 2002, NJ 2002, 393 (Joral), HR 9 juli 2004, NJ 2004, 519 (Duplicado), HR 29 juni 2007, NJ 2007, 420 (Bruil) en HR 21 maart 2008, RvdW 2008, 333 (Nieuwe Steen). Een bepaling in die geest kan echter in de statuten of een reglement worden opgenomen.

Naast de in lid 1 genoemde gevallen zijn er overigens veel meer situaties waarin men van tegenstrijdig belang kan spreken. Daarbij kan ook worden gedacht aan een tegenstrijdig belang tussen de rechtspersoon enerzijds, een lid, aandeelhouder of commissaris anderzijds. Rechtsopvattingen in vele landen, waaronder Nederland en de Verenigde Staten, brengen bovendien mee dat te dezer zake dikwijls meer behoefte bestaat aan voorschriften voor de besluitvorming dan voor de eventueel daarop volgende vertegenwoordiging. Het lijkt intussen niet wenselijk daarvoor een meer aspecten omvattende regeling in de wet op te nemen. De diversiteit van de zich voordoende gevallen is daarvoor te groot. Ook een nadere regeling van deze aspecten wordt daarom aan de rechtspersoon overgelaten.

Artikel 12

Het eerste lid beoogt te bevorderen dat de vennootschap niet geheel zonder besturend orgaan komt te zitten. Het tweede lid opent de mogelijkheid voor een statutaire bepaling aangaande het aanwijzen van plaatsvervangende bestuurders. Voor de hand ligt een bepaling die het benoemende orgaan die bevoegdheid geeft maar andere varianten zijn toegestaan. De positie van de plaatsvervangende bestuurders is in beginsel afhankelijk van die van de bestuurder voor wie zij als vervanger kunnen optreden.

Artikel 13

Het eerste lid bevat primair een instructie aan de organen van de rechtspersoon. Treedt het bestuur buiten de statutaire doelomschrijving dan is er in beginsel sprake van onbehoorlijke taakvervulling. Een besluit dat in strijd is met de statutaire doelomschrijving wordt krachtens artikel 21 lid 1 getroffen met nietigheid.

Tenzij de statuten dat uitsluiten – bij de stichting kan dat niet – is tegenover derden een door de goede trouw van de derde beperkt beroep op doeloverschrijding mogelijk. Het criterium voor “goede trouw” van de derde sluit aan bij dat van artikel 10 lid 3, met dien verstande echter dat de woorden “anders dan in het handelsregister” ontbreken. Het enkele feit dat een afwijkende doelomschrijving in het handelsregister is gepubliceerd, is dus niet voldoende om een beroep op doeloverschrijding mogelijk te maken. Een rol speelt hierbij dat doelomschrijvingen in de praktijk heel ruim plegen te zijn en voor een derde dikwijls weinig houvast opleveren. Met de gekozen formulering wordt het in de EG vigerende systeem, dat ook buiten Suriname in de Caricom-landen gangbaar is, gevolgd.

Het derde lid stelt buiten twijfel dat de rechtspersoon, die geen stichting is, een met doeloverschrijding verrichte rechtshandeling kan bevestigen of – wat materieel op hetzelfde neerkomt – afstand kan doen van een beroep op doeloverschrijding. Voor wat betreft bevestiging sluit deze bepaling aan op artikel 3: 55, eerste lid, BW. Bij de stichting, die dikwijls in het leven wordt geroepen door afzondering van een bepaald vermogen voor een bepaald doel, kan echter geen sprake zijn van bevestiging of afstand. De statuten kunnen wijziging van de doelomschrijving toelaten (artikel 51 lid 2). Is dat niet het geval dan moet de doelomschrijving worden gerespecteerd, behoudens het bepaalde in artikel 53. De bevoegdheid om over bevestiging of afstand te beslissen komt bij de rechtspersonen die geen stichting zijn toe aan de algemene vergadering. Desgewenst kan de algemene vergadering het bestuur, een bestuurder of een andere persoon daartoe machtigen. Op de in de toelichting op artikel 10 lid 4 aangegeven gronden wordt deze bepaling van overeenkomstige toepassing verklaard voor de naamloze vennootschap.

Op de vernietiging wegens doeloverschrijding zijn overigens de artikelen 3:49 e.v. B.W. in beginsel van toepassing. Men zie aldaar. Van belang is onder meer artikel 3: 55 B.W. Het tweede lid van deze bepaling kan ook bij de stichting een rol spelen, zij het dat bij de stichting bevestiging niet mogelijk is.

.

Artikel 14

Anders dan in Nederland over het algemeen voor mogelijk wordt gehouden wordt op betrekkelijke ruime schaal een taakverdeling tussen de bestuurders toegestaan. De Surinaamse regeling in artikel 106 WvK komt materieel overeen met de Nederlandse. Zoals uit lid 3 blijkt is intussen in de hier voorgestelde regeling het stelsel van collectieve verantwoordelijkheid niet geheel verlaten. De aansprakelijkheidsregels zijn hieraan aangepast.

De aansprakelijkheid tegenover derden, individuele aandeelhouders daaronder begrepen, is dogmatisch een aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad. In geval van faillissement van de vennootschap treedt de curator in hoofdzaak in het belang van de crediteuren op, ook al procedeed hij formeel namens de vennootschap. Een beroep op kwijting of verrekening als in lid 5 omschreven behoort de bestuurder dan niet toe te komen. Impliciet blijkt overigens uit lid 5 dat de curator onder omstandigheden ook een op lid 5 gebaseerde vordering kan instellen. In het algemeen zal dat alleen kunnen als hij daarbij kan optreden namens de gezamenlijke crediteuren.

Artikel 15

Deze bepaling is ontleend aan de artikelen 2:10 en 2:10a NedBW. De tekst van het tweede lid is afgestemd op die van het eerste lid van de artikelen 94 en 116. Voor de grote vennootschap van artikel 119 geldt een termijn van zes maanden (artikel 120), waarop dan aansluit de in artikel 122, tweede lid, genoemde termijn van twee maanden die nog mag worden gewacht met het ter inzage leggen van de jaarrekening. Intussen kan de termijn voor het opmaken van de jaarrekening bij alle commerciële rechtspersonen door de algemene vergadering op grond van bijzondere omstandigheden worden verlengd met ten hoogste zes maanden. De verlenging kan desnoods achteraf geschieden. Mede gelet op de toepassing van artikel 16, tweede lid, moet daarmee wel voorzichtigheid worden betracht. De algemene vergadering dient zich in elk geval rekenschap te geven van de vraag of er sprake is van "bijzondere omstandigheden", zoals de wet eist. De tweede zin van het eerste lid is toegevoegd omdat artikel 14 meer ruimte biedt voor taakverdeling dan dikwijls naar Nederlands recht mogelijk wordt geacht. Voorkomen moet worden dat dit ertoe leidt dat sommige bestuurders geen toegang tot de administratie zouden hebben. Mede gelet op het bepaalde in artikel 16, tweede lid, zou dat een ongelukkige uitkomst zijn.

Lid 3 legt op het bestuur een bewaarplicht. Een overeenkomstige bewaarplicht bevatten artikel 104 lid 1, artikel 116 lid 5 en 133 lid 4.

In lid 4 wordt tegemoet gekomen aan de in de praktijk gevoelde behoefte om de bewaarde gegevens elektronisch op te slaan. Het vijfde lid is opgenomen om te voorkomen dat het boekjaar zonder enige formaliteit wordt aangepast om de uitkomst van een boekjaar te beïnvloeden.

Artikel 16

Over deze bepaling werden in het algemeen gedeelte van deze toelichting al enkele opmerkingen gemaakt. De regeling is identiek aan de Antilliaanse en komt in grote lijnen overeen met de regeling in de artikelen 2:138 en 2:248 NedBW. Met die regeling is in Nederland sinds 1987 ervaring is opgedaan. Van die ervaring en de in verband daarmee ontwikkelde jurisprudentie kan worden geprofiteerd. Hierbij moet men er wel op bedacht zijn dat de regeling enkele verschillen vertoont met de Nederlandse. De verschillen – voor een groot deel houden zij een versoepeling in, die er toe leidt dat bestuurders minder snel aansprakelijk zijn – worden hierna toegelicht. Artikel 116 WvK, een bepaling die afgestemd is op een vroegere Nederlandse regeling, komt hiermee te vervallen.

Het eerste lid van artikel 16 komt materieel overeen met het eerste lid van artikel 2:138 NedBW. Uitsluitend ter verduidelijking wordt dadelijk het woord "tekort" geïntroduceerd, dat ook in het zevende en het achtste lid voorkomt. Verder wordt in dit eerste lid, zoals in het gehele artikel, niet gesproken van onbehoorlijke taakvervulling maar van onbehoorlijk bestuur. Aan deze laatste term wordt om verschillende redenen de voorkeur gegeven. Een overweging is dat de aansprakelijkheid van artikel 16 in beginsel een aansprakelijkheid tegenover de crediteuren is, niet tegenover de vennootschap. De term "taakvervulling" ziet meer op de verhouding tot de vennootschap. Zij wordt dan ook gebruikt in artikel 14. Een tweede reden is dat de Nederlandse terminologie, waarin beslissend is dat "het bestuur zijn taak kennelijk onbehoorlijk heeft vervuld" aanleiding heeft gegeven tot de gedachte dat bij een meerhoofdig bestuur kennelijk onbehoorlijke taakvervulling door één van de bestuurders niet door artikel 2:138 worden bestreken. Ofschoon voor deze gedachte grammaticale en systematische argumenten kunnen worden aangevoerd, wordt over het algemeen de bepaling niet zo begrepen. Ook de wetsgeschiedenis wijst niet in die richting. Hoe dat ook zij, de in artikel 16 gekozen tekst maakt duidelijk dat het gaat om "onbehoorlijk bestuur",

onverschillig welke bestuurder of daarmee gelijkgestelde persoon, zie lid 9, zich daaraan schuldig heeft gemaakt.

In het tweede lid zijn ten opzichte van de Nederlandse regeling enkele wijzigingen aangebracht. In de eerste plaats wordt voor het intreden van de wettelijke vermoedens van dat lid, naast de overtreding van de administratieplicht, niet de overtreding van de publicatieplicht als criterium gesteld, maar de overtreding van de verplichting de jaarrekening tijdig op te maken. De reden is dat een publicatieplicht, althans een verplichting tot ter inzage legging, in het voorliggende voorstel alleen geldt voor de grote vennootschap van artikel 123. Het zou niet juist zijn als voor deze vennootschap met betrekking tot de vermoedens van het tweede lid een zwaardere regeling zou gelden. Dat zou ook vreemd uitkomen bij de toepassing van artikel 139 j° 144 (vennootschap met onafhankelijke raad van commissarissen). In de tweede plaats is verduidelijkt de ook in Nederland geldende maar in de Nederlandse tekst slecht verwoorde gedachte dat bij overtreding van de administratieve plichten het vermoeden geldt dat het bestuur *ook voor het overige* zijn taak onbehoorlijk heeft vervuld. Prijsgegeven is echter de in de Nederlandse tekst in de woorden "heeft het zijn taak onbehoorlijk vervuld" tot uitdrukking gebrachte regel dat dit vermoeden onweerlegbaar zou zijn. In de praktijk is gebleken dat deze opzet het systeem erg ingewikkeld maakt. Zo brengt volgens HR 20 mei 1988, NJ 1989, 676 de onweerlegbaarheid van het vermoeden mee dat bij overtreding van de administratie- of publicatieplicht zonder meer als vaststaand moet worden aangenomen dat *ieder van de bestuurders* zijn taak ook voor het overige onbehoorlijk heeft vervuld en dit lijkt te impliceren dat geen van de bestuurders meer een beroep kan doen op de disculpatieregeling van 2:138, derde lid, NedBW. Erg redelijk is deze uitkomst niet. Ook in andere opzichten leidt het Nederlandse systeem tot verwarrende gedachten. Naast het onweerlegbare vermoeden van onbehoorlijk taakvervulling is er immers in een geval als bedoeld volgens de Nederlandse tekst ook sprake van het weerlegbare vermoeden dat onbehoorlijke taakvervulling een belangrijke oorzaak is geweest van het faillissement. Niet aanstonds duidelijk is echter hoe een bestuurder dit vermoeden kan weerleggen wanneer de curator niet hoeft uit te leggen waaruit die wettelijk vaststaande onbehoorlijke taakvervulling, ook voor het overige, bestaat. Nu heeft weliswaar de Hoge Raad voor dit dilemma, op het voetspoor van de wetsgeschiedenis, een redelijke oplossing gevonden (zie laatstelijk HR 30 november 2007, NJ 2008, 91), maar de constructie van het onweerlegbaar vermoeden - in feite een fictie - blijft onbevredigend. Naar het oordeel van de ondergetekende is zij ook overbodig. Het tweede lid van artikel 16 wijkt daarom ook op dit punt af van de Nederlandse tekst. Duidelijk wordt gemaakt dat ook het vermoeden van onbehoorlijk bestuur - dus niet alleen het vermoeden dat onbehoorlijk bestuur een belangrijke oorzaak is van het faillissement - weerlegbaar is. Verwacht wordt dat de bepaling door deze wijziging minder bezwarend en gemakkelijker toepasbaar zal zijn.

In het derde lid wordt de op onbehoorlijk bestuur te onderzoeken periode beperkt tot drie jaren voorafgaande aan het faillissement. Daarop aansluitende bepalingen beperken de werking van de bewijsvermoedens van lid 2.

Het vierde lid bevat een disculpatieregeling. Deze verschilt in zoverre van de Nederlandse dat expliciet wordt verwezen naar de werkkring van de betrokken bestuurder en de periode gedurende welke hij in functie is geweest. Eenzelfde tournure vindt men in artikel 14, vierde lid. In Nederland wordt veelal in twijfel getrokken dat verwijzing naar de werkkring een grond tot disculpatie kan opleveren. Voor de vraag welke taken tot de werkkring van een bestuurder moeten worden gerekend, moet gekeken worden naar het tweede en derde lid van artikel 14.

In het vijfde lid wordt een regel gegeven die in Nederland niet geldt. Ook hier is dus sprake van een verzachting. Gedacht is aan de bestuurder, die op grond van de bestaande

taakverdeling geen bijzondere verantwoordelijkheid draagt voor de administratie of het opmaken van de jaarrekening en die, ondanks krachtig en frequent aandringen, er niet in is geslaagd de situatie in overeenstemming te brengen met de wet. Verder aan het geval dat een bestuurder die formeel wel verantwoordelijk is, ondanks krachtig en frequent aandringen, niet de beschikking heeft gekregen over de noodzakelijke gegevens. In dit soort gevallen is het niet redelijk de bestuurder met het vermoeden van het tweede lid te belasten. Het moet overigens duidelijk zijn dat deze toestand niet onbeperkt kan voortduren. Er zal een tijdstip komen - een algemene regel is daarvoor niet te geven - dat de bestuurder als zodanig moet aftreden, wil het tweede lid niet tegen hem gaan werken.

In het zesde lid is de matigingsbevoegdheid van de rechter ruimer geformuleerd dan in het vierde lid van artikel 2:138 NedBW. In het zevende lid wordt verwezen naar de schadestaatprocedure uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Bij de formulering van het achtste lid is gedacht aan het geval dat een crediteur van de rechtspersoon zelf schuld heeft aan het faillissement. Te denken is bijvoorbeeld aan een kredietverschaffer die in strijd met de goede trouw het krediet abrupt heeft beëindigd. Voor een verdere toelichting op deze bepaling mag verwezen worden naar de voordracht van P. van Schilfgaarde in "Knelpunten in de vennootschapswetgeving", Monografieën vanwege het Instituut voor Ondernemingsrecht nr. 24, (1995), p. 1 e.v.

Het achtste, negende en twaalfde lid komen materieel overeen met de leden 6 tot en met 8 van artikel 2:138 NedBW. Artikel 138 van de hier voorgestelde regeling veralgemeniseert artikel 16 voor de NV tot buiten de grenzen van het faillissement.

Bij de term "als ware hij bestuurder" in het negende lid van artikel 16 moet in de eerste plaats worden gedacht aan iemand die, ofschoon hij geen bestuurder is, zich feitelijk als bestuurder gedraagt. Maar ook degene die, door het geven van instructies, bevoegd of onbevoegd, met een zekere regelmaat een bepaald beleid afdwingt, heeft als beleidsbepaler of mede-beleidsbepaler in de zin van het negende lid te gelden. Gedacht kan worden aan een concernfunctionaris, een uitzonderlijk dominante aandeelhouder of commissaris, maar ook aan een geheel buiten de organisatie van de rechtspersoon of de groep waartoe deze behoort staande persoon, die dominante invloed op het bestuur of een bestuurder uitoefent. Aan het slot van de eerste zin van het negende lid komt het handelen van een oprichter ter sprake. Deze zinsnede is geïnspireerd op de slotzin van artikel 2:93 lid 4 NedBW. De tweede zin van het negende lid geeft een iets ruimere vrijstelling dan de overeenkomstige bepaling in het zevende lid van artikel 2:138 NedBW. Daaronder valt bijvoorbeeld ook de op de voet van artikel 276, derde lid, onder c. aangestelde tijdelijke bestuurder of commissaris. Het elfde lid is ontleend aan artikel 5 van de Nederlandse Wet Conflictenrecht Corporaties. Bepalingen in de geest van de leden 9 en 10 van artikel 2:138 NedBW zijn niet opgenomen. Het nut van genoemd lid 9 kan worden betwijfeld. Lid 10 van de Nederlandse regeling leidt tot onnodige en weinig productieve overheidsbemoeienis.

De in dit artikel vervatte regeling is in Nederland mede van toepassing op de stichting en de vereniging die onderworpen is aan de heffing van vennootschapsbelasting. Op deze wijze is gepoogd de "commerciële" vereniging en stichting in de regeling te betrekken. In het voorliggende ontwerp wordt hetzelfde doel bereikt door het tiende lid. De verwijzing naar het begrip "onderneming" in de Handelsregisterwet verdient naar het oordeel van de ondergetekende de voorkeur boven de verwijzing naar een fiscale regeling.

Artikel 17

Deze bepaling is ontleend aan artikel 2:11 NedBW. Het tweede lid brengt mee dat de bestuurder van de rechtspersoon, die als bestuurder aansprakelijk is, te zijner disculpatie een beroep kan doen op de daarvoor geldende bepalingen in de artikelen 14 en 16. Ofschoon de

Nederlandse bepaling dat niet uitdrukkelijk zegt is aannemelijk dat zij in soortgelijke zin moet worden begrepen. Een belangrijk verschil blijft dat de voorgestelde Surinaamse regeling ruimere disculpatiemogelijkheden kent.

Artikel 18

In deze bepaling wordt de mogelijkheid geopend te kiezen voor een "one tier board", dat wil zeggen een bestuursorgaan waarin bestuur en toezicht verenigd zijn, althans elkaar overlappen. De huidige Surinaamse regeling kent zo'n "one tier board" niet. De Nederlandse en Antilliaanse praktijk heeft echter uitgewezen dat aan zo'n systeem, met name met het oog op commerciële contacten met landen die vertrouwd zijn met het Anglo-Amerikaanse rechtssysteem, behoefte bestaat.

Met de term "uitvoerend bestuur" in het eerste lid wordt aangesloten op de Amerikaanse termen "executive board" of "executive committee", en de daarvan afgeleide termen "executive director" en "executive officer". Uit het zesde lid blijkt dat op dit punt vrijheid bestaat, binnen de daar aangegeven grenzen. De leden van het uitvoerend bestuur, die geen lid zijn van het algemeen bestuur, hebben in zoverre een andere functie dat zij niet behoren tot het college dat uiteindelijk over alle bestuursaangelegenheden beslist en aangemerkt wordt als het orgaan dat zich moet richten naar de in artikel 8, derde lid, tot uitdrukking gebrachte norm. Aldus het negende lid, waarin de trapsgewijze hiërarchie tussen algemeen bestuur, uitvoerend bestuur en individuele leden van het uitvoerend bestuur is verwoord. Dit lid is van dwingend recht. Ook de meeste overige leden van artikel 18 bevatten dwingend recht. Zo is in het vierde lid dwingend voorgeschreven dat de benoeming van uitvoerend bestuurders en het vaststellen van hun bezoldiging als zodanig door het algemeen bestuur geschiedt. Een afwijkende regeling zou betekenen dat het algemeen bestuur zijn bestuursverantwoordelijkheid en de daarmee gepaard gaande aansprakelijkheid niet zou kunnen dragen. Op deze gedachte sluit ook aan het bepaalde in het vijfde, zevende en achtste lid. Het tiende lid is vooral van belang voor de wettelijke aansprakelijkheidsbepalingen, zoals artikel 14 en 16. De afwijkende positie van respectievelijk de leden van het algemeen bestuur die geen uitvoerend bestuurder zijn, de leden van het algemeen bestuur die dat wel zijn en tenslotte de leden van het uitvoerend bestuur die geen lid van het algemeen bestuur zijn, betekent wel dat de aansprakelijkheidsmarges en de disculpatiemogelijkheden telkens anders liggen. Zo zullen algemeen bestuurders in beginsel ook voor gebrek aan toezicht aansprakelijk kunnen zijn. Aan de andere kant moet voor uitvoerend bestuurders gelden dat zij zich te hunner disculpatie tot op zekere hoogte zullen kunnen beroepen op ontvangen instructies van het algemeen bestuur of van het uitvoerend bestuur, indien daarvan sprake is. Het tiende lid is overigens ook van belang voor andere bepalingen, waaronder artikel 8, vijfde lid, dat het bestaan van een arbeidsverhouding tussen de rechtspersoon en een bestuurder uitsluit. De aandacht moge tenslotte hebben dat de regeling van artikel 18 niet uitsluit dat een belangrijk deel van de uitvoerende taken wordt opgedragen aan een "directie", bestaande uit personen die in dienst van de rechtspersoon zijn. Vooral bij verenigingen en stichtingen kan dit voorkomen.

Artikel 19

Ook de regeling van de raad van commissarissen is in de eerste titel ondergebracht. Zie voor de NV naar huidig Surinaams recht de artikelen 118 tot en met 131 WvK.

De meeste bepalingen van de voorgestelde regeling komen materieel overeen met het thans geldende Nederlandse recht en wijken niet af van het huidige Surinaamse recht. Bijzondere aandacht verdienen echter de tweede en derde zin van het zevende lid. Blijkens de tweede zin geldt ook voor de raad van commissarissen dat hij zich bij zijn taakvervulling moet

richten naar het belang van de rechtspersoon en, voor zover daarvan sprake is, de met deze verbonden onderneming. De vraag is echter of deze regel onder alle omstandigheden dezelfde kracht moet hebben. In de praktijk bestaat behoefte aan commissarissen die, zonder de overige in aanmerking te nemen belangen uit het oog te verliezen, er speciaal op toezien dat bepaalde belangen in het oog worden gehouden. Men denke aan de commissarissen die door een moedermaatschappij of de overheid worden benoemd of voorgedragen of door een van de partners in een joint venture verhouding. Naar de mening van de ondergetekende is het weinig realistisch een dergelijke opzet uit te sluiten. Zie in dit verband ook H.J.M.N. Honée, Commissarissen, gezanten uit Niemandsland, oratie Rotterdam, 1996 en NV 1996, p. 276 e.v. De derde zin van het zevende lid beoogt deze gedachte onder woorden te brengen. De redactie past in de in de literatuur verdedigde opvatting dat het belang van de rechtspersoon niet een constante grootheid is maar telkens opnieuw moet worden bepaald door afweging van alle in aanmerking komende belangen, die op korte termijn zowel als die op lange termijn. De nu besproken derde zin geldt niet voor de onafhankelijke commissaris van artikel 140. Men zie de toelichting aldaar. De daarin verwoorde gedachte geldt evenmin wanneer de statuten anders bepalen. Nadere regels kunnen eventueel in een reglement worden getroffen. Met betrekking tot de van overeenkomstige toepassing verklaring van artikel 16 in het zevende lid mag nog het volgende worden opgemerkt. In het bijzonder de overeenkomstige toepassing van artikel 16, tweede lid, kan aanleiding tot twijfel geven. Volgens HR 28 juni 1996, NJ 1997, 58 (Bodam Jachtservice) moet de overeenkomstige bepaling in het Nederlandse recht als volgt worden uitgelegd. Heeft het bestuur niet voldaan aan zijn verplichtingen uit artikel 2:10 of 2:394 NedBW en heeft de raad van commissarissen op dat punt niet voldoende toezicht uitgeoefend, dan heeft de raad van commissarissen zijn taak niet behoorlijk vervuld. Ook ten aanzien van de raad van commissarissen treedt dan het dubbele vermoeden van het tweede lid van artikel 2:138 NedBW in. Dit arrest kan ook voor het Surinaamse recht als richtinggevend worden beschouwd. Een bijzondere regeling geeft artikel 139. Daaraan wordt gerefereerd in het achtste lid.

Artikel 20 tot en met 22

Deze bepalingen bevatten een op de artikelen 2:13-16 NedBW afgestemde modernisering van artikel 101 WvK. In het derde lid van artikel 21 wordt onder d een regel gegeven die in het Nederlandse recht niet voorkomt. Zij brengt tot uiting dat een aandeelhoudersovereenkomst als bedoeld in artikel 127 lid 3, vennootschapsrechtelijke werking heeft.

Artikel 23

Deze bepaling is ontleend aan artikel 2:24d NedBW. In de formulering is tot uitdrukking gebracht dat ook met een statutaire bepaling rekening moet worden gehouden. De woorden "ten aanzien van het aan de orde zijnde onderwerp" zijn ingevoegd in verband met de mogelijkheid dat wet of de statuten niet in het algemeen stemrecht aan een aandeel onthouden maar alleen ten aanzien van een of meer bepaalde onderwerpen.

Artikel 24

Dit artikel kan worden gezien als de tegenhanger van het ontbreken van de regel dat bij de oprichting een verklaring van geen bezwaar is vereist. Het ontbreken van departementaal toezicht mag er niet toe leiden dat bij de oprichting onzorgvuldig te werk wordt gegaan. Opnieuw moet worden opgemerkt dat de eerste verantwoordelijkheid in dit opzicht bij de notaris ligt. De onderhavige bepaling fungeert als "achtervanger" voor die gevallen waarin het bij de oprichting of later toch is misgelopen. Aansprakelijkheid tegenover de

vennootschap kan intreden bij grove schuld of grove nalatigheid van functionarissen of aandeelhouders (negende lid). Deze aansprakelijkheid laat de eventuele aansprakelijkheid van de notaris onverlet. Zie voorts de artikelen 2:20 en 2:21 NedBW.

Zelden zal het voorkomen dat een rechtspersoon wordt ontbonden op de in lid 1 onder a genoemde grond. De bepaling heeft echter een zekere preventieve werking. Een soortgelijke bepaling is te vinden in artikel 43 WvK.

Artikel 25

De ervaring leert dat vennootschappen die allang niet meer functioneren in het handelsregister ingeschreven blijven zonder dat ooit een poging tot doorhaling wordt gedaan. Functionarissen die een verzoek tot doorhaling zouden kunnen doen laten dit na. De vennootschap, ontbonden of niet, is “vergeten”. Voor de Kamer van Koophandel vormen deze vergeten vennootschappen een nutteloze administratieve last. De in artikel 25 voorgestelde regeling is bedoeld om de Kamer van Koophandel de mogelijkheid te geven het handelsregister van deze inschrijvingen te ontdoen. Zij is geïnspireerd op artikel 2:19a NedBW. Een belangrijk verschil is dat in het voorstel het niet de Kamer van Koophandel is die ontbindt, maar de rechter. Ook op enkele andere punten is de regeling iets anders gestructureerd.

Artikel 26

In artikel 26 wordt een oplossing voorgesteld voor de kritieke fase die intreedt met de indiening van een verzoek tot ontbinding. Verwezen wordt naar het derde lid van artikel 276, waar in verband met het enquêterecht een uitgewerkte regeling voor het treffen van tijdelijke voorzieningen wordt gegeven. Het voorbeeld van artikel 2:22 NedBW, waarin een andere oplossing is vastgelegd, wordt niet gevolgd.

Artikelen 27 tot en met 34

Vgl. de huidige artikelen 141, 144 en 145 WvK. Van een bepaling in de geest van artikel 142 WvK is afgezien. Het nut van die bepaling is twijfelachtig.

Artikel 42 WvK staat toe dat een NV wordt opgericht voor een bepaalde tijd. Artikel 27 lid 2 van de voorgestelde regeling sluit dat voor rechtspersonen in het algemeen uit. In artikel 102 lid 9 wordt echter een uitzondering op deze bepaling gemaakt voor de NV.

Artikel 35

Deze regeling behelst een algemeen geformuleerde en op onderdelen gewijzigde versie van artikel 2:302 NedBW.

Artikel 36

Het eerste lid stelt buiten twijfel dat, behoudens beperkingen in de statuten, moderne, tekst overbrengende communicatiemiddelen kunnen worden gebruikt. De bepaling brengt geen verandering in de regels omtrent de werking der verklaring, zoals deze in artikel 3:37 BW zijn vastgelegd. Het tweede lid komt materieel overeen met artikel 44, eerste lid, WvK. Ook voor andere rechtspersonen dan de naamloze vennootschap is dit een wenselijke bepaling.

Artikel 37

Hierin wordt bepaald dat aan de Staat een vast recht verschuldigd is. Aldus ook artikel 38 WvK voor de NV.

Titel 2 De stichting

Algemeen

In deze titel is de Nederlandse regeling voor een groot deel gevolgd. De in de Antilliaanse regeling voorkomende bepalingen met betrekking tot de “Stichting Particulier Fonds” zijn niet overgenomen. De meeste bepalingen komen globaal overeen met soortelijke bepalingen in de Wet op Stichtingen van 1968. Een reeks bepalingen uit die wet zijn echter niet overgenomen. Bij de invoering moet worden gezien in hoeverre die bepalingen moeten worden gehandhaafd.

Artikel 50

Deze bepaling bevat een uitgedunde versie van artikel 50 BWNA, waardoor de tekst weer nagenoeg gelijklopend is met die van artikel 2: 287 NedBW. Uit de redactie van het derde lid vloeit voort dat de daar bedoelde pensioengerechtigden geen lid kunnen zijn van een orgaan van de stichting.

Artikel 51

Het eerste lid is ontleend aan het vierde lid van artikel 2:286 NedBW. Het tweede aan artikel 2:293 NedBW. Het derde lid loopt parallel met het voor leden van een vereniging geldende artikel 77. Vanzelf spreekt dat aan de hier genoemde categorieën van personen ook bepaalde rechten kunnen worden toegekend. Vgl. artikel 50, leden 2 en 3. Toekenning van een cumulatie van rechten kan echter leiden tot het oordeel dat artikel 50 lid 2, eerste zin, is overtreden. In dat geval kan artikel 24 lid 1 onder c toepassing vinden.

Artikel 52

Dit artikel ontbreekt. Het is niet overgenomen uit het Nederlands-Antilliaans Boek 2 , aangezien artikel 4:135 reeds voorziet in de testamentaire stichting.

Artikel 53

Deze bepaling is ontleend aan artikel 2:294 NedBW.

Artikel 54

Dit artikel bevat een iets meer uitgewerkte versie van artikel 2:297 NedBW. Naast de in dit artikel vermelde bevoegdheden heeft het openbaar ministerie de in artikel 272 lid 2 onder a jo 270 vermelde bevoegdheid om een enquête uit te lokken. Het openbaar ministerie is vrij in de keuze. Ofschoon dat over het algemeen weinig zin zal hebben kunnen de twee procedures elkaar overlappen of gelijktijdig aanhangig zijn. Zie in dit verband artikel 272 lid 3 en artikel 55 lid 2.

Artikel 55

Een soortgelijke regeling is te vinden in artikel 2:298 NedBW

Artikel 56

Het eerste lid is ontleend aan artikel 2:299 NedBW. Het tweede lid beoogt de aansluiting met artikel 55 te bevorderen.

Artikel 57

De bepaling is grotendeels ontleend aan artikel 301 NedBW.

Artikel 58

Voor iedere stichting geldt artikel 15. In de praktijk komen stichtingen voor die een onderneming van aanzienlijke omvang hebben. Artikel 15 geeft voor dergelijke gevallen een nogal magere regeling. Artikel 58 beoogt in deze lacune te voorzien. De regeling verwijst naar die voor de “grote” NV (artikel 119 e.v.).

Titel 3 – De vereniging

Algemeen

In het huidige Surinaams Burgerlijk Wetboek wordt de vereniging in de artikelen 1665 e.v. van het derde boek geregeld als “zedelijk lichaam”. Deze – enigszins verouderde – bepalingen zullen worden ingetrokken. In het voorgelegde ontwerp wordt in hoofdzaak het Antilliaanse voorbeeld gevolgd, dat op zijn beurt in grote lijnen aansluit bij de bestaande Nederlandse regeling. In het oog lopende verschillen met de Nederlandse regeling worden hierna toegelicht.

Artikel 70

Deze bepaling is woordelijk gelijk aan artikel 2:70 BWNA en artikel 2:26 NedBW.

Artikel 71

Vergelijk artikel 2:27 NedBW. Delen van die bepaling zijn overgebracht naar de artikelen 4 en 5 in de eerste titel.

Artikel 72

Anders dan in de Nederlandse regeling, wordt hier bepaald dat alleen regels die schriftelijk zijn vastgelegd als “statuten” kunnen gelden. Op dit punt behoort zo weinig mogelijk onzekerheid te bestaan. De vraag welke regels als statuten hebben te gelden is onder meer van belang in verband met de artikelen 86 en 87. De bepaling komt voor het overige materieel overeen met artikel 2:52 NedBW.

Artikel 73

Deze bepaling is gelijklopend aan artikel 30 NedBW.

Artikel 74

Anders dan de Nederlandse regeling staat artikel 74 uitdrukkelijk toe onderscheid te maken tussen gewone leden en andere soorten van leden zoals “buitengewone” leden. Uit het tweede lid volgt dat de statuten moeten vastleggen in welke opzichten de positie van die andere leden van die van de gewone leden afwijkt, wil de aanduiding als niet-gewoon lid enig effect hebben.

Artikelen 75 tot en met 89

Op een enkel detail na komen deze bepalingen overeen met de artikelen 2:33 tot en met 43, 46 en 48 NedBW. De regelingen van de artikelen 2:44, 45 en 47 NedBW zijn in gewijzigde vorm overgebracht naar titel 1 (algemene bepalingen). Het eerste en tweede lid van artikel 79 gelden zowel voor opzegging door de vereniging als voor opzegging door een lid. Het derde en vierde lid alleen voor opzegging door een lid. In het derde lid van artikel 79 wordt naast het besluit ook de statutenwijziging genoemd. Men denke bijvoorbeeld aan een statutenwijziging, waarbij een bepaling als bedoeld in artikel 92 wordt ingevoerd. In dat

geval is er weliswaar ook sprake van een besluit tot statutenwijziging maar de verplichtingen van de leden worden niet verzwaard door dat besluit maar door de daarop volgende statutenwijziging. Dat artikel 79 ook van toepassing is op de coöperatie volgt uit artikel 91. In artikel 89 lid 3 worden de jaarrekeningregels van de "grote" nv van overeenkomstige toepassing verklaard op de vereniging waaraan een onderneming in de zin van de handelsregisterwet toebehoort. Vgl. artikel 58.

Titel 4 – De coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij

Algemeen

Voor de coöperatieve vereniging geldt thans de wet van 18 juli 1944. Ook deze wet is aan vernieuwing toe. Bij de invoering van de hier voorgestelde regeling zal zij worden ingetrokken.

In het voorliggende ontwerp is, zoals op de Antillen, de huidige Nederlandse regeling – waarin wordt gesproken van "coöperatie" – zo goed als geheel overgenomen. Niet zijn overgenomen de artikelen 2:63a tot en met 63j NedBW, die betrekking hebben op de zogenaamde "structuurcoöperatie". Suriname kent de structuurregeling niet. Voor de Nederlandse Antillen geldt overigens het zelfde. Afgezien hiervan is er sprake van enkele technische aanpassingen.

Artikel 90 en 91

In het stelsel van Boek 2 zijn de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij afzonderlijke rechtsvormen, dus geen "vereniging". Het lijkt juist dat in de tekst van artikel 90 tot uitdrukking te brengen. Wel verklaart artikel 91 dat de bepalingen van de vereniging (titel 3) in beginsel van toepassing zijn. In artikel 90 lid 5 is niet overgenomen de in artikel 2 lid 2 van de Wet Coöperatieve Verenigingen 1944 en artikel 2:54, tweede lid, NedBW voorkomende regel dat aan het slot van de naam de letters W.A., B.A. of U.A. moeten worden gevoerd. Het nut van deze regel is twijfelachtig. Zij is niet goed verenigbaar met de voor alle rechtspersonen geldende regel dat de statuten in een vreemde taal mogen worden gesteld en de daarop aansluitende regel in artikel 90, lid 5, dat in de naam ook een equivalent van het woord "coöperatief", "onderling" of "wederkerig" mag worden gebruikt. Aan een aanduiding in deze zin bestaat ook minder behoefte dan onder het Nederlandse regiem omdat in artikel 92 de hoofdregel met betrekking tot de aansprakelijkheid van leden en oud-leden is omgedraaid.

Artikel 92 en 93

Anders dan in het bestaande recht en het Nederlandse recht, maar in overeenstemming met het Antilliaanse recht, is de hoofdregel dat de leden en oud-leden niet aansprakelijk zijn. Vgl. artikel 3, tweede lid en voor alle duidelijkheid nogmaals artikel 93, tweede lid. De statuten kunnen echter anders bepalen. Deze omkering van de hoofdregel is ingegeven door het ervaringsfeit dat in de praktijk de aansprakelijkheid van leden en oud-leden zo goed als altijd wordt uitgesloten.

Artikel 94

Artikel 94 is nagenoeg gelijk aan het voor de NV geldende artikel 116. Lid 7 loopt parallel aan artikel 89 lid 3.

Artikel 95 en 96

De artikelen 95 en 96 zijn woordelijk gelijk aan de artikelen 2:59 en 2:60 NedBW. De vrijheid van uittreding wordt in artikel 96, ook voor de coöperatie, vooropgesteld. Speciaal bij de coöperatie kan zich echter de noodzaak doen gevoelen aan het uittreden bepaalde voorwaarden te verbinden. Deze noodzaak kan haar grond vinden in de behoefte aan grondstoffen of krediet op lange termijn. Zij kan ook haar grond vinden in andere oorzaken, mits daarbij steeds het belang van het uitgeoefende bedrijf op de voorgrond staat. De voorwaarde kan zijn dat inleggelden ter beschikking van het bedrijf blijven, dat een bepaalde som wordt gestort of dat een bepaald maximum aan uittredingen per periode niet wordt overschreden. Ook andere voorwaarden zijn denkbaar. Een voorwaarde, die het voorop gestelde vrije uittredingsrecht illusoir maakt, is in zoverre nietig. Waar de grens ligt bepaalt uiteindelijk de rechter.

Artikel 97, 98 en 99

Deze bepalingen zijn nagenoeg gelijk aan de artikelen 2:61, 2:62 en 2:63 NedBW.

Titel 5 – De naamloze vennootschap

Algemeen

Over de opzet van deze titel werden enkele opmerkingen gemaakt in het algemeen gedeelte van deze toelichting.

Artikel 100

In het eerste lid wordt tot uitdrukking gebracht dat de naamloze vennootschap ook aandelen aan toonder kent. Men zij echter bedacht op artikel 104, tweede lid, waarin is bepaald dat aandelen aan toonder niet als zodanig kunnen worden uitgegeven.

Lid 2 stelt buiten twijfel dat een NV ook door één persoon kan worden opgericht. Artikel 33 WvK is op dit punt niet duidelijk. De bedoeling van de tweede zin is zoveel mogelijk te garanderen dat de vennootschap bij de oprichting voldoet aan de minimum vereisten om als zodanig te kunnen functioneren. De bepaling garandeert niet dat dit zo blijft gedurende het bestaan van de vennootschap. Een oplossing voor de situatie die dan ontstaat wordt gegeven in artikel 135a. Van belang zijn in dit verband ook de artikelen 24 lid 1 onder b en 24 lid 3 onder a. Toepassing van die bepalingen kan tot ontbinding van de vennootschap leiden.

In lid 3 wordt een negatieve begrenzing van het begrip aandeel gegeven. De bepaling sluit niet uit dat de aan een aandeel verbonden rechten minimaal zijn, bijvoorbeeld: uitsluitend stemrecht over een bepaald onderwerp, uitsluitend een minimaal winstrecht, uitsluitend een recht op een liquidatie-uitkering.

Artikel 101

In lid 1 onder a. wordt gesproken van “soorten” van aandelen. Van “soorten aandelen” spreekt ook artikel 102 lid 2. Gedacht wordt aan in de praktijk voorkomende aanduidingen als “preferente aandelen” of “prioriteitsaandelen”. De precieze betekenis van deze en dergelijke termen staat overigens niet vast. De statuten zullen de aan deze aandelen toekomende rechten moeten omschrijven. Dikwijls wordt ook gebruik gemaakt van letteraanduidingen. Men spreekt dan bijvoorbeeld van “aandelen A”, “aandelen B” en “aandelen C”. Onder het begrip “soort” in lid 1 onder a. vallen ook deze letter-aandelen.

Van belang is vooral het bepaalde in het eerste lid onder b. en het tweede lid. Aan de in het tweede lid vermelde oprichtingsbalans worden geen nadere eisen gesteld. Indien echter de oprichtingsbalans niet voldoet aan de in artikel 24, lid 3 onder b. genoemde maatstaf, kan

ontbinding volgen en kan persoonlijke aansprakelijkheid van de oprichters intreden. Een verstandig oprichter doet er daarom goed aan met die maatstaf rekening te houden. In het derde lid wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat aandelen met een nominale waarde worden uitgegeven. In artikel 107, eerste lid, laatste zin, wordt bepaald dat bij uitgifte van aandelen met een nominale waarde de waarde van de tegenprestatie (storting) ten minste het nominale bedrag van het aandeel bedraagt. De gedachte achter deze bepaling is dat het bedrag van de nominale waarde niet een volstrekt willekeurige grootte mag zijn. Derden moeten erop kunnen vertrouwen dat op de aandelen ten minste dat bedrag of een daaraan gelijke waarde is gestort. Het komt ondergetekende gewenst voor deze gedachte bij de verdere opzet van het vermogensbeschermingssysteem door te zetten. Hierbij wordt in aanmerking genomen dat voor alle bestaande N.V.'s geldt dat zij uitsluitend aandelen met een nominale waarde kennen en dat voor deze N.V.'s thans regels van kapitaalbescherming gelden, die op de nominale waarde van de aandelen zijn afgestemd. Uitwerking van het een en ander heeft geleid tot de opname van een derde lid in artikel 101. Daarbij is de term "nominaal kapitaal" geïntroduceerd. De term "kapitaal" wordt voor het overige in de wet zo goed als nergens gebruikt. De begrippen "geplaatst" en "maatschappelijk" kapitaal (vgl. voor deze laatste term artikel 37 WvK) zijn geschrapt.

Een nadere uitwerking van de hier aangegeven gedachten vindt men in de artikelen 102 lid 3, 115, lid 2 en 118, lid 7. De regeling komt erop neer dat bij uitgifte van aandelen met een nominale waarde het nominaal kapitaal als ondergrens van het voor uitkering beschikbare vermogen fungeert. Het voorschrift van artikel 101 lid 4 is niet van toepassing wanneer aandelen in een vennootschap worden verkregen krachtens fusie of omzetting. Bij fusie kan er sprake zijn van een nieuw opgerichte vennootschap, maar de verkrijging geschiedt van rechtswege krachtens artikel 311 lid 2, niet door het "nemen" van een aandeel. Bij omzetting in een vennootschap is er geen sprake van oprichting. In de meeste gevallen geschiedt bovendien de verkrijging van rechtswege. Dat is alleen anders bij omzetting van een stichting in een vennootschap. Voor dat geval geeft de laatste zin van artikel 301, tweede lid, een bepaling die aansluit op het vierde lid van artikel 101.

In het vierde lid wordt de eis gesteld dat de akte niet alleen wordt getekend - in persoon of bij schriftelijke volmacht - door iedere oprichter maar ook door ieder die blijkens de akte een of meer aandelen neemt. Van belang is immers dat schriftelijk vastligt dat aandelen die bij de oprichting zijn geplaatst ook door de nemers zijn aanvaard.

Artikel 102

Het eerste lid komt globaal overeen met artikel 36 WvK. Voor wat betreft de soorten aandelen die kunnen worden uitgegeven, geeft het tweede lid maximale vrijheid. Van belang is slechts dat de aard van het aandeel en de daaraan verbonden rechten en plichten nauwkeurig worden omschreven. Op de notaris rust in deze een grote verantwoordelijkheid. In een systeem waarin aandelen een nominale waarde hebben ligt het voor de hand de stem-, winst- en liquidatierechten daaraan te relateren. Ook op dit punt bestaat echter volledige vrijheid. Omdat daarbij gemakkelijk misverstanden kunnen ontstaan bepaalt het vierde lid wel dat bij verschillende soorten aandelen of verschillende nominale waarden de statuten die kwestie moeten regelen. De bepaling dient als herinnering, om misverstanden als bedoeld te voorkomen. Over de strekking van het derde lid werden enkele woorden gezegd bij artikel 101.

Het vijfde lid opent de mogelijkheid in de statuten te bepalen dat houders van aandelen op naam of van een bepaalde soort aandelen op naam persoonlijk aansprakelijk zijn, al dan niet hoofdelijk, hoofdelijk met de vennootschap daaronder begrepen, voor bepaalde of alle schulden van de vennootschap. Door een dergelijke bepaling krijgt de naamloze

vennootschap meer het karakter van een openbare vennootschap in de zin van Boek 7, Titel 13.. Aan een bepaling in die geest bestaat soms behoefte. Zij kan fiscaal geïndiceerd zijn. Ook wordt daardoor de betrokkenheid van de aandeelhouders en de kredietwaardigheid van de vennootschap vergroot. De tweede en derde zin van het vijfde lid vormen een noodzakelijke aanvulling op deze regeling. De vierde zin voorkomt dat een bepaling als bedoeld tot stand komt, wordt gewijzigd of wordt afgeschaft zonder de uitdrukkelijke instemming van alle aandeelhouders en alle stemgerechtigden. Die uitdrukkelijke instemming zal over het algemeen blijken uit een ter vergadering uitgebrachte stem of verklaring. Goed denkbaar is intussen dat ontbrekende of andersluidende stemmen of verklaringen later door een instemmende verklaring worden aangevuld of vervangen. Het vooralsnog gebrekkige besluit is dan geheeld; een nieuw besluit is niet nodig. Te bedenken is verder dat de eis van uitdrukkelijkheid niet meebrengt dat de stemmen of verklaringen schriftelijk moeten worden uitgebracht. Vereist is slechts dat de stem of verklaring voldoende duidelijk is. Voor een “stilzwijgende” stem of verklaring zal over het algemeen geen plaats zijn. Dit is alleen anders indien overeenkomstig artikel 135 “buiten vergadering” is besloten. De regeling van artikel 135 brengt mee dat in een dergelijk geval “nakomende” stemmen ook schriftelijk moeten worden uitgebracht. Voor een verklaring van een niet stemgerechtigde aandeelhouder geldt dat niet.

Met betrekking tot lid 6 kan het volgende worden opgemerkt. Een bepaling in de statuten waardoor aan een derde een tegen de aandeelhouder persoonlijk uit te oefenen recht wordt gegeven, heeft veel weg van een contractueel beding ten behoeve van een derde als bedoeld in de artikelen 6:253-256 BW, waarbij de vennootschap als stipulator, de aandeelhouder als promissor optreedt. Overwogen is die bepalingen hier van overeenkomstige toepassing te verklaren. Om verschillende redenen is daarvan afgezien. Als kern van de regeling aangaande het derden beding kan worden aangemerkt dat de derde, nadat hij het beding heeft aanvaard, als partij bij de overeenkomst tussen de promissor en de stipulator heeft te gelden (artikel 6:253). Die gedachte past in het vennootschapsrecht niet goed, ook al leest men het woord “overeenkomst” als “rechtsbetrekking”. In het vennootschapsrecht kan de derde, die aan de statuten een recht kan ontleen, worden aangemerkt als behorende tot de kring van de in artikel 7 genoemde personen, tussen wie de daar bedoelde regels van redelijkheid en billijkheid gelden. Een verder gaande betrokkenheid bij de vennootschapsrechtelijke verhouding lijkt niet wenselijk. Zo’n verder gaande betrokkenheid zou redelijkerwijs meebrengen dat het de vennootschap niet meer vrij zou staan de rechten van de derde zonder zijn instemming door statutenwijziging te beëindigen. Lid 7 gaat van een andere gedachte uit. Hierbij mag worden opgemerkt dat de voorgestelde Surinaamse regeling een bepaling analoog aan artikel 2:122 NedBW, welke als uitgangspunt neemt dat door statutenwijziging geen nadeel kan worden toegebracht aan een aan de statuten ontleend recht van een derde, niet kent. Ook de artikelen 6:253 en 255 BW lenen zich niet goed voor toepassing in de hier omschreven vennootschapsrechtelijke verhouding. Aan een expliciete aanvaarding bestaat geen behoefte. Lid 6, eerste zin, is opgenomen om dit buiten twijfel te stellen, zij het dat de statuten een rechtstreekse aanspraak door de derden kunnen uitsluiten. Wat dan overblijft is het recht van de vennootschap de aandeelhouder aan zijn verplichting jegens de derde te houden. In de tweede zin van lid 6 is dit recht vastgelegd. De bepaling is ontleend aan artikel 6: 256 BW, dat voor een beding ten behoeve van een derde een overeenkomstige voorziening geeft.

Afschaffing of mitigeren van de regeling door statutenwijziging brengt in beginsel mee dat geen of verminderde aansprakelijkheid ontstaat voor na dat tijdstip opkomende schulden, zij het dat de Handelsregisterwet aan dit effect in de weg kan staan. Voor een aansprakelijkheid die al vóór de statutenwijziging is ontstaan, geldt daarentegen dat deze in beginsel blijft

bestaan. Het zevende lid beoogt deze uitkomst te verzachten door het stellen van een wettelijke vervalt termijn voor deze "overblijvende" aansprakelijkheid. Het achtste lid ziet op het geval dat een persoon ophoudt aandeelhouder te zijn, bijvoorbeeld omdat hij zijn aandelen heeft overgedragen. Aangezien de aansprakelijkheid rust op de aandeelhouder als zodanig zou zij in beginsel, door die overdracht, vervallen. Tegenover de crediteuren, die met de aansprakelijkheid van de aandeelhouder rekening hebben gehouden, is dit niet redelijk. Een dergelijk plotseling verval van aansprakelijkheid zou bovendien de deur openzetten voor manipulatie. Zo zou een aandeelhouder, die effectuering van zijn persoonlijke aansprakelijkheid vreest, zijn aandelen met het oog daarop kunnen overdragen aan een insolvente opvolger. Gelet op het een en ander bepaalt het achtste lid dat de gewezen aandeelhouder nog zes maanden aansprakelijk blijft. De aandacht moge hebben dat het ook hier gaat om "overblijvende", immers reeds vóór de overdracht bestaande aansprakelijkheid. Voor schulden die aan de vennootschap opkomen na de overdracht geldt zonder meer dat de gewezen aandeelhouder niet aansprakelijk is. In beide gevallen, zowel in dat van het zevende lid als van het achtste lid, is als aanvangstijdstip van de termijn van zes maanden gekozen: de dag waarop in het aandeelhoudersregister, nadat het beslissende rechtsfeit heeft plaatsgevonden, ten aanzien van de betrokken aandeelhouder daarvan aantekening is gedaan. De met "nadat" aanvangende clausule is in beide bepalingen ingevoegd om te voorkomen dat de termijn opzettelijk of bij vergissing wordt verkort door een eerder gedane aantekening. Een dergelijke "anticiperende" aantekening, wat daarvan overigens ook zij, doet de termijn van zes maanden niet aanvangen. De tweede en derde zin van het vijfde lid waarborgen dat een belanghebbende de gang van zaken kan volgen en zich ter zake behoorlijk kan documenteren. In dit verband mag worden opgemerkt dat artikel 109 uitdrukkelijk voorschrijft dat bij iedere mutatie in het aandeelhoudersregister ook de dag waarop deze is aangebracht moet worden vermeld. De laatste zin van het zevende en achtste lid bepaalt dat de statuten de duur van de "overblijvende" aansprakelijkheid kunnen verlengen. Ook kan de vervalt termijn worden vervangen door een langere verjaringstermijn. Aldus kan een aansprakelijkheidsregeling worden gecreëerd die geheel parallel loopt aan die bij de openbare vennootschap, vgl. artikel 7:824 en artikel 834 lid 7. Niet ondenkbaar is dat daaraan behoefte bestaat.

Lid 9 opent de mogelijkheid om in de statuten een andere wijze van ontbinding vast te stellen dan de in artikel 27 aangegeven wijzen. Zo zouden de statuten kunnen bepalen dat de vennootschap op een bepaalde datum of door het verloop van een bepaalde termijn wordt ontbonden. Vgl. artikel 42 WvK, waar gesproken wordt van het "aangaan" van de vennootschap voor een bepaalde tijd, wat op hetzelfde neerkomt. De slotzin beoogt de rechtszekerheid te dienen.

Artikel 103

Het eerste lid komt overeen met artikel 58 WvK, met dien verstande echter dat de verwijzing naar het "bedrag" – de nominale waarde – ontbreekt. Zoals in de toelichting op de artikelen 101 en 102 uiteengezet, hoeven aandelen geen nominale waarde te hebben. Men zie artikel 102 lid 4 voor het geval aandelen een verschillende nominale waarde hebben. De leden 2-4 geven een nadere uitwerking aan het bepaalde in artikel 48 leden 2 en 3 WvK. De uitwerking sluit aan op opvattingen uit de praktijk.

Artikel 104

De hoofdregel is dat de algemene vergadering de bevoegdheid heeft om na oprichting tot uitgifte van nieuwe aandelen te besluiten. De statuten kunnen echter anders bepalen. Zij

kunnen ook een bepaling bevatten die het mogelijk maakt de bevoegdheid om tot emissie te besluiten aan een ander orgaan te delegeren. Deze regeling komt overeen met hetgeen naar geldend recht pleegt te worden afgeleid uit artikel 79 WvK.

Onderscheid moet worden gemaakt tussen het besluit tot uitgifte en de daaropvolgende uitgifte. In het belang van de rechtszekerheid wordt voor de uitgifte een door de vennootschap en de nemer getekende akte geëist. Ordelijk beheer van de vennootschap brengt mee dat de akten van uitgifte worden bewaard (slotzin van het eerste lid).

Het eerste lid spreekt uitsluitend over aandelen op naam. Daarop sluit aan de bepaling van het tweede lid dat aandelen aan toonder niet als zodanig kunnen worden uitgegeven. Wil de vennootschap de mogelijkheid openen dat aandelen aan toonder in omloop komen dan moet worden gehandeld overeenkomstig de verdere inhoud van het tweede lid. De bepaling is bedoeld om een minimum aan "traceability" - in internationaal verband wordt hierop nogal eens de nadruk gelegd - te garanderen.

Uit het tweede lid van artikel 107 volgt dat de stortingsverplichting in geld voorwaardelijk of niet onmiddellijk opeisbaar kan zijn. Er is dan sprake van een bijstortingsplicht in de zin van artikel 107, vierde lid. Het bestaan van een dergelijke bijstortingsplicht is niet goed verenigbaar met de figuur van het toonderbewijs. Het derde lid van artikel 104 verbiedt daarom dat in een dergelijk geval een toonderbewijs wordt afgegeven. Vgl. artikel 51 WvK.

Het vierde lid geeft een aanvullende regeling voor beursgenoteerde aandelen. In deze gevallen moet worden vertrouwd op het beurstoezicht. In geval van twijfel doet de vennootschap er goed aan bij de toezichthouder te informeren. Een overeenkomstige bepaling bevat artikel 110 lid 6 voor de levering van beursgenoteerde aandelen.

Artikel 105

Denkbaar is dat een naamloze vennootschap, in strijd met de regels van artikel 104, tweede lid, aandelen aan toonder in omloop brengt. De eerste verkrijger – dat kan de nemer zijn – heeft dan waardeloze stukken in handen. In hoeverre de vennootschap verplicht is de eerste verkrijger alsnog te voorzien van aandelen op naam hangt af van de rechtsverhouding tussen de vennootschap en de eerste verkrijger. Voor de latere verkrijger te goeder trouw van een aandeel aan toonder ligt dit anders. Aan hem kan niet worden tegengeworpen dat het aandeel niet rechtsgeldig in omloop is gebracht, aangenomen ten minste dat het aandeelbewijs door de vennootschap is afgegeven. Aan hem kan ook niet worden tegengeworpen dat aan de stortingsplicht of bijstortingsplicht - die dan gerust heeft op de houder van het aanvankelijk uitgegeven aandeel op naam - niet is voldaan. Het eerste lid geeft hem de nodige bescherming. Een vergelijkbare bepaling bevat artikel 52 WvK.

De volgende leden regelen de omzetting van aandelen aan toonder in aandelen op naam. Een bepaling als bedoeld in het tweede lid kan goed van pas komen wanneer aan traceability-eisen moet worden voldaan. Zij kan ook haar nut bewijzen bij de voorbereiding of uitvoering van een statutenwijziging, omzetting, fusie of splitsing, waarbij aandelen aan toonder komen te vervallen. De verwijzing naar artikel 301, vijfde lid, betekent dat afgifte van het toonderbewijs en inschrijving in het register van aandeelhouders moet plaatsvinden voordat de aandeelhouder als aandeelhouder op naam zijn rechten kan uitoefenen. In geval van omzetting heeft deze bepaling zelfstandige betekenis.

Het derde lid geeft de aandeelhouder aan toonder het recht zijn aandelen om te zetten in aandelen op naam. De vennootschap is verplicht aan dit verzoek te voldoen, mits de toonderbewijzen aan de vennootschap worden afgegeven. Het vierde lid beoogt een oplossing te geven voor het geval een toonderbewijs is verloren of teniet is gegaan. Ook in een dergelijk geval kan de vennootschap een verzoek tot omzetting niet zonder meer

weigeren. Wel kan de vennootschap verlangen dat te harer genoegen aannemelijk wordt gemaakt dat het toonderbewijs inderdaad verloren is of teniet is gegaan. Ingevolge de slotzin van het vierde lid is het risico dat de vennootschap of derden schade lijden voor rekening van degene die als aandeelhouder op naam wil worden aangemerkt. Wordt de betrokkene als aandeelhouder op naam aangemerkt, dan kan hij nog op de voet van artikel 108 afgifte van aandeelbewijzen op naam vorderen.

Artikel 106

Dit artikel regelt de mogelijkheid om een voorkeursrecht toe te kennen bij de uitgifte van aandelen. Wordt aan het voorschrift van het tweede lid niet voldaan dan kan dit leiden tot aansprakelijkheid van de vennootschap en degenen die bij de uitgifte betrokken waren. De geldigheid van de uitgifte wordt in beginsel niet aangetast.

Artikel 107

Deze bepaling regelt de stortingsplicht. Voor aandelen zonder nominale waarde wordt een minimum storting niet voorgeschreven. De bepaling verbiedt niet dat voor deze aandelen de stortingsplicht wordt gesteld op nihil. Een dergelijk verbod zou ook zonder zin zijn omdat een zeer geringe stortingsplicht – een verplichting tot storting van of ter waarde van SRD 0,01 bijvoorbeeld – wel geoorloofd zou zijn. Uit de derde zin van lid 1 blijkt wel dat een storting anders dan in geld (in natura) naar economische maatstaven op een geldbedrag – eventueel nihil – moet kunnen worden gewaardeerd. Deze regel sluit aan bij hetgeen voor inbreng in natura bij de oprichting impliciet volgt uit artikel 101 lid 2 jo 24 lid 3 onder b. Inbreng van arbeid of diensten is niet principieel uitgesloten. De waardering daarvan is echter een riskante zaak. Uit de laatste zin van lid 1 blijkt tenslotte dat er bij aandelen met een nominale waarde in zoverre sprake is van een minimum stortingsplicht dat ten minste het nominale bedrag of een daaraan gelijke waarde moet worden gestort. Het nominale bedrag kan echter heel laag zijn. Een verbod om het nominale bedrag te stellen op een fractie van een cent bevat de wet niet. Dat bedrag zal dan ten minste voldaan moeten worden, hetgeen overigens niet anders zal kunnen dan door betaling van ten minste één cent.

Lid 2 vangt aan met de bepaling dat een storting anders dan in geld onverwijld na de oprichting of de uitgifte moet geschieden. Voor storting in geld geeft de tweede zin een meer flexibele regeling. Ook een storting in vreemd geld moet als een storting in geld worden aangemerkt. Voor aandelen met een nominale waarde laat artikel 102 lid 2 uitdrukkelijk toe dat deze waarde in een vreemde muntsoort wordt uitgedrukt. In beginsel zal dan de storting in die muntsoort moeten plaatsvinden maar ook in dat geval kan bij de oprichting of het beluit tot uitgifte een andere muntsoort of juist de Surinaamse muntsoort worden vastgesteld. Steeds zijn de bepalingen aangaande storting in geld van toepassing.

Denkbaar is dat een aanvankelijk niet opeisbare verplichting tot storting in geld na verloop van tijd wordt omgezet in een verplichting tot storting in natura. In een dergelijk geval is vanaf dat moment de “onverwijld-regel” van lid 2, eerste zin, van toepassing. Aldus ook expliciet artikel 2:80b lid 2 NedBW.

Opgemerkt mag worden dat de uit het geldende recht bekende figuur van het “niet volgestorte aandeel” in de voorgestelde regeling niet voorkomt. Die term, die te maken had met de nominale waarde van een aandeel is, met het vervallen van de verplichting om aandelen een nominale waarde te geven, ook komen te vervallen. In plaats daarvan wordt nu gesproken van een mogelijk bestaande “bijstortingsplicht”. Deze term wordt in het vierde lid van artikel 107 gedefinieerd, waarbij het verband met de eventueel bestaande nominale waarde is losgelaten.

Het vervallen van de verplichting om aandelen een nominale waarde te geven betekent dat ook de termen “geplaatst”, “gestort”, “opgevraagd” en “maatschappelijk” kapitaal hun betekenis verloren hebben. In de jaarrekening werd traditioneel het geplaatste kapitaal, soms ook het gestorte en opgevraagde kapitaal, als onderdeel van het “eigen vermogen” vermeld. In het nieuwe systeem gaat – ook buiten de jaarrekening – het eigen vermogen als bepalende grootte een belangrijke rol spelen. Zie bijvoorbeeld artikel 118 lid 1 en 5, artikel 115 lid 1, artikel 114 lid 2, waarin naar artikel 118 lid 5 wordt verwezen, en artikel 250 lid 1. Lid 3 van artikel 107 anticipeert hierop.

Bepalingen in de geest van lid 5 tot en met lid 7 vindt men ook in het geldende recht (artikelen 49, 53 en 56 WvK). In lid 7 is rekening gehouden met de in lid 2 geïntroduceerde mogelijkheid dat een storting in geld pas na verloop van een bepaalde tijd opeisbaar is.

Artikel 108

Aandelen op naam kunnen bestaan zonder aandeelbewijzen. In de praktijk blijkt echter dat ook in deze gevallen dikwijls behoefte bestaat aan een aandeelbewijs. De statuten kunnen de afgifte van een aandeelbewijs niet verbieden.

Artikel 108a

Als de voorganger van deze bepaling kan gelden artikel 50 WvK, pendant van artikel 2: 81 (2: 192) BW volgens de Nederlandse wetgeving. Het voor de Nederlandse BV geldende artikel 2:192 NedBW wordt door de flexwet sterk gewijzigd en uitgebreid. Volgens de in november 2008 bij de Tweede Kamer ingediende nota van wijziging wordt daaraan toegevoegd een nieuw artikel 192a. De hier voorgestelde tekst volgt in essentie het gewijzigde Nederlandse voorstel.

Bij de in lid 1 onder a) genoemde verplichtingen tussen de aandeelhouders of jegens de vennootschap wordt traditioneel gedacht aan verplichtingen van coöperatieve aard. Ook andere verplichtingen kunnen echter daaronder vallen, zoals een verplichting om geen concurrerende handelingen te verrichten of een verplichting om een aandeelhoudersovereenkomst of een vennootschappelijke overeenkomst als bedoeld in artikel 127 lid 3 aan te gaan.

Zoals in het Nederlandse voorstel wordt in lid 1 onder a) ook in de mogelijkheid voorzien om verplichtingen jegens derden in de statuten op te nemen. Een specifiek op aansprakelijkheid voor schulden van de vennootschap toegespitste regeling bevat het ontwerp al in artikel 102 lid 5 e.v. De in artikel 108a ten aanzien van derden gegeven regeling is in feite een veralgemening van hetgeen al in artikel 102 lid 5 e.v. ten aanzien van bepaalde verplichtingen is geregeld. Met betrekking tot verplichtingen jegens derden wordt daarom in het tweede lid van artikel 108a aangesloten bij een aantal bepalingen van artikel 102. In alle gevallen is de mogelijkheid tot het opnemen van extra verplichtingen beperkt tot houders van aandelen op naam.

Bepalingen als bedoeld in lid 1 onder b) en c) zijn in de Surinaamse praktijk niet ongebruikelijk. Voor een verdere uitwerking van deze bepalingen mag hier worden verwezen naar artikel 254, eerste lid, en artikel 257.

Bij de besluitvorming aangaande bepalingen als bedoeld in het eerste lid kunnen de belangen van minderheidsaandeelhouders in het gedrang komen. In de Nederlandse regeling moeten minderheidsaandeelhouders hun bescherming vinden in de vooralsnog niet heel duidelijke bepaling dat een verplichting of eis als bedoeld “niet tegen de wil van een aandeelhouder, zelfs niet onder voorwaarde of tijdsbepaling” aan zijn aandeelhouderschap kan worden verbonden. In de hier voorgestelde bepaling vinden zij die bescherming in het derde lid, dat aansluit bij de regeling in artikel 102, vijfde lid, laatste volzin. Een belangrijk verschil ten

opzichte van laatstgenoemde bepaling is intussen dat aan de statutenmakers de vrijheid wordt gelaten – maar dan alleen in de nieuwe in artikel 108a geregelde gevallen – deze kwestie anders te regelen. Daarbij kan worden teruggevallen op het voor statutenwijziging in het algemeen geldende systeem. Ook kan gekozen worden voor het Nederlandse systeem.

Aangenomen moet worden dat bepalingen als bedoeld in het tweede, vierde en vijfde lid van het nieuwe artikel 2:192 NedBW in het Surinaamse systeem ook mogelijk zijn, ook al wordt daarop in artikel 108a niet uitdrukkelijk gewezen. De slotzin van lid 4 van de Nederlandse regeling is in het Surinaamse systeem – zie de toelichting bij artikel 135a – overbodig. Het bepaalde in het nieuw voorgestelde artikel 2:192a NedBW vindt zijn – anders geconstrueerde – pendant in artikel 254 jo 251.

In de toelichting op de Nederlandse regeling wordt opgemerkt dat een statutaire verplichting tussen aandeelhouders als bedoeld in artikel 2:192 lid 1 onder a) NedBW een vennootschapsrechtelijk karakter heeft. Een statutaire regeling waarin verplichtingen tussen aandeelhouders worden vastgelegd moet in deze opzet worden onderscheiden van een “gewone” aandeelhoudersovereenkomst (memorie van toelichting, p. 16). Het belangrijkste verschil is dat aan een aandeelhoudersovereenkomst alleen verbintenisrechtelijke werking toekomt, terwijl een statutaire bepaling als bedoeld in artikel 2:192 lid 1 onder a) NedBW niet alleen verbintenisrechtelijke maar ook vennootschapsrechtelijke werking heeft. In de hier voorgestelde regeling is voor een ruimere opzet gekozen. Zoals blijkt uit het voorgestelde artikel 127, derde lid, heeft de daar omschreven “vennootschappelijke overeenkomst” ook vennootschapsrechtelijke werking.

Artikel 109

Artikel 54 WvK schrijft het bijhouden van een register voor wanneer er niet volgestorte aandelen in omloop zijn. In het belang van de rechtszekerheid wordt deze verplichting algemeen geformuleerd. De lijst met te vermelden gegevens is sterk uitgebreid.

Artikel 110

Artikel 110, eerste lid, is opgenomen in verband met het bepaalde in artikel 3:83, derde lid. De regeling aangaande levering van aandelen in lid 2 verschilt in zoverre van de regeling in artikel 55 WvK dat steeds een door partijen getekende akte van overdracht vereist is. Dat het aandeelbewijs als basis voor die akte kan gelden spreekt eigenlijk vanzelf. Om op dit punt ieder misverstand uit te sluiten is niettemin het derde lid opgenomen. Daarin wordt tevens tot uitdrukking gebracht enerzijds: dat niet met een “endossement” door de overdrager kan worden volstaan, anderzijds: dat voldoende is een korte, door partijen ondertekende aantekening in de geest van: “Overgedragen aan”. De constitutieve eis van erkenning of betekening blijft echter ook in dit geval gehandhaafd. De erkenning hoeft niet noodzakelijkerwijs te geschieden door een ondertekende aantekening op de akte van overdracht. Erkenning kan ook plaatsvinden door een aan de verkrijger gerichte schriftelijke verklaring van de vennootschap (lid 2). Deze verruiming biedt een oplossing voor het geval de vennootschap de overdracht wil erkennen maar de akte van overdracht niet onmiddellijk beschikbaar is.

De eerste zin van het vierde lid is opgenomen om tegemoet te komen aan in bijzonder bij Amerikaanse kredietverschaffers levende behoefte aan meer zekerheid dat de houder van het aandeel ook inderdaad de gerechtigde tot het aandeel is. In de praktijk wordt het soms bezwaarlijk geacht dat eenmaal uitgegeven bewijzen van aandelen op naam ook na overdracht van het aandeel in omloop blijven. In verband daarmee wordt in het vervolg van het vierde lid de mogelijkheid geopend dat de statuten een regeling geven om dat te

voorkomen. De laatste twee zinnen van die regeling lopen parallel met het vierde lid van artikel 105, dat betrekking heeft op aandelen aan toonder.

In het vijfde lid wordt aantekening in het aandeelhoudersregister voorgeschreven. Dit is overigens geen geldigheidsvereiste.

Het zesde lid bevat een speciale voorziening voor het geval de aandelen aan een beurs zijn genoteerd. In dat geval kan het bij die beurs gebruikelijke of een door die beurs toegelaten systeem worden gevolgd. Zoals aangegeven in de toelichting op artikel 104 lid 4 moet in deze gevallen vertrouwd worden op het beurstoezicht. In geval van twijfel doet de vennootschap er goed aan bij de toezichthouder te informeren.

Artikel 111

Beperking van de overdraagbaarheid van aandelen op naam door een blokkeringsclausule in de statuten is ook in Suriname, waar die kwestie niet wettelijk geregeld is, heel gebruikelijk. Beperkingen kunnen ook voortvloeien uit kwaliteitseisen. De hier voorgestelde regeling laat de statutenmakers op deze punten geheel vrij. Ook uitsluiting van iedere overdracht is geoorloofd. In het bijzonder in joint venture verhoudingen kan aan een dergelijke bepaling behoefte bestaan. Een overeenkomstige bepaling geldt voor toedeling bij verdeling van een gemeenschap.

Het tweede lid bepaalt uitdrukkelijk dat een overdracht of toedeling die in strijd is met een regeling als bedoeld ongeldig is. Geen beperking of uitsluiting kan echter zo ver gaan dat zij een overdracht die de instemming heeft van alle aandeelhouders ongeldig maakt. Dat zou in strijd zijn met de op dit punt wenselijke aandeelhoudersautonomie.

Het derde lid is ingegeven door de gedachte dat een blokkeringsregeling niet ten gevolge mag hebben dat aandelen als vermogensbestanddelen aan het verhaalsrecht van crediteuren worden onttrokken. Ook het onmogelijk maken of ernstig belemmeren van toescheiding bij scheiding en deling en de afgifte van een legaat lijkt onwenselijk.

Anders dan in het Nederlandse recht worden geen voorschriften gegeven voor de redactie van de blokkeringsregeling. Anders dan in het Nederlandse recht is ook mogelijk dat een blokkeringsregeling de overdracht uitsluit of "uiterst bezwaarlijk" maakt. Onder meer in dat geval geldt intussen artikel 254, eerste lid, onder b. Zie overigens voor kwaliteitseisen artikel 254, eerste lid, onder a. Aan het niet voldoen aan een kwaliteitseis kan de verplichting zijn verbonden de aandelen aan de vennootschap of een medeaandeelhouder over te dragen. In dat geval is van toepassing artikel 257, welke bepaling echter algemeen is geformuleerd. In het Nederlandse recht worden deze kwesties geregeld in de iets anders gestructureerde artikelen 2:87a, 87b, 195a en 195b NedBW.

Artikel 112

Het eerste lid bepaalt dat de bevoegdheid tot het vestigen van vruchtgebruik op aandelen niet bij de statuten kan worden beperkt of uitgesloten. De achtergrond van deze regel is dat de figuur van vruchtgebruik dikwijls wordt gekozen om aan een maatschappelijke verplichting tot onderhoud te voldoen. Het lijkt niet wenselijk dat de vennootschap haar aandeelhouders in dit opzicht beperkingen zou kunnen opleggen. Bedacht moet ook worden dat het recht op vruchtgebruik dikwijls voortvloeit uit een testamentaire regeling. Zou uitsluiting of beperking mogelijk zijn dan zou een dergelijke testamentaire regeling, voor zover het betreft de aandelen van de erfflater, niet of slechts gebrekkig kunnen worden uitgevoerd. Ook dat lijkt niet wenselijk. Voor de vennootschap is vooral van belang bij wie het stemrecht berust. De voorziening in het tweede lid gaat er vanuit dat het stemrecht in beginsel bij de aandeelhouder blijft.

Artikel 113

Ten aanzien van de bevoegdheid tot het vestigen van pandrecht gelden niet dezelfde maatschappelijke overwegingen als bij vruchtgebruik. Uitsluiting of beperking is dan ook toegestaan.

De aan het aandeel verbonden rechten komen in beginsel toe aan de aandeelhouder (lid 2). In de praktijk bestaat echter behoefte aan de figuur waarbij met het pandrecht, ter meerdere zekerheid, ook het stemrecht overgaat. Dikwijls wordt deze variant gekozen dat het stemrecht op de pandhouder overgaat wanneer de pandgever in de onderliggende verhouding wanprestatie pleegt. Het derde lid laat toe, tenzij de statuten anders bepalen, dat in de akte van vestiging of een aanvullende akte een en ander zo wordt geregeld. De aanvullende akte wordt apart genoemd omdat het in de praktijk voorkomt dat pas later, lang nadat het pandrecht gevestigd is, behoefte aan een nadere regeling ontstaat. De woorden "of een aanvullende akte" stellen buiten twijfel dat in een dergelijk geval niet een nieuwe akte van vestiging hoeft te worden opgemaakt. Voor de geldigheid van een voorziening als bedoeld in het derde lid is vereist dat de leveringsformaliteiten overeenkomstig zijn toegepast (lid 4). Aantekening in het aandeelhoudersregister is voorgeschreven maar is geen geldigheidsvereiste. In het vijfde lid wordt de mogelijkheid van stil pandrecht geopend.

Artikel 114

De vennootschap kan geen eigen aandelen nemen. De betekenis van deze bepaling is dat een daarop gerichte handeling en een daarop gericht besluit nietig zijn. De vennootschap kan wel eigen aandelen van derden verkrijgen. De statuten kunnen deze mogelijkheid echter uitsluiten of beperken (lid 2). Aldus ook artikel 65 WvK in een andere op het toen bestaande systeem aansluitende formulering. De mogelijkheid om eigen aandelen in te trekken is beperkt tot het geval dat deze door de vennootschap worden gehouden. De intrekking geschiedt dan door een daarop gericht besluit van de algemene vergadering of een door de statuten aangewezen ander orgaan.

Artikel 115

Deze bepaling, die artikel 66 WvK vervangt, regelt de terugbetaling of ontheffing van de stortingsverplichting. In beginsel bestaat ook op dit gebied grote vrijheid. Desgewenst kan worden besloten tot volledige terugbetaling. Ook bij volledige terugbetaling blijft het recht een aandeel met de daaraan volgens de wet en de statuten verbonden rechten. Een belangrijke voorwaarde is intussen dat het eigen vermogen van de vennootschap positief is en niet negatief wordt. Bij de laatste zin van het eerste lid is gedacht aan de situatie waarin het bedrag dat volgens het besluit moet worden terugbetaald groter is dan het op zichzelf positieve eigen vermogen. Stel bijvoorbeeld dat volgens het besluit SRD 100.000 moet worden terugbetaald, terwijl het eigen vermogen slechts SRD 60.000 bedraagt. In een dergelijk geval heeft het besluit geen enkele rechtskracht, dus ook niet in deze zin dat een verplichting tot terugbetaling van SRD 60.000 ontstaat. Wordt geconstateerd dat het besluit geen rechtskracht heeft nadat de betaling is verricht, dan kan het betaalde als onverschuldigd betaald teruggevorderd worden. De gedachte waarop het tweede lid berust werd toegelicht bij artikel 101.

Artikel 116

Vgl. art. 73 WvK. De termijn van acht maanden voor het opmaken van een jaarrekening sluit aan bij die van artikel 3:15a. Men zie hiervoor en voor de mogelijkheid tot verlenging de toelichting op artikel 15. De term "goedkeuring" is gekozen om aansluiting te zoeken bij de Amerikaanse term "approval". Daarmee is ook duidelijk dat de algemene vergadering niet

zelfstandig een jaarrekening kan vaststellen die afwijkt van de door het bestuur opgemaakte jaarrekening. Uit de tweede zin van het derde lid volgt dat dit alleen anders is wanneer de statuten de mogelijkheid daartoe openen. Lid 2 is ontleend aan artikel 2:101 lid 2 NedBW. Lid 4 is ontleend aan artikel 2:362 NedBW. Lid 5 schept een bewaarplicht. In het zesde lid wordt een inzagerecht toegekend aan alle aandeelhouders en iedere houder van schuldbrieven aan toonder. Voor een inzagerecht is gekozen om de aansluiting te vinden met artikel 122, eerste lid, dat, speciaal voor de "grote vennootschap" een inzagerecht toekent aan iedere belanghebbende. Houders van certificaten op naam of aan toonder hebben geen inzagerecht. Het inzagerecht kan ten behoeve van hen door het administratiekantoor worden uitgeoefend. Voor de categorieën genoemd in artikel 76 sub c en d WvK behoeft in Boek 2 geen regeling te worden getroffen. Te dien zake moet vertrouwd worden op de regelgeving van de beurs, waar de stukken verhandeld worden, dan wel op de regelgeving inzake het bank- en verzekeringsbedrijf.

Artikel 117

Deze bepaling komt in grote lijnen overeen met artikel 74 WvK. Anders dan in artikel 74 WvK kan echter de bevoegdheid om een externe deskundige te benoemen in de statuten aan een ander orgaan worden toebedeeld. De woorden "zonder beperking" geven aan dat de bevoegdheid niet door een bindende voordracht, een goedkeuringseis, een kwaliteitseis, etc., kan worden beperkt. De in dit artikel genoemde deskundige hoeft niet de in artikel 121, eerste lid, omschreven bevoegdheid te hebben. De vraag of hij "deskundig" is in de zin van artikel 117 staat in beginsel ter beoordeling van het orgaan dat bevoegd is hem te benoemen.

Artikel 118

De hoofdregel is dat de algemene vergadering beslist over de uitkering of inhouding van de winst en andere uitkeringen ten laste van het eigen vermogen (lid 1 en 2). Volgens lid 3 is een andere hoofdregel dat ieder aandeel recht geeft op een gelijk bedrag. Er bestaat echter volledige vrijheid om deze zaken in de statuten anders te regelen. Aandelen zonder enig uitkeringsrecht zijn in beginsel mogelijk. Van groot belang is het vijfde lid. Men zie daarvoor ook de toelichting bij artikel 115 lid 1. In het zesde lid wordt een bewijsregeling gegeven, die vooral van belang is bij tussentijdse uitkeringen. Men kan in deze bepaling zien een gemoderniseerde variant van artikel 78 WvK. Voor de strekking van het zevende lid mag hier worden verwezen naar de toelichting bij artikel 101.

Artikel 119

De artikelen 119 tot en met 126 geven een bijzondere regeling voor de jaarrekening bij de vennootschap die voldoet aan een van de in het tweede lid van artikel 119 genoemde criteria. In de kop van afdeling 4, waarin deze regeling is ondergebracht, wordt de vennootschap die aan een van deze criteria voldoet, aangeduid als de "grote vennootschap". Enkele opmerkingen werden over deze regeling gemaakt in het algemeen gedeelte van deze toelichting. Zoals daar uiteengezet lijkt het gewenst een strakker jaarrekeningregime te introduceren voor de naamloze vennootschap die voldoet aan criteria die wijzen op een zekere maatschappelijke importantie. De in het tweede lid genoemde criteria zijn tegen de achtergrond van die gedachte gekozen. Telkens is beslissend het tijdstip van een bepaalde balansdatum. Voldoet een vennootschap op dat tijdstip aan een van de criteria dan is het eerste belangrijke gevolg dat de jaarrekening moet worden opgesteld volgens de als IFRS aangeduide IASB-normen. Die verplichting geldt echter pas voor het boekjaar dat volgt op het met de beslissende balansdatum aangevangen boekjaar, ongeacht de vraag of de vennootschap op die balansdatum nog steeds aan een van beide criteria voldoet. Is dat niet het geval dan komt de verplichting in het daarop volgende boekjaar weer te vervallen.

Bij de vraag of is voldaan aan het criterium van het tweede lid onder b. moeten die IASB-normen al in acht worden genomen. Deze bepaling beoogt de rechtszekerheid te bevorderen. Een beoogd bijkomend gevolg is dat een vennootschap, die mogelijk in de buurt van de criteria komt, zich alvast op de nieuwe normen moet oriënteren, hetgeen voor een soepele overgang van het regiem bevorderlijk kan zijn. Het derde lid opent de mogelijkheid van vrijwillige toepassing van de regeling. Daartoe kan onder meer aanleiding zijn in gevallen waarin een vennootschap balanceert op de grens van een van de in lid 2 genoemde criteria. Uit het oogpunt van overzichtelijkheid is voorgeschreven dat bij terzijdestelling van de artikelen 116 en 117 de artikelen 120 tot en met 122 (inrichtingsvoorschriften, accountantscontrole en openbaarmaking) in hun geheel van toepassing moeten worden verklaard, al dan niet tezamen met de artikelen 123 en 124 (groepsjaarrekening). Uiteraard sluit dit niet uit dat een vennootschap, zonder enige statutaire bepaling of zonder een op volledige toepassing gerichte statutaire bepaling, haar jaarrekening geheel of gedeeltelijk inricht overeenkomstig de bedoelde IASB-normen en ook overigens een praktijk volgt die in overeenstemming is met bepalingen uit de artikelen 120 e.v. In dat geval blijven echter de artikelen 116 of 117 van toepassing.

Zijn de artikelen 120 tot en met 122 in de statuten van toepassing verklaard, al dan niet tezamen met de artikelen 123 en 124, dan gelden ook de artikelen 125 (aansprakelijkheid bij misleidende jaarrekening) en 126 (vordering tot nakoming van belanghebbenden).

Het vierde lid opent de mogelijkheid dat de in het tweede lid genoemde bedragen bij staatsbesluit worden bijgesteld wanneer de prijsontwikkeling daartoe aanleiding geeft. Een heel strikte maatstaf voor de bijstelling wordt hiermee niet gegeven. Er is ruimte voor afronding en beleid. De verwijzing naar de prijsontwikkeling betekent wel dat een redelijke verhouding moet bestaan tussen de bijstelling en die ontwikkeling.

Artikel 120

Vergeleken bij de meer eenvoudige regeling van artikel 116 zijn de belangrijkste verschillen de volgende. De initiële termijn voor het opmaken van de jaarrekening bedraagt niet acht maar zes maanden. Behalve een jaarrekening moet ook een jaarverslag worden opgemaakt. Deze stukken moeten binnen de termijn van zes maanden voor alle aandeelhouders ter inzage worden gelegd ten kantore van de vennootschap. Het slot van het eerste lid bevat een voorschrift inzake de taal waarin de stukken worden gesteld, dat in artikel 116 ontbreekt. Het tweede lid bevat een voorschrift met betrekking tot de jaarrekening van de dochtermaatschappijen dat in artikel 116 ontbreekt. Het belangrijkste verschil vindt men in lid 3: de jaarrekening van de "grote vennootschap" wordt opgesteld volgens de als IFRS aangeduide IASB-normen. In de tweede zin van het derde lid wordt de mogelijkheid geopend andere internationaal aanvaarde normen toe te passen. Daartoe kan bijvoorbeeld aanleiding zijn wanneer de vennootschap nauw verbonden is met een andere binnenlandse of buitenlandse vennootschap die dat doet, of wanneer de vennootschap dat al deed voordat zij aan de criteria van artikel 119, tweede lid, ging voldoen. Bij andere internationaal aanvaarde normen kan bijvoorbeeld gedacht worden aan GAAP-normen of aan de normen van de Europese Richtlijnen op het gebied van het jaarrekeningrecht. Het in artikel 120 gebruikte begrip "dochtermaatschappij" wordt niet gedefinieerd. In beginsel zal men moeten uitgaan van de betekenis die dat begrip heeft in het gehanteerde normenstelsel.

Artikel 121

Bij de grote vennootschap, die een jaarrekening moet maken volgens de bedoelde IASB-normen, is accountantscontrole verplicht. Artikel 121 regelt deze materie. De inhoud van dit artikel is voor een groot deel ontleend aan artikel 2:393 NedBW. In lid 6 wordt de

aanwijzing van bevoegde deskundigen overgelaten aan een staatsbesluit. Het is de bedoeling dat in dat staatsbesluit de volgende personen en organisaties worden genoemd: een registeraccountant in de zin van de Nederlandse regelgeving, een accountant-administratieconsulent als bedoeld in artikel 2:393 lid 1 Nederlands BW, een certified public accountant in de zin van de regelgeving in de Verenigde Staten, organisaties waarin deze beroepsbeoefenaars verenigd zijn, personen die door de Minister belast met Economische Zaken bij een herroepelijke vergunning als deskundige worden toegelaten op grond van een bewijs dat de betrokkene voldoet aan eisen van bekwaamheid. De gedachte is dat deze eisen op een niveau liggen dat gelijkwaardig is aan dat van een registeraccountant, accountant-administratieconsulent of certified public accountant en dat de Minister aan de vergunning voorwaarden kan verbinden.

Artikel 122

Artikel 122 regelt het sluitstuk van de voor de grote vennootschap geldende regeling: de verplichting tot openbaarmaking van de jaarrekening. Openbaarmaking geschiedt in beginsel door het ter inzage leggen voor belanghebbenden van de goedgekeurde jaarrekening ten kantore van de vennootschap. Is de jaarrekening niet tijdig goedgekeurd dan wordt de opgemaakte jaarrekening ter inzage gelegd. Van de terinzagelegging wordt mededeling gedaan ten kantore van het handelsregister. De wet zegt niet wie als belanghebbende kan gelden. De praktijk en de rechtspraak zullen hier hun weg moeten vinden. Als belanghebbenden komen in ieder geval in aanmerking: crediteuren die redelijkerwijze aan tijdige betaling van hun vordering kunnen twijfelen, werknemers en hun vertegenwoordigers die redelijkerwijs aan de continuïteit van de onderneming kunnen twijfelen, personen die serieus overwegen transactie van enige omvang met de vennootschap aan te gaan, etc. Twijfelt de vennootschap op goede gronden aan het belang van de degene die inzage vraagt, dan mag zij deze weigeren. Volhardt de betrokkene in zijn wens tot inzage, dan zal hij zich tot de rechter moeten wenden. Het vierde lid is opgenomen om de vennootschap een mogelijkheid te geven zich te beschermen tegen al te opdringerige personen, die zich als belanghebbende afficheren en als zodanig om inzage vragen. Van een registeraccountant of vergelijkbare deskundige mag worden verwacht dat hij serieus nagaat of zijn opdrachtgever als belanghebbende in de zin van artikel 122 kan gelden. Van hem kan ook worden verwacht dat hij, voor zover dat nodig is, zijn opdrachtgever voorlicht over de betekenis van het door hem geconstateerde en zoveel mogelijk voorkomt dat onjuiste, voor de vennootschap schadelijke conclusies worden getrokken. Van de gevolmachtigde accountant of vergelijkbare deskundige mag tenslotte worden verwacht dat hij zich zonodig verstaat met de deskundigen binnen de directie van de vennootschap of de accountant van de vennootschap. De prudentie die van de gevolmachtigde accountant of vergelijkbare deskundige wordt verwacht gaat niet zover dat hij geheimhouding zou moeten betrachten terzake van hetgeen hem bij zijn onderzoek is gebleken. De tussenschakeling van de accountant of vergelijkbare deskundige is niet bedoeld om geheimhouding te bevorderen. Dat zou ook in strijd zijn met het uitgangspunt dat de jaarrekening voor belanghebbenden ter inzage ligt en de regel dat deze een afschrift van de ter inzage gelegde stukken kunnen krijgen. Eenvoudiger dan de procedure van het eerste tot en met het vijfde lid is de gang van zaken waarbij de jaarrekening voor een ieder ter inzage wordt gelegd ten kantore van het handelsregister. Het zesde lid van artikel 122 geeft deze optie. Verwacht mag worden dat daarvan in de praktijk gebruik wordt gemaakt.

Artikelen 123 en 124

De artikelen 123 en 124 bevatten tezamen een vereenvoudigde versie van artikel 2:403 NedBW. Het voornaamste verschil met die bepaling is dat de hoofdelijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon of vennootschap die de aansprakelijkheidsverklaring heeft neergelegd, steeds geldt voor een vaste periode van twee jaren na de afloop van het boekjaar waarvoor de vrijstelling geldt. Een regeling als omschreven in artikel 2:404 NedBW is in deze opzet overbodig.

Artikel 125

Artikel 125 is vergelijkbaar met artikel 2:139 NedBW. Een verschil is dat de regel ook geldt voor schade geleden door het niet tijdig opmaken of openbaar maken van de jaarrekening. Men lette er overigens op dat artikel 125 alleen geldt voor de vennootschap van artikel 119. Volgens het derde lid wordt met een bestuurder voor de toepassing van de regeling gelijkgesteld degene die de inhoud van de jaarrekening geheel of gedeeltelijk heeft bepaald of mede heeft bepaald, als ware hij bestuurder of krachtens het amenderingsrecht van artikel 120, zesde lid. Deze regel kan worden beschouwd als een uitwerking van artikel 138. Artikel 125 sluit niet uit dat ook bij een vennootschap, die niet onder artikel 119 valt, aansprakelijkheid intreedt wegens het misleidend karakter van de al dan niet openbaar gemaakte jaarrekening. Daarvoor zal men echter moeten terugvallen op de regels van het gemene recht.

Artikel 126

Het eerste lid geeft een regeling in de geest van de artikelen 2:393, zevende lid en artikel 2:394, zevende lid NedBW. Het tweede tot en met het zesde lid bevat een vereenvoudigde versie van de artikelen 999 tot en met 1002 NedRv. De gewone rechter is bevoegd. Hoger beroep is mogelijk.

Artikel 127

Wat betreft het eerste lid vergelijk men artikel 79 WvK. Het tweede lid geeft een wettelijke basis voor de in de praktijk veel voorkomende aandeelhoudersovereenkomst.

In de leden 3 tot en met 6 wordt een geheel nieuwe rechtsfiguur gecreëerd: de vennootschappelijke overeenkomst. Op de achtergrond van deze nieuwe figuur speelt de in Nederland gevoerde discussie of een aandeelhoudersovereenkomst naast verbintenissenrechtelijke werking ook “vennootschapsrechtelijke werking” kan hebben. Vgl. J.M. Blanco Fernández, Vennootschapsrechtelijke werking van stemovereenkomsten, Ondernemingsrecht 1999-6, p. 148-151 en de Memorie van Toelichting bij de Nederlandse flexwet p. 15-17. Van “vennootschapsrechtelijke werking” spreekt men in dit verband wanneer een aandeelhoudersovereenkomst bepaalde gevolgen heeft voor de toepassing van vennootschapsrechtelijke regels. Een zekere vennootschapsrechtelijke werking is in Nederland toegekend aan bepaalde aandeelhoudersovereenkomsten bij de beoordeling of in een vennootschap sprake is geweest van onjuist beleid of wanbeleid in de zin van het enquêterecht. Aangenomen wordt echter in Nederland dat vennootschapsrechtelijke werking in de meeste andere gevallen uitgesloten is. Zo kan een contractuele regeling met betrekking tot de overdracht van aandelen, anders dan een statutaire regeling, een overdracht niet “geldig” of “ongeldig” maken, dus geen in het vennootschapsrecht voorziene goederenrechtelijke gevolgen hebben. Ook kan een “besluit” dat is genomen volgens de regels van een aandeelhoudersovereenkomst niet gelden als een besluit in vennootschapsrechtelijke zin. Voor wat betreft de ongeldigheid van besluiten lijkt overigens in Nederland wel enige ruimte voor vennootschapsrechtelijke werking van een aandeelhoudersovereenkomst te bestaan. Dit valt af te leiden uit de Nederlandse regel dat

een besluit vernietigbaar is onder meer wegens “strijd met de redelijkheid en billijkheid die door artikel 8 wordt geëist” (artikel 2:15 lid 1 onder b NedBW). In bedoeld artikel 8 gaat het onder meer om de redelijkheid en billijkheid tussen aandeelhouders. Aannemelijk is dat die redelijkheid en billijkheid mede wordt bepaald door de redelijkheid en billijkheid waaraan de aandeelhouders als contractspartij zijn gebonden. In artikel 7 lid 2 van de voorgestelde Surinaamse regeling, de pendant van artikel 2:8 lid 2 NedBW, wordt de overeenkomst tussen onder meer aandeelhouders met zoveel woorden genoemd, hetgeen doorwerkt in artikel 21 lid 3 onder b.

Een ander aanknopingspunt biedt artikel 2:15 lid 1 onder c NedBW. Volgens deze bepaling is ook vernietigbaar een besluit dat in strijd is met een reglement. Aldus ook artikel 21, lid 3, onder c van de hier voorgestelde regeling, waar – iets meer richtinggevend – gesproken wordt van een “krachtens de wet of de statuten vastgesteld reglement”. Wat een reglement is zegt overigens de wet, ook de Nederlandse wet, niet. Aannemelijk is dat daaronder kan worden verstaan: een volgens de interne regels van de rechtspersoon tot stand gekomen regeling waaraan de vennootschap als zodanig, en meer in het bijzonder een bepaald orgaan van de vennootschap, gebonden is. De praktijk kent regelingen die bekend staan als “directiereglement”, “reglement voor de raad van commissarissen”, “reglement voor de algemene vergadering”, etc. Voorbeelden leveren op de artikelen 11 lid 2 en 140 lid 4. Met op de achtergrond de figuur van het reglement wordt in het nu besproken derde lid van artikel 127 de als “vennootschappelijke overeenkomst” aangeduide aandeelhoudersovereenkomst geïntroduceerd. Het belangrijkste kenmerk van de vennootschappelijke overeenkomst is dat daarbij de vennootschap en alle aandeelhouders partij zijn. Een dergelijke overeenkomst, die in de praktijk nogal eens voorkomt, verschilt materieel niet van een reglement. In artikel 21 lid 3 onder d wordt zij daarom naast het reglement genoemd. Uit lid 4 van de hier toegelichte bepaling blijkt intussen dat de vennootschapsrechtelijke werking van deze overeenkomst veel verder gaat. Daarover nog het volgende.

Een veel genoemde reden waarom in Nederland een verder gaande vennootschapsrechtelijke werking van een aandeelhoudersovereenkomst niet mogelijk of niet wenselijk wordt geacht is dat aandeelhoudersovereenkomsten, in tegenstelling tot statutaire regelingen, niet openbaar behoeven te worden gemaakt. In dit verband wordt wel gesproken van het principe van openbaarheid van inrichting. Naar de mening van de ondergetekende moet echter het belang van dit principe niet worden overtrokken. Bij de persoonsgebonden vennootschap, die geen aandelen aan toonder kent, is voor een dergelijk principe alleen in beperkte mate plaats. Crediteuren worden in voldoende mate beschermd door de dwingende bepalingen van vennootschapsrecht en de bepalingen van de Handelsregisterwet. Worden de aandelen verhandeld op een beurs dan is het aan de beursautoriteiten om een overeenkomst als bedoeld al of niet toe te laten. Voor de aandeelhouders kan het anderzijds van groot belang zijn dat zij interne regelingen op eenvoudige wijze, zonder tussenkomst van een notaris en zonder de plicht tot publicatie, aan de omstandigheden kunnen aanpassen. In het derde en vierde lid van artikel 127 wordt deze gedachte uitgewerkt. De uitwerking komt erop neer dat toegelaten afwijkingen van de wettelijke hoofdregel ook met vennootschapsrechtelijke werking kunnen worden opgenomen in een “vennootschappelijke overeenkomst”, dat wil zeggen een overeenkomst die aan de eisen van het derde lid onder a. en b. voldoet, mits ook aan de onder c. tot en met e. aangeduide voorwaarden is voldaan. Dit betekent bijvoorbeeld dat een bepaling in een vennootschappelijke overeenkomst, waarbij de bevoegdheid om tot aandelenemissie te besluiten aan het bestuur of de raad van commissarissen wordt toegedeeld – vgl. artikel 104 lid 1 en artikel 127 lid 1 – ook vennootschapsrechtelijk rechtsgeldig is en dat een aandelenoverdracht die in strijd is met een “blokkeringsregeling”

in de overeenkomst – vgl. artikel 111 lid 2 – niet rechtsgeldig is. De hier gecreëerde figuur, die in het Anglo-Amerikaanse recht niet ongebruikelijk is, wordt in de praktijk wel aangeduid met de term “incorporation by reference”.

De in lid 3 onder c. genoemde nadere voorwaarde sluit aan bij artikel 108a lid 1 onder b). Zij heeft een dubbele functie. Zij beoogt enerzijds zoveel mogelijk te waarborgen dat aan de eis dat alle aandeelhouders partij zijn bij de overeenkomst, wordt voldaan. Zij beoogt anderzijds, omdat de statuten openbaar moeten worden gemaakt, zeker te stellen dat derden die met de NV als wederpartij bij een overeenkomst of anderszins te maken krijgen, van het bestaan van de bijzondere regeling op de hoogte kunnen zijn. Potentiële kredietverschaffers en andere partijen die voornemens zijn met de NV een overeenkomst aan te gaan, kunnen desgewenst van de NV verlangen dat de overeenkomst aan hen ter inzage wordt gegeven.

De in lid 3 onder d. genoemde voorwaarde beoogt enerzijds zeker te stellen dat geen misverstand bestaat over de vraag welk orgaan bevoegd is namens de NV de aandeelhoudersovereenkomst aan te gaan, anderzijds zoveel mogelijk te bevorderen dat de beslissing om die overeenkomst aan te gaan niet lichtvaardig wordt genomen.

Min of meer vanzelf spreekt dat de voorgestelde regeling tot eigenaardige consequenties zou leiden wanneer aandelen aan toonder in omloop zouden zijn. In lid 3 onder e. wordt daartegen een afdoende barrière opgeworpen. Eveneens onder e. wordt voor een NV, die voor deelname aan een regeling in de zin van lid 3 kiest, ook het in omloop brengen van schuldbrieven (obligaties) aan toonder praktisch onmogelijk gemaakt.

Over de strekking van lid 4 werden hierboven al enkele opmerkingen gemaakt. Men merke op dat dit lid aanvangt met de woorden “Voor zover iets anders niet uit de wet voortvloeit...”. Deze clause is onder meer van belang voor de toepassing van artikel 21 lid 1. Volgens die bepaling is een besluit dat in strijd is met de statuten nietig. Onverkorte toepassing van artikel 127 lid 4 zou leiden tot de conclusie dat dit ook geldt voor besluiten in strijd met een vennootschappelijke overeenkomst. Uit artikel 21 lid 3 onder d. vloeit echter voort dat in een dergelijk geval het besluit vernietigbaar is. Daarmee wordt ook een logische aansluiting verkregen met artikel 21 lid 3 onder c, dat een overeenkomstige bepaling bevat voor een besluit in strijd met een krachtens de statuten vastgesteld reglement.

Het derde lid verwijst naar artikel 1 lid 3. Het gaat dus om bepalingen waarin wordt afgeweken van de wettelijke hoofdregel of daaraan iets wordt toegevoegd. Bepalingen die aan dit criterium voldoen kunnen dus ook met vennootschapsrechtelijke werking worden opgenomen in een vennootschappelijke overeenkomst. Ten aanzien van een aantal regelingen volgt echter uit de wettekst dat opname in de statuten dwingend is voorgeschreven. Bij wijze van voorbeeld kan worden gewezen op artikel 12 lid 1 (voorziening in geval van ontstentenis of belet van alle bestuurders) en artikel 102 leden 1 en 4 (minimale inhoud van de statuten). In deze gevallen kan desgewenst een overeenkomstige bepaling in de vennootschappelijke overeenkomst worden opgenomen maar deze heeft dan geen toegevoegde waarde. Denkbaar is wel dat de statutaire regeling in de vennootschappelijke overeenkomst nader wordt uitgewerkt. Dat is zeker denkbaar bij toepassing van het ruim geformuleerde artikel 102 lid 4. De voorgeschreven statutaire bepalingen zouden de regeling van de stem-, winst- en liquidatierechten geheel aan de vennootschappelijke overeenkomst kunnen overlaten. Voor wat betreft het stemrecht zou deze uitkomst stroken met artikel 132 lid 1, dat onmiskenbaar aan de statuten, dus ook aan de vennootschappelijke overeenkomst van artikel 127 lid 3, alle vrijheid laat. Voor de winst- en liquidatierechten leiden de artikelen 118 lid 3 en 30 lid 1 tot een overeenkomstige conclusie. Zie in dit verband ook artikel 103 lid 1. Tegen regeling van deze rechten in een (niet-openbare) vennootschappelijke overeenkomst in de zin van artikel 127 lid 3 bestaan ook geen principiële bezwaren. Het betreft steeds de onderlinge verhouding tussen de

aandeelhouders, waaraan ook de vennootschap gebonden moet zijn maar waarmee buitenstaanders niets te maken hoeven te hebben.

Is anderzijds de toegelaten statutaire bepaling aan restricties gebonden, dan gelden diezelfde restricties in beginsel voor de daarvoor in de plaats komende bepaling in de vennootschappelijke overeenkomst. Men denke in dit verband aan bepalingen als bedoeld in artikel 250 lid 2 en 257. En nadere uitwerking blijft ook in deze gevallen mogelijk, mits men niet in strijd komt met de wet of de statuten.

Bij het bovenstaande bedenke men dat de vennootschapsrechtelijke werking desgewenst in de statuten of de overeenkomst kan worden uitgesloten. Daaraan kan behoefte bestaan wanneer men het regiem van de voor een statutaire bepaling geldende regeling niet wil volgen. Zo is denkbaar dat in de vennootschappelijke overeenkomst een bepaling in de geest van artikel 102 lid 5 wordt opgenomen met uitsluiting van vennootschapsrechtelijke werking. De leden 6-8 van artikel 102 zijn dan niet van toepassing. Of de bepaling dan als een beding ten behoeve van derden in de zin van Boek 6 heeft te gelden, is een kwestie van uitleg. Ook laat de regeling van de vennootschappelijke overeenkomst de mogelijkheid om bepaalde aangelegenheden in een gewone aandeelhoudersovereenkomst te regelen onverlet. Men denke bijvoorbeeld aan een contractuele regeling tot overdracht in de geest van artikel 257 tussen de aandeelhouders onderling, waarbij de vennootschap als zodanig geen rol speelt. Tegen een dergelijke regeling bestaat in beginsel geen bezwaar, ook niet wanneer zij afwijkt van het in artikel 257 gevolgde stamien.

Intussen zijn er ook bepalingen die, ook al worden zij als een toegelaten aanvulling of afwijking van de wettelijke hoofdregel gepresenteerd, zozeer de kern van de organisatie, de aandelenstructuur van de vennootschap of het belang van derden raken dat opname in de (openbare) statuten geboden lijkt, wil er van vennootschapsrechtelijke werking sprake zijn. Lid 5 schrijft dat voor ten aanzien van de daar genoemde bepalingen. Ook bij deze bepalingen moet echter worden bedacht dat nadere uitwerking in de vennootschappelijke overeenkomst mogelijk blijft.

Overwogen is om lid 5 ook te laten gelden voor artikel 10 lid 1 en andere bepalingen waarin de vrijheid wordt gegeven om in de statuten beperkingen te stellen aan de vertegenwoordigingsbevoegdheid van bestuurders. Daarvan is afgezien. Zoals in de toelichting bij artikel 10 is uiteengezet wordt in de ontworpen vertegenwoordigingsregeling het Europese "richtlijnstelsel" niet gevolgd. Dit brengt mee dat ook niet openbare beperkingen van de bestuursbevoegdheid doorwerken in de vertegenwoordigingsbevoegdheid. Wederpartijen en andere derden moeten hun bescherming vinden in de bepalingen van de Handelsregisterwet en – niet onbelangrijk – in artikel 10 leden 3, 4 en 5. In dit systeem past niet goed om niet-openbare beperkingen van de vertegenwoordigingsbevoegdheid te verbieden..

Procedures die voortvloeien uit een vennootschappelijke overeenkomst als bedoeld in lid 3 kunnen enerzijds een verbintenisrechtelijk, anderzijds een vennootschapsrechtelijk karakter hebben. In beginsel kan dit tot competentieproblemen leiden. Om deze zoveel mogelijk te voorkomen geeft artikel 9 lid 1, slot, een voorziening.

Het zesde lid geldt zowel voor de aandeelhoudersovereenkomst van lid 2 als voor de vennootschappelijke overeenkomst van lid 3. De woorden "voor zover zij leidt" zijn gekozen om erop te wijzen dat de nietigheid dikwijls een partiële nietigheid in de zin van artikel 3:41 BW zal zijn. Ook aan conversie in de zin van artikel 3:42 BW moet worden gedacht.

Denkbaar is tenslotte dat een vennootschappelijke overeenkomst als zodanig nietig is omdat niet aan alle voorwaarden van lid 3 is voldaan. De vraag kan dan rijzen of de overeenkomst kan gelden als een "gewone" aandeelhoudersovereenkomst, derhalve zonder de werking van lid 4.

In beginsel is dit een kwestie van uitleg en van redelijke wetstoepassing, waarbij eventueel ook een beroep kan worden gedaan op artikel 3:42 BW en de aan die bepaling ten grondslag liggende gedachten. Het enkele feit dat de vennootschap mede als partij wordt genoemd hoeft niet beslissend te zijn: een vennootschap kan ook partij zijn bij een gewone aandeelhoudersovereenkomst.

Artikel 128

Het eerste lid komt globaal overeen met artikel 80, eerste lid, WvK. Het tweede lid waarborgt beter dan artikel 81 WvK dat de leidinggevende functionarissen een algemene vergadering bijeen kunnen roepen wanneer zij dat nodig vinden.

Artikel 129

In artikel 129 wordt het begrip “vergaderrecht” ingevoerd. De redactie van een reeks andere bepalingen wordt daardoor vereenvoudigd. Het begrip “vergaderrecht” wordt ook ingevoerd in het Antilliaanse en het Nederlandse vennootschapsrecht. Elementen van artikel 129 zijn terug te vinden in artikel 89 WvK.

De slotzin van het tweede lid bepaalt dat de statuten het vergaderrecht ook aan andere personen kunnen toekennen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan certificaathouders, vruchtgebruikers zonder stemrecht en pandhouders zonder stemrecht.

Artikel 130

Afgezien is van een systeem waarbij de bijeenroeping van de algemene vergadering door aandeelhouders moet worden geautoriseerd door de rechter, zoals is vastgelegd in de artikelen 82 tot en met 84 WvK en de Nederlandse regeling. In plaats daarvan geeft dit artikel een ruimere en sterk vereenvoudigde regeling. De clausule "mits hij daarbij een redelijk belang heeft" in het eerste lid zijn toegevoegd om oneigenlijk gebruik van de regeling te beperken. De clausule kan ook voorkomen dat een aandeelhouder langs oneigenlijke weg inzage krijgt in het aandeelhoudersregister.

Artikel 131

Vgl. de artikelen 85 tot en met 88 en 95 WvK. Rekening wordt gehouden met het in omloop zijn van aandelen aan toonder. In verband daarmee is in het tweede lid de minimum oproepingstermijn gesteld op twaalf dagen. Voor een vennootschap als bedoeld in artikel 119 geldt dat zij in Suriname een zekere maatschappelijke importantie heeft. In verband daarmee wordt voor deze vennootschap in de tweede zin van het vijfde lid dwingend voorgeschreven dat de vergadering moet worden gehouden in Suriname. Lid 6 beoogt te voorkomen dat al te losjes met de bijeenroepingsvoorschriften wordt omgesprongen. Is aan dit voorschrift niet voldaan dan is het besluit vernietigbaar op grond van artikel 21 lid 3 onder a. Geven alle betrokkenen alsnog te kennen dat zij geen beroep zullen doen op de niet-inachtneming van de voorschriften dan komt deze vernietigingsgrond te vervallen.

Artikel 132

De hoofdregel is dat ieder aandeel recht geeft op het uitbrengen van één stem. Vgl. artikel 90 WvK. Er bestaat echter volledige vrijheid om van deze regel af te wijken. Ook stemrechtloze aandelen zijn in beginsel mogelijk.

In het eerste lid wordt uitdrukkelijk melding gemaakt van de mogelijkheid om op een aandeelbewijs aan toonder stemrechtbeperkingen te vermelden. De derde zin beoogt te voorkomen dat "losse" stemrechten in het leven worden geroepen. De bepaling maakt

duidelijk dat het stemrecht een afhankelijk recht is in de zin van artikel 3:7 BW. De vierde zin van het eerste lid is in overeenstemming met geldend recht. Vgl. artikel 89 lid 1 WvK. Uit artikel 36 volgt dat een volmacht ook elektronisch kan worden gegeven. Daarmee is in beginsel de mogelijkheid van elektronisch vergaderen geopend. Opgemerkt mag nog worden dat de regel dat stemrecht steeds bij schriftelijk gevolmachtigde mag worden uitgeoefend, niet uitsluit dat in de statuten kwaliteiseisen (medeaandeelhouder, advocaat, accountant, etc.) worden gesteld aan de personen die als schriftelijk gevolmachtigde kunnen optreden. Een regel in de geest van artikel 91 WvK is niet opgenomen.

In het tweede lid wordt rekening gehouden met het in de U.S.A. bij beursvennootschappen niet ongebruikelijke en nu ook in Nederland ingevoerde systeem waarbij een "record date" beslissend is voor de bevoegdheid om stem uit te brengen. Dit tweede lid heeft in de Nederlandse Antillen bij latere wetgeving zijn huidige vorm gekregen (*Publicatieblad van de Nederlandse Antillen* 2004, no. 98). De bepaling is vooral van belang in gevallen waarin aandelen in een Surinaamse NV op een Amerikaanse beurs verhandeld worden.

Het derde lid geeft bestuurders en commissarissen een adviesrecht, niet alleen bij de beraadslagingen in de algemene vergadering maar ook bij de besluitvorming buiten vergadering op de voet van artikel 135. Aldus voor het Nederlands recht impliciet HR 10 maart 1995, NJ 1995, 595 (Janssen Pers) en voor de BV de artikelen 2:227 lid 7 en 2:238 lid 1 NedBW volgens de flexwet.

Artikel 133

Vgl. artikel 92 WvK. Lid 2 spreekt over het geval dat de stemmen staken. Bepalen de statuten dat de beslissing wordt opgedragen aan een ander orgaan dan heeft de beslissing van dat andere orgaan als een besluit in de zin van Boek 2 te gelden. Wordt de beslissing opgedragen aan een derde dan zal er over het algemeen sprake zijn van een bindend advies. Naar analogie van artikel 7 lid 2 moet echter worden aangenomen dat opdracht ook een opdracht tot arbitrage kan zijn. In de leden 3-5 is in het belang van de rechtszekerheid een notuleringsplicht opgenomen. Blijkens lid 6 heeft de regeling ook betekenis voor besluiten van andere organen. Een regeling in de geest van artikel 100 WvK is niet opgenomen. Het daar gestelde volgt al uit het procesrecht.

De term "volstreekte meerderheid" in lid 1 kan tot vragen aanleiding geven. Voor de vraag of een bepaald voorstel al of niet is aangenomen bestaat geen verschil tussen "meerderheid" "gewone meerderheid" en "volstreekte meerderheid". Steeds is vereist dat er meer stemmen vóór dan tegen zijn uitgebracht. Denkbaar is echter dat het voorstel de keuze laat tussen meer dan twee alternatieven. Zo komt het bij stemming over personen voor dat er meer dan één kandidaat is. In dat geval kan de regel zijn dat het voorstel dat de meeste stemmen krijgt als aangenomen geldt. Men spreekt in een dergelijk geval van een "relatieve meerderheid".

Artikel 134

Vgl. artikel 93 WvK. De verwijzing naar artikel 5 houdt verband met de daar voorgeschreven notariële akte. De verklaring van geen bezwaar – vgl. art. 97 WvK – is ook voor statutenwijziging afgeschaft. Bij de redactie van het tweede lid is onder meer gedacht aan het geval dat alle aandeelhouders vrijwillig of onvrijwillig een kwaliteit aannemen waaraan de statuten het gevolg verbinden dat zij hun stemrecht verliezen. Zoals blijkt uit artikel 254, eerste lid onder a, is een dergelijke statutaire bepaling in beginsel geoorloofd. Het derde lid is materieel aan artikel 99 WvK.

Een regeling als omschreven in artikel 94 WvK is niet opgenomen. In plaats daarvan wordt in het vierde lid aan onder meer de minderheidsaandeelhouder een bijzonder recht op vernietiging van een besluit tot statutenwijziging te geven. Dit recht kan worden uitgeoefend

indien zijn rechten daardoor ernstig worden aangetast en hij een zwaarwegend belang heeft bij de handhaving van zijn rechtspositie. In beginsel kan een aandeelhouder niet klagen over een statutenwijziging op de enkele grond dat zijn rechten worden aangetast. Door als aandeelhouder toe te treden aanvaardt hij immers dat de statuten volgens de gestelde regels kunnen worden gewijzigd, ook wanneer de wijziging voor hem nadelig is. Vgl. HR 17 mei 1991, NJ 1991, 645 (Tonnema). De noodzakelijke bescherming moet de aandeelhouder dan vinden in de regels van dwingend recht die de vennootschap beheersen. Het aantal dwingendrechtelijke regels is echter in de voorgestelde wetgeving tot een minimum beperkt. Een aandeelhouder die het hier omschreven recht inroept moet zijn zwaarwegend belang aannemelijk maken. Het feit dat aan de aandeelhouder in een situatie als bedoeld ook het uittredingsrecht van artikel 254 lid 1 onder c toekomt, kan bij de beoordeling daarvan een rol spelen. Het hier besproken vierde lid sluit overigens niet uit dat bij de vordering tot vernietiging mede een beroep wordt gedaan op artikel 21 lid 3 onder b (strijd met de redelijkheid en billijkheid). Daaronder vallende bijkomende omstandigheden kunnen ertoe leiden dat de vordering op die grond slaagt, ook al is niet volledig aan de voorwaarden van artikel 134 lid 4 voldaan.

De vordering uit artikel 134 lid 4 komt overigens niet alleen toe aan aandeelhouders maar meer in het algemeen aan iedere persoon die krachtens de wet of de statuten bij de organisatie van de rechtspersoon is betrokken, een formulering die is ontleend aan artikel 7 jo artikel 21 lid 3 onder b. Daaronder kunnen onder meer ook bestuurders en commissarissen vallen.

Artikel 135

De in het eerste lid opgenomen regeling voor besluitvorming buiten vergadering is soepeler dan de Nederlandse pendant in artikel 2:128 NedBW en wijkt ook af van de Nederlandse regeling volgens de flexwet. Voorgeschreven wordt wel dat de stemmen schriftelijk worden uitgebracht en dat alle vergadergerechtigden met deze wijze van besluitvorming hebben ingestemd. De laatste voorwaarde sluit aan op de regeling in artikel 131 lid 6 voor het geval *in* vergadering besloten wordt maar niet aan alle oproepingsvoorschriften is voldaan. Zoals in artikel 131 lid 6 kan ook hier het gebrek worden “geheeld” doordat alle vergadergerechtigden achteraf alsnog met de wijze van besluitvorming instemmen of te kennen geven geen beroep te zullen doen op het procedurele gebrek. Anders dan in artikel 2:128 NedBW wordt niet voorgeschreven dat besluitvorming buiten vergadering alleen mogelijk is met algemene stemmen. De voorwaarde dat alle vergadergerechtigden – vooraf of achteraf – met de wijze van besluitvorming instemmen, geeft voldoende bescherming aan minderheidsaandeelhouders en andere outsiders. Wel wordt nog als voorwaarde gesteld dat geen aandelen aan toonder in omloop zijn.

Uit artikel 36 volgt dat besluitvorming buiten vergadering ook langs elektronische weg kan plaatsvinden.

Het tweede lid handhaaft onder meer de notuleringsplicht. “Overeenkomstige toepassing” zal in dit geval betekenen dat het besluit alsnog schriftelijk moet worden vastgelegd, dat de wijze van besluitvorming moet worden genoteerd en dat de schriftelijke stukken waaruit van stemuitbrenging blijkt (of afschriften daarvan) bij de schriftelijke vastlegging van het besluit moeten worden bewaard. Een en ander kan uiteraard ook elektronisch gebeuren.

Het derde lid is ontleend aan artikel 2:238 lid 3 NedBW volgens de flexwet. De bepaling vereenvoudigt de goedkeuringsprocedure bij eenmansvennootschappen, veel familievennootschappen en concernvennootschappen. In de artikelen 128 lid 1 en 132 lid 3 is rekening gehouden met deze bepaling. Ondertekening van de jaarrekening door alle bestuurders en alle commissarissen wordt ook buiten het geval van besluitvorming buiten

vergadering voorgeschreven. Vgl. de artikelen 116 lid 2 en 120 lid 4. De bepaling vervangt artikel 102 WvK.

Artikel 135a

Volgens artikel 100 lid 2 moeten bij de oprichting ten minste zoveel aandelen bij een oprichter of een derde worden geplaatst dat ten aanzien van ieder onderwerp stemrecht kan worden uitgeoefend en ten minste één aandeel dat deelt in de winst. Als gevolg van artikel 132 lid 1 en 2 kan het niettemin voorkomen dat de algemene vergadering niet kan functioneren omdat ten aanzien van een essentieel onderwerp of zelfs van alle onderwerpen geen stemmen kunnen worden uitgebracht. Statutaire bepalingen, die het stemrecht tijdelijk opschorten - blijkens artikel 251 lid 1 onder a geoorloofd - kunnen hetzelfde effect hebben. Afgezien van deze gevallen komt het in de praktijk regelmatig voor dat het zicht op de aandelen en de daarmee verbonden rechten, bij voorbeeld als gevolg van opeenvolgende herstructureringen, verloren is geraakt. De mogelijkheden voor recherche zijn beperkt, ook al is in voorkomende gevallen - verplicht of onverplicht - een notaris ingeschakeld. Het register van aandeelhouders is niet altijd een betrouwbare bron. Denkbaar is ook dat aandelen om niet aan de vennootschap worden overgedragen. Er is dan geen sprake van een "uitkering" in de zin van artikel 114 jo 118 lid 5. Het hier voorgestelde artikel 135a beoogt een oplossing te bieden voor dit soort situaties. Een NV zonder stemgerechtigde aandeelhouders is materieel een stichting. Hierop sluit aan dat het bestuur als eerstaangewezen de taak van de algemene vergadering overneemt. Ontbreken ook alle bestuurders dan moet de oplossing gevonden worden in de regeling van de zaakwaarneming. Een afwijkende statutaire regeling is mogelijk. De statutaire regeling kan bijvoorbeeld inhouden dat de raad van commissarissen of een buitenstaander beslist. De slotzin van lid 1, die dit mogelijk maakt, sluit aan bij de gedachte van artikel 133 lid 2. De aandacht verdient in dit verband dat artikel 134 lid 2 een eigen regeling geeft voor het geval een statutenwijziging door omstandigheden als bedoeld niet mogelijk lijkt. Biedt die regeling in een concreet geval een oplossing dan komt men aan toepassing van artikel 135a niet toe.

Artikel 136

Volgens de hoofdregel is de algemene vergadering bevoegd bestuurders te benoemen. Er bestaat echter volledige vrijheid om dit in de statuten anders te regelen. Zo kan de benoemingsbevoegdheid worden gebonden aan een bindende voordracht, al dan niet volgen het model van artikel 110 WvK, ook al regelt de wet dat niet expliciet. Een op de benoemingsregeling aansluitende ontslag- en schorsingsregeling zal over het algemeen in de statuten worden getroffen. Daarbij kan echter de bevoegdheid tot schorsing en ontslag niet aan het orgaan of degene die de benoemingsbevoegdheid heeft worden ontnomen. Voor alle schorsingen geldt het vierde lid. Deze bepaling beoogt langdurige schorsingen, die in feite neerkomen op ontslag, te voorkomen. Een herhaling van de schorsing binnen de periode van twee maanden is niet uitgesloten maar zal dikwijls, althans wanneer daarvoor geen nieuwe gronden zijn, in strijd zijn met de redelijkheid en billijkheid. Vanzelf spreekt dat een uitgesproken schorsing te allen tijde door het schorsende orgaan kan worden ingetrokken. De bevoegdheid om de bezoldiging van een bestuurder vast te stellen volgt niet automatisch de benoemingsbevoegdheid. Een dergelijke regeling zou licht tot misbruik aanleiding kunnen geven. Dat de statuten het zo kunnen regelen blijkt echter uit lid 3. In het Wetboek van Koophandel wordt deze materie, soms in andere zin, geregeld in de artikelen 109-112. De verouderde en zelden toegepaste regeling van artikel 113 WvK is niet overgenomen.

Artikel 137

Deze bepaling hangt samen met het bepaalde in artikel 18 lid 4 en lid 8. Zij sluit niet uit dat een lid van het algemeen bestuur, die ook dagelijks bestuurder is, overeenkomstig artikel 136 als algemeen bestuurder wordt geschorst of ontslagen. Op zichzelf genomen heeft dit geen gevolgen voor de positie van de betrokkene als dagelijks bestuurder.

Artikel 138

De woorden "het beleid van de vennootschap bepaalt of mede bepaalt" zijn bedoeld om aan te sluiten bij de terminologie van artikel 16 lid 9. Een persoon die aan het criterium van artikel 138 voldoet valt a fortiori onder artikel 16 lid 9, en daarmee onder artikel 16 in zijn geheel. Intussen blijkt uit de tekst van artikel 138 dat hij ook buiten het in artikel 16 bedoelde geval van faillissement als bestuurder kan gelden. Ook degene die door het geven van instructies een bepaald beleid afdwingt kan als beleidsbepaler of medebeleidsbepaler in de zin van artikel 16 lid 9, derhalve ook in de zin van artikel 138 gelden. Een – anders geformuleerde – voorloper van deze bepaling is te vinden in de artikel 130 jo 131 WvK.

Artikel 139

Over de artikelen 139 e.v. werden enkele opmerkingen gemaakt in het algemeen gedeelte van deze toelichting. Zoals daar uiteengezet is de in deze artikelen gegeven regeling, waarin de mogelijkheid wordt geopend de vennootschap onder toezicht te stellen van een "onafhankelijke" raad van commissarissen, een voor de naamloze vennootschap beschikbare faciliteit. "Onafhankelijk" wil in dit verband zeggen: onafhankelijk van bepaalde aandeelhouders of belangengroepen en tot op zekere hoogte onafhankelijk van de algemene vergadering als zodanig. De vennootschap die van deze regeling gebruik wil maken moet in haar statuten bepalen dat er een raad van commissarissen is die onafhankelijk is in de zin van Afdeling 7 van Boek 2. Van rechtswege gelden dan de artikelen 140 tot en met 143.

Artikel 140

Voorgescreven wordt dat de raad van commissarissen uit ten minste drie natuurlijke personen bestaat. Daalt het aantal commissarissen tot onder dat minimum, door welke reden dan ook, dan moet het ledental worden aangevuld. Ingevolge artikel 141, eerste lid, kan dat alleen gebeuren door benoeming van een of meer nieuwe commissarissen door de algemene vergadering. In het eerste lid van artikel 140 wordt op het bestuur en de raad van commissarissen de plicht gelegd daarvoor de nodige initiatieven te nemen. Blijft de algemene vergadering in gebreke dan is daar weinig aan te doen. In theorie is denkbaar dat de aandeelhouders door een rechterlijke uitspraak worden gedwongen tot benoeming van een commissaris over te gaan, maar het is niet waarschijnlijk dat een dergelijke procedure tot een bevredigende uitkomst zal leiden. Steeds zal de algemene vergadering zich van haar verplichtingen kunnen bevrijden door de statuten zo te wijzigen dat de artikelen 140 tot en met 143 niet meer van toepassing zijn. Doet de algemene vergadering dat niet, dan is nog denkbaar dat artikel 24, eerste lid, onder a. wordt toegepast. De derde zin van artikel 140, eerste lid, beoogt de onafhankelijkheid van commissarissen te bevorderen. Overtreding van dit verbod kan een gewichtige reden opleveren in de zin van artikel 142, tweede lid. De tweede zin van artikel 140, tweede lid komt overeen met de tweede zin van artikel 19, zevende lid. Voor de onafhankelijke raad van commissarissen geldt echter niet de relativerende derde zin van dat zevende lid. In plaats daarvan geldt de derde zin van artikel 140, tweede lid, die de onafhankelijkheid van de raad van commissarissen beoogt te accentueren. Met betrekking tot die derde zin mag nog het volgende worden opgemerkt. Zoals uiteengezet in de toelichting op artikel 8, brengt de in de tweede zin vastgelegde norm, dat de raad zich moet richten op het belang van de vennootschap en de daarmee verbonden

onderneming, mee dat steeds alle daarmee verband houdende belangen worden afgewogen. Belangenafweging brengt mee dat soms een belang ten koste van een ander belang wordt geschaad. De derde zin van het tweede lid legt op de raad van commissarissen de uitdrukkelijke plicht er op toe te zien dat dit niet onnodig of onevenredig geschiedt.

Het derde lid geeft de raad van commissarissen, afwijkend van het vierde lid van artikel 19, de niet voor beperking vatbare bevoegdheid om een bestuurder te schorsen. De tweede zin van het derde lid is gelijk aan de tweede zin van artikel 19, vierde lid.

Het vierde lid legt op de raad van commissarissen de plicht om een directiereglement vast te stellen. Toepassing van de tweede zin leidt tot een beperking van de vertegenwoordigingsbevoegdheid in de zin van artikel 10, tweede lid. Het vijfde en zesde lid zijn gelijk aan het vijfde en zesde lid van artikel 19. Het zevende lid is gelijk aan de eerste zin van artikel 19, zevende lid.

Artikel 141

Op de benoeming van een gewone commissaris is, ingevolge artikel 19, achtste lid, artikel 136 van overeenkomstige toepassing. Voor die commissaris geldt dus dat in de statuten kan worden afgeweken van de hoofdregel dat de algemene vergadering commissarissen benoemt. Zoals blijkt uit het eerste lid van artikel 141 is een dergelijke afwijking niet geoorloofd ten aanzien van een onafhankelijk commissaris. Niet geoorloofd is dus een bepaling dat een onafhankelijk commissaris wordt benoemd door een bepaalde aandeelhouder of groep aandeelhouders. De onafhankelijk commissaris wordt benoemd voor minimaal drie en maximaal zes jaar, met dien verstande dat de benoemingsperiode steeds eindigt aan het einde van de eerstvolgende algemene vergadering. In die vergadering kan een opvolger worden benoemd, waarmee de continuïteit verzekerd is. Het tweede lid beperkt de mogelijkheid om de bevoegdheid tot benoeming door de algemene vergadering te beperken. Zo is een bindende voordracht niet geoorloofd, tenzij deze afkomstig is van de raad van commissarissen zelf. Ook een eventuele quorum eis heeft slechts een beperkte houdbaarheid. Tenslotte zijn ook de regels in het derde lid van artikel 141 bedoeld om de onafhankelijkheid van de commissarissen te versterken.

Artikel 142

Het uitgangspunt van artikel 141, eerste lid, is dat commissarissen voor een bepaalde periode worden aangewezen. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen die het wenselijk maken dat een commissaris niet langer als zodanig functioneert. Een bepaling dat een commissaris zonder meer kan worden geschorst of ontslagen door een ander orgaan zou zijn onafhankelijkheid aantasten. Het eerste lid bepaalt daarom dat steeds een voordracht tot schorsing of ontslag nodig is van een orgaan en een beslissing van de raad van commissarissen zelf. Op deze wijze wordt een evenwicht gevonden tussen enerzijds het belang van de onafhankelijkheid, anderzijds de eventuele urgentie om aan het verder functioneren van een commissaris als zodanig een einde te maken.

Denkbaar is dat de verhoudingen binnen de vennootschap zo gespannen zijn dat het eerste lid geen oplossing biedt. Voor dat geval opent het tweede lid de mogelijkheid de rechter in te schakelen. Wil echter een verzoek aan de rechter kans van slagen hebben dan moet er sprake zijn van onbehoorlijk bestuur of andere gewichtige redenen. Bij "andere gewichtige redenen" kan men bijvoorbeeld denken aan een situatie waarin een commissaris strafbare feiten begaat, binnen of buiten de sfeer van de vennootschap, of zich schuldig maakt aan ander wangedrag. Is het werkelijk nodig de rechter in te schakelen dan is de verhouding tussen de verschillende organen en hun leden dikwijls zo gespannen dat de vennootschap moeilijk bestuurbaar is en schade dreigt te lijden. Met het oog daarop is in de laatste zin van het

tweede lid bepaald dat de rechter, hangende het onderzoek naar de gegrondheid van het verzoek, voorzieningen kan treffen als bedoeld in het derde lid van artikel 276.

Het derde lid komt overeen met de slotzin van artikel 140, derde lid.

Artikel 143

Artikel 11, dat een regeling geeft voor gevallen van tegenstrijdig belang, geldt ook voor de vennootschap met een onafhankelijke raad van commissarissen. Artikel 11 is echter van regelend recht. Artikel 143 bevat dwingendrechtelijke bepalingen, die verzekeren dat de raad van commissarissen in de daar bedoelde gevallen wordt ingeschakeld.

Artikel 144

Bij de figuur van de onafhankelijke raad van commissarissen past dat de jaarrekening aan de meer stringente criteria van de artikel 120 e.v. voldoet. Ook het tweede lid is afgestemd op de aan de raad van commissarissen toegedachte onafhankelijk positie.

Titel 6 - De aandeelhouder-bestuurde vennootschap

Algemeen

De regeling van de aandeelhouder-bestuurde vennootschap is ontworpen om voor de (familie-)nv die materieel opereert als eenmanszaak, vennootschap onder firma of commanditaire vennootschap (de laatste twee vallen in de terminologie van Boek 7, Titel 13, onder de categorie van openbare vennootschap) een eenvoudiger functionerend model te bieden. De hoofdgedachte van de regeling is dat bij deze vennootschapsvormen een onderscheid tussen de algemene vergadering en het bestuur niet goed te maken is en tot onnodige procedurele problemen leidt. Deze gedachte wordt tot uitdrukking gebracht door de bepaling dat – met enkele functionele uitzonderingen – alle aandeelhouders als bestuurder gelden (artikel 240 lid 1). Desgewenst kan een verdere vereenvoudiging worden verkregen door gebruik te maken van een vennootschappelijke overeenkomst in de zin van artikel 127 lid 3.

De regeling vangt aan met artikel 239. Deze nummering is zo gekozen om aansluiting te vinden bij de regeling van de aandeelhouder-bestuurde besloten vennootschap (abbv) in de Antilliaanse wetgeving.

Artikel 239

Het eerste lid van artikel 239 spreekt voor zichzelf. Invoering van de regeling is voor alle aandeelhouders een ingrijpende beslissing. Zijn er stemgerechtigden, die geen aandeelhouder zijn, dan is de beslissing ook voor hen van betekenis. Lid 2 geeft elk van hen – ook de aandeelhouders zonder stemrecht en de stemgerechtigden die geen aandeelhouder zijn – de mogelijkheid om besluitvorming in die zin te verhinderen. Vgl. artikel 102 lid 5 en artikel 108a lid 3.

Voor een statutenwijziging tot afschaffing van een eerder ingevoerde bepaling kan meer vrijheid worden gelaten. Aandeelhouders wier rechtspositie daardoor wordt aangetast kunnen in beginsel een beroep doen op artikel 134 lid 4. Maar ook los daarvan kan het voorkomen dat de voor afschaffing noodzakelijke statutenwijziging op zodanige tegenstand stuit dat zij niet kan plaatsvinden. Denkbaar is dat een aandeelhouder daardoor in zodanige moeilijkheden komt – denk aan de in artikel 240 lid 3 onder b genoemde aandeelhouder – dat aan hem de vordering tot uittreding van artikel 241 toekomt. Zie in dit verband ook het

hierna bij de toelichting op artikel 240 lid 2 in verband met de wettelijke blokkeringsregeling gestelde.

Opdat derden erop attent worden gemaakt dat voor de vennootschap de bijzondere structuur van artikel 239 geldt, wordt in het derde lid een van artikel 102, eerste lid, afwijkend voorschrift voor de naamsaanduiding gegeven.

Het vierde lid verwijst naar de volgende artikelen voor de gevolgen van de regeling.

Artikel 240

Het eerste lid van artikel 240 bevat de kern van de regeling: in beginsel gelden alle aandeelhouders als bestuurder. De implicatie is dat bestuurders niet als zodanig kunnen worden benoemd. Dat volgt overigens ook uit artikel 242, eerste lid, waarin artikel 136 niet van toepassing wordt verklaard. Het in artikel 240, eerste lid, bepaalde sluit overigens niet uit dat er weinig actieve aandeelhouder/bestuurders zijn: artikel 14 lid 1 laat een ver gaande taakverdeling toe.

Het tweede lid bevat een noodzakelijk complement. De aandacht moge hebben dat de werking van deze wettelijke blokkeringsregeling, ofschoon zij de overdracht van aandelen onmogelijk kan maken, op zichzelf genomen niet voldoende is voor het toekennen van een uittredingsrecht aan degene die zijn aandelen wil overdragen: artikel 240 lid 2 wordt in artikel 254 lid 1 onder b. niet genoemd. Denkbaar is wel dat degene die zijn aandelen wil overdragen door het weigeren van de vereiste instemming zodanig in zijn belangen wordt geschaad dat artikel 251 lid 1 zonder meer van toepassing is.

Het derde lid geeft de uitzonderingen op de hoofdregel aan. Bij de onder a. genoemde uitzondering is gedacht aan het geval dat een aandeelhouder/bestuurder zijn functie als bestuurder wil opgeven of aan het geval dat een toetredend aandeelhouder uitsluitend als geldschietter wil deelnemen. Aan hem kunnen, als de statuten dat toelaten, aandelen worden verstrekt waaraan geen andere rechten dan uitkeringsrechten zijn verbonden. De figuur vertoont enige verwantschap met die van de commanditaire vennoot bij contractuele vennootschappen. Een commanditaire vennoot kan echter als zodanig zeggenschapsrechten en daarmee verwante rechten hebben. Dat is hier niet het geval. Wel kan vergaderrecht in de zin van artikel 129 worden toegekend (vijfde lid). Goed denkbaar is ook dat de aandeelhouder van lid 3 onder a. tot commissaris wordt benoemd.

In het derde lid onder b. wordt de situatie onder ogen gezien dat de aandelen van rechtswege overgaan op een opvolger. Daarvan kan onder meer sprake zijn bij erfopvolging en fusie. De regeling komt erop neer dat de opvolgend aandeelhouder wel de aan het aandeel verbonden uitkeringsrechten behoudt, maar voor het overige, totdat hij als bestuurder door de zittende aandeelhouder/bestuurders wordt toegelaten, niet meedoet in de vennootschappelijke organisatie. De bepaling geldt niet als er na de overgang geen aandeelhouder/bestuurders meer zijn – te denken valt hier aan vererving bij overlijden van de enig aandeelhouder – of alle aandeelhouder/bestuurders komen te ontbreken. Dit laatste kan bijvoorbeeld voorkomen wanneer na de overgang de dan overgebleven aandeelhouder/bestuurders allen overlijden.

In het derde lid onder c. wordt het geval genoemd waarin de vennootschap eigen aandelen houdt of een dochtermaatschappij aandelen in de vennootschap houdt. Er is geen reden om dat voor de abnv te verbieden. Daarmee wordt echter de vennootschap of een dochter aandeelhouder, hetgeen ingevolge de hoofdregel van het eerste lid tot de vreemde consequentie zou leiden dat de vennootschap of de dochter als bestuurder van de vennootschap heeft te gelden. Dit zou in strijd zijn met de vennootschappelijke orde en de strekking van artikel 114, tweede lid, tweede zin. De vennootschappelijke orde is echter niet een duidelijk begrip en de tekst van artikel 114, tweede lid, tweede zin is niet op het

kwalitatieve bestuurderschap toegesneden. Het derde lid onder c. van artikel 240 beoogt in deze onduidelijkheid te voorzien.

De aandeelhouder/bestuurders kunnen er belang bij hebben dat de opvolgend aandeelhouder, die zonder hun instemming aandeelhouder is geworden, zijn aandelen overdraagt. In de eerste zin van lid 4 wordt aan hen het recht toegekend de opvolgend aandeelhouder tot overdracht te dwingen op de voet van artikel 257.

Het eerste lid bevat onder a en onder b, laatste zinsdeel de woorden “geen andere rechten dan uitkeringsrechten”. Tegen toekenning van vergaderrecht bestaat geen bezwaar. Het vijfde lid van artikel 240 staat dit toe.

Artikel 241

In lid 1 wordt vooropgesteld dat iedere bestuursvergadering tevens geldt als vergadering van aandeelhouders en omgekeerd. Daarmee staat vast dat in iedere vergadering elk onderwerp aan de orde kan komen, zodat men zich niet telkens hoeft af te vragen in wat voor vergadering men zit. Daarmee is overigens niet gezegd dat over ieder onderwerp rechtsgeldig kan worden beslist. Dat hangt er vanaf of aan de wettelijke en statutaire oproepings- en besluitvormingsvoorschriften is voldaan. Voor vergaderingen en besluiten van de algemene vergadering geeft de wet een aantal voorschriften, voor bestuursvergaderingen en bestuursbesluiten niet. Bij de abnv zoals hier omlijnd zullen vergaderingen dikwijls op informele wijze bijeengeroepen en gehouden worden, ook als over onderwerpen die formeel tot de competentie van de algemene vergadering behoren moet worden beraadslaagd. De voor de gewone nv geldende wettelijke regeling legt deze vrijheid te sterk aan banden. In de leden 2 en 3 wordt het aantal toepasselijke voorschriften sterk beperkt of door andere, meer eenvoudige vervangen. Aan de aandeelhouder/bestuurders kan worden overgelaten een en ander in de statuten, een reglement of een vennootschappelijke overeenkomst als bedoeld in artikel 127 lid 3 nader te regelen. Aldus het hierna te bespreken lid 4.

De eerste zin van lid 2 geeft een voor de abnv voor de hand liggende regel. De tweede zin is geënt op de gedachte dat bij een materieel als vennootschap onder firma opererende vennootschap de aandeelhouder/bestuurders, met inachtneming van het verschil in aandelenbezit, maar overigens op voet van gelijkheid binnen de organisatie behoren te opereren. Aan stemrechtloze aandelen of een andere differentiatie van stemrechten en de daarmee samenhangende complicaties behoort geen behoefte te bestaan. Hetzelfde geldt voor besluiten in bestuursaangelegenheden. Bestaat die behoefte wel dan kan men beter voor de meer gedetailleerde algemene regeling kiezen. Hierbij mag bedacht worden dat aandeelhouders die geen bestuurder zijn ook als aandeelhouder geen stemrecht hebben (artikel 240 lid 3 onder a. en b.). De derde zin van lid 2 verklaart artikel 132 voor het grootste deel buiten toepassing. De betekenis hiervan is onder meer dat een regeling als omschreven in artikel 132 lid 2 niet kan worden opgenomen, en dat commissarissen bij besluitvorming buiten vergadering alleen een raadgevende bevoegdheid hebben als de statuten dat ingevolge lid 4 bepalen.

Lid 3 bepaalt dat artikel 128, lid 2 niet van toepassing is. Dit betekent onder meer dat commissarissen niet zonder meer bevoegd zijn tot bijeenroeping van de algemene vergadering. In een besloten verhouding als die van de abnv kan dat verstorend werken. Uiteraard kan een regeling als bedoeld in lid 4 wel een bepaling in die zin bevatten. Artikel 128, lid 2 heeft voor het overige voor de abnv geen betekenis. De regel dat iedere aandeelhouder/bestuurder tot bijeenroeping bevoegd is maakt artikel 130 overbodig. Ook de oproepingsvoorschriften van artikel 131 kunnen worden gemist.

Lid 4 staat uitdrukkelijk toe de procedure voor bijeenroeping en besluitvorming in de statuten, in een krachtens de statuten opgesteld reglement of in een vennootschappelijke overeenkomst in de zin van artikel 127 lid 3 (waarbij de aandeelhouders die geen bestuurder zijn geen partij hoeven te zijn, artikel 240 lid 5) nader te regelen. Daarbij kan desgewenst onderscheid worden gemaakt tussen aangelegenheden die formeel tot de competentie van de algemene vergadering behoren, zoals statutenwijziging, en ander kwesties. Ook kan worden afgeweken van het voor aandeelhoudersvergaderingen geldende voorschrift dat een stem alleen in persoon of krachtens schriftelijke volmacht kan worden uitgebracht. Bepaald kan bijvoorbeeld worden dat een mondelinge volmacht voldoende is. Wordt in strijd met deze regels gehandeld, dan is artikel 131 lid 6 van overeenkomstige toepassing. Dat wil dan zeggen dat het besluit, indien niet aan de in 131 lid 6 gestelde voorwaarde is voldaan, onverschillig of het als bestuursbesluit of als besluit van de algemene vergadering moet worden aangemerkt, vernietigbaar is op grond van artikel 21 lid 3 onder a, c of d. Voor de goede orde wordt in lid 4 ook als vernietigingsgrond genoemd dat de oproeping of de besluitvorming “los daarvan of in verband daarmee op gebrekkige wijze” is geschied. Deze ruime formulering zal er hopelijk toe bijdragen dat de betrokkenen zich niet genoopt voelen de oproepings- en besluitvormingsformaliteiten alsnog in detail te regelen. Aan gedetailleerde voorschriften wordt in de praktijk in besloten verhoudingen zelden de hand gehouden. Gaat het om een besluit tot statutenwijziging of een ander besluit dat gevolgd moet worden door een notariële akte, dan rust op de notaris de plicht zich ervan te vergewissen dat over de inhoud van het besluit en de wijze van totstandkoming geen misverstand bestaat. Komt het tot een vordering tot vernietiging, dan zal overigens onder omstandigheden ook een beroep kunnen worden gedaan op artikel 21, lid 3 onder b: de wijze van totstandkoming van het besluit kan in strijd zijn met de redelijkheid en billijkheid. Vgl. HR 30 oktober 1964, NJ 1965, 107 (Mante).

In dit verband mag nog worden opgemerkt dat artikel 133, waarin de meerderheidsregel en de notuleringsplicht zijn vastgelegd, gehandhaafd is. Vanzelf spreekt dat ook de wettelijke bepalingen, waarin een bijzondere meerderheidsregel wordt gegeven, van kracht blijven.

In lid 5 wordt ook de regel voor besluitvorming buiten vergadering versoepeld. Gedacht wordt aan telefonische besluitvorming of aan besluitvorming in een bespreking die niet als “vergadering” kan worden aangemerkt. De aandacht moge hebben dat ook hier de notuleringsplicht – dat zal dan neerkomen op schriftelijke vastlegging achteraf – gehandhaafd is.

Artikel 242

Artikel 242 noemt in lid 1 als eerste artikel 12, eerste lid. De daarin beschreven situatie dat alle bestuurders ontbreken kan zich alleen voordoen wanneer alle aandeelhouders komen te ontbreken: Dat is alleen denkbaar wanneer alle aandeelhouders rechtspersoon zijn: zij kunnen ophouden te bestaan (artikel 31 lid 7). Voor de situatie dat alle aandeelhouders en alle bestuurders komen te ontbreken biedt Boek 2, afgezien van artikel 135a lid 1, tweede zin, geen oplossing. In voorkomende gevallen zal mogelijk een beroep gedaan kunnen worden op de regels aangaande zaakwaarneming in Boek 6 BW. Voor toepassing van artikel 18, dat tot nadere complicaties zou leiden, is bij de abnv geen plaats. Weinig aannemelijk is ook dat daaraan behoefte kan bestaan. Benoeming van bestuurders naast de aandeelhouder/bestuurders zou in strijd zijn met het systeem. Artikel 136 is daarom uitgesloten.

Het tweede lid geeft een in het systeem van de abnv passende regel. De tweede zin sluit aan bij het bepaalde in artikel 240 lid 3 onder a en b.

In geval van schorsing op de voet van artikel 136 geeft het vierde lid van die bepaling de geschorste bestuurder een zekere bescherming. Bij de abnv is een ontslag als bestuurder niet mogelijk. In het derde lid van artikel 142 wordt daarom verwezen naar artikel 257. Anders dan in het geval van artikel 240 lid 5 is de vordering tot overdracht van de aandelen niet zonder meer toewijsbaar. Zij kan alleen slagen indien de schorsing op redelijke gronden is gedaan. De rechter bij wie de vordering aanhangig is zal dat moeten beoordelen. Dikwijls zullen gedragingen van de aandeelhouder/bestuurder als grond voor de schorsing zijn aangevoerd. In het systeem van de abnv past dat deze in aanmerking kunnen worden genomen, los van de vraag of de gedraging moet worden gezien als een aandeelhoudersgedraging, als een gedraging in de hoedanigheid van bestuurder, of als een gedraging buiten de sfeer van de vennootschap. Ook een niet of niet volledig aan de schuld van de betrokken aandeelhouder/bestuurder te wijten incompatibiliteit kan onder omstandigheden als redelijke grond gelden.

Artikel 243

¹ Artikel 243 biedt een zeker tegenwicht tegen de extra risico's die de aandeelhouder/bestuurder van een abnv loopt als gevolg van de deformalisering van de organisatie en de besluitvorming. Een op het bestuur rustende wettelijke bewaarplicht vloeit voort uit artikel 15 lid 3 (administratieve bescheiden), artikel 104 lid 1 (akte van uitgifte), artikel 116 lid 5 (jaarrekening) en artikel 133 lid 4 (notulen). Het enkele feit dat het bestuur als zodanig tot bewaren verplicht is garandeert echter niet dat alle bestuurders vrije toegang tot de gegevens hebben. De bedoeling van lid 1 is die garantie te geven. De woorden "te allen tijde" accentueren dat. Voor wat betreft het inzage-recht in administratieve bescheiden overlapt overigens de bepaling die van artikel 15 lid 1, laatste zin.

Titel 7 – Uitkoop, uittreding en gedwongen overdracht

Algemeen

Regelingen in de geest van deze titel kent het huidige Surinaamse recht niet. De ervaring in Nederland en de Antillen heeft echter geleerd dat daaraan behoefte bestaat.

Artikel 250

Artikel 250 is ontleend aan artikel 92a NedBW. Er zijn echter verschillen. In het eerste lid van artikel 92a NedBW wordt als criterium gesteld: het voor eigen rekening ten minste 95% van het geplaatste kapitaal verschaffen. In de Surinaamse regeling hebben - anders dan in de combinatie "nominaal kapitaal" als omschreven in artikel 102, derde lid - de begrippen "kapitaal" en "kapitaalverschaffing" geen specifieke betekenis. Artikel 250, eerste lid, noemt daarom als criterium het voor eigen rekening aandelen houden die ten minste 95% van het eigen vermogen vertegenwoordigen. De woorden "voor eigen rekening" brengen mee dat een persoon die aandelen voor rekening van een ander houdt, zoals bijvoorbeeld een stichting administratiekantoor, geen vordering tot uitkoop kan instellen. In het vermoedelijk weinig voorkomende geval dat iemand 95% van de certificaten houdt is de voor de hand liggende oplossing dat de aandelen eerst gedecertificeerd worden. Aandelen die de vennootschap zelf houdt vertegenwoordigen geen deel van het eigen vermogen van de vennootschap. Zij tellen dus bij de berekening niet mee. Hetzelfde geldt voor aandelen die worden gehouden door een 100% dochter. Bij een lager percentage zal een proportionele berekening moeten worden uitgevoerd. Het in de slotzin van het eerste lid gebruikte begrip "groepsmaatschappij" wordt niet gedefinieerd. Hier moet de praktijk zijn weg vinden aan de

hand van de wijze waarop dat begrip elders in nationale en internationale verhoudingen wordt gebruikt. Een oriëntatiepunt levert op de omschrijving in artikel 2:24b NedBW.

In het tweede lid wordt de mogelijkheid geopend om in de statuten het vertegenwoordigde percentage te verlagen tot minimaal 90. De vordering wordt aanhangig gemaakt voor de rechter, die volgens artikel 9 bevoegd is. Anders dan volgens de Nederlandse regeling is hoger beroep mogelijk. Lid 3 bevat een procedureregeling voor het geval verstek wordt verleend.

De eerste zin van het vierde lid is gebaseerd op de gedachte dat een uitkoopvordering alleen gerechtvaardigd is wanneer inderdaad alle tot de minderheid behorende aandeelhouders kunnen worden uitgekocht. De tweede zin staat toe dat de statuten de regel dat de vordering niet kan worden ingesteld als een gedaagde houder is van een aandeel waaraan de statuten een bijzonder recht toekennen, geheel of gedeeltelijk terzijde stellen.

Het vijfde en zesde lid zijn nagenoeg gelijk aan de overeenkomstige leden in de Nederlandse regeling. Het zevende lid komt materieel overeen met het zevende lid van artikel 92a NedBW. Het achtste lid preciseert dat het recht op consignatie met de gevolgen daarvan eerst ontstaat nadat een minnelijke overdracht is beproefd. Bij het toepassen van de regeling zijn beide partijen aan de redelijkheid gebonden. Bij verschil van mening over de te volgen gang van zaken zal de overnemer er over het algemeen goed aan doen een notaris in te schakelen. Notariële overdracht is echter niet voorgeschreven.

Artikel 251

Men zie ook artikel 255. De term "uittreding", die ook in het opschrift van Afdeling 2 en van de zesde titel is te vinden, wordt in het eerste lid van artikel 251 verduidelijkt. Onder gedragingen van een of meer medeaandeelhouders vallen niet alleen gedragingen van die aandeelhouders als zodanig, zoals het stemgedrag in de algemene vergadering, maar ook gedragingen die met de vennootschap niets of weinig te maken hebben, waaronder gedragingen in de privé sfeer.

Het tweede lid bevat het voorschrift dat de eiser ten minste vier weken vóór het aanhangig maken van de vordering zijn bezwaren schriftelijk kenbaar moet maken aan het bestuur van de vennootschap. Daarop sluit aan de in het derde lid opgenomen op het bestuur rustende verplichting om van deze kenbaar gemaakte bezwaren onmiddellijk schriftelijk mededeling te doen aan de commissarissen en de medeaandeelhouders. De bedoeling van dit voorschrift is om de kans op een minnelijke regeling, die te allen tijde de voorkeur verdient, te vergroten. Op voorkoming van een dispuut over de geuite bezwaren is de regeling van het vierde tot en met het zevende lid gericht.

Lid 4 gaat uit van de waarde van de vennootschap op de dag van aanvaarding van het aanbod. Bij gebreke van overeenstemming daarover wordt de waarde door deskundigen vastgesteld. Denkbaar is dat de waarde door de litigieuze gedragingen op de dag van de aanvaarding al gedaald was. Aanvaarding van het aanbod sluit niet uit dat de uittreder in een gelijktijdig of apart aanhangig gemaakte vordering tot schadevergoeding te dier zake wordt ontvangen.

Artikel 252

Deze bepaling hangt samen met artikel 251. Komt geen overnameovereenkomst tot stand zodat de vordering moet worden doorgezet, dan bepaalt de rechter het te betalen bedrag. Het oordeel van de ingeschakelde deskundigen is niet beslissend (lid 2). Een schadevergoeding als bedoeld in de toelichting op artikel 251 lid 4 is niet zonder meer in het toe te wijzen bedrag begrepen. Denkbaar is wel dat een vordering tot schadevergoeding aan de vordering tot uittreding wordt gekoppeld.

De artikelen 251 en 252 gaan ervan uit dat de vordering tegen de vennootschap wordt ingesteld, ook al worden daaraan mede of uitsluitend misdrijvingen van medeaandeelhouders ten grondslag gelegd (artikel 251 lid 1). Deze opzet is gekozen om de procedure te vereenvoudigen. Men denke aan het geval dat aandelen aan toonder in omloop zijn of de medeaandeelhouders om andere redenen moeilijk traceerbaar zijn. Dikwijls zal het bovendien gaan om een geschil tussen een minderheidsaandeelhouder en een meerderheidsaandeelhouder, waarbij de gedragingen van meerderheidsaandeelhouder moeilijk van die van de vennootschap zijn te onderscheiden. Wordt de vordering voorlopig toegewezen (lid 1), dan staat daarmee vast dat een te betalen bedrag zal worden vastgesteld (lid 2). Het is dan aan de vennootschap en de gezamenlijke medeaandeelhouders om de gevolgen van de te verwachten definitieve toewijzing (lid 3) en de onderlinge financiële afwikkeling onder ogen te zien. Worden zij het niet eens dan kunnen zij in een aparte, onderlinge procedure een beslissing daarover uitlokken. De slotzin van lid 6 sluit een oproeping tot vrijwaring, voeging of tussenkomst in de aanhangige procedure uit. Denkbaar is dat de vennootschap en de medeaandeelhouders in hun onderling overleg tot de overtuiging komen dat de aandelen beter niet door de vennootschap kunnen worden overgenomen – fiscale redenen kunnen hierbij een rol spelen – en dat de overnameprijs niet door de vennootschap, of niet uitsluitend door de vennootschap moet worden betaald. De slotzin van lid 2 is met het oog op deze situatie geschreven. Een alternatieve oplossing kan bij incidentele conclusie door de vennootschap of een medeaandeelhouder worden voorgedragen. Is de financiële uitkomst voor de uittreder materieel dezelfde, dan zal hij weinig redenen hebben om zich tegen die oplossing te verzetten. Doet hij dat toch, dan riskeert hij afwijzing van de uittredingsvordering. Aldus is opnieuw een mechanisme ingebouwd om op het nu genoemde punt tot een regeling te komen.

De slotzin van lid 3 geeft een extra mogelijkheid om te anticiperen op complicaties die bij het opmaken van het in lid 4 bedoelde proces-verbaal kunnen blijken. Uiteraard staat het partijen vrij alsnog in onderling overleg voor een andere afwikkeling te kiezen. In de aanvang van het lid 4 wordt uitdrukkelijk op deze mogelijkheid gewezen. Wordt de akte verleden dan hoeft zij niet méér in te houden dan de constatering van het gewezen vonnis. Overwogen is of dan niet met dat vonnis zou kunnen worden volstaan. Van een regeling in die geest is afgezien omdat zich per saldo complicaties kunnen voordoen, die de rechter niet kan overzien. Voor de notaris, die zich nog eens kan laten voorlichten door partijen en over het algemeen meer ervaring heeft met de overdracht van aandelen, is dat iets eenvoudiger. Met het oog op verwickelingen als bedoeld, is in lid 6 de bepaling opgenomen dat de notaris in de akte zodanige toevoegingen en verduidelijkingen opneemt als hij in het belang van het rechtsverkeer nodig acht. Gedacht is aan het gegeven dat er onzekerheid is over de titel van aankomst, over het aantal of de soort van de aandelen, over eventuele beperkte rechten, etc. In beginsel zal de notaris, gelet op het vonnis, de akte toch moeten verlijden. Indien echter uit de akte van mogelijke gebreken blijkt zijn partijen in elk geval gewaarschuwd. Mocht achteraf blijken dat de akte niet tot overdracht heeft geleid (bijvoorbeeld omdat de eisende aandeelhouder geen rechthebbende op de aandelen was), dan heeft de vennootschap tegen de aandeelhouder een vordering uit onverschuldigde betaling. Hetzelfde geldt indien de akte betrekking heeft op een bij voorraad uitvoerbaar verklaard vonnis en dit vonnis in hoger beroep wordt vernietigd.

Zoals gezegd is uitgangspunt van de regeling dat de vordering wordt ingesteld tegen de vennootschap. Blijkens lid 7 staat het echter de uittreder vrij de vordering in te stellen of mede in te stellen tegen bepaalde medeaandeelhouders. Ingevolge artikel 9 is ook in dit geval de kantonrechter van de plaats waar de vennootschap haar statutaire zetel heeft bevoegd.

Artikel 253

Een bepaling als vastgelegd in artikel 253 komt niet voor in het Nederlandse recht. De gedachte is dat een aandeelhouder, die buiten zijn toedoen in een minderheidspositie komt te verkeren, het recht moet hebben uit te treden, ook al is er (voorshands) geen sprake van gedragingen van de vennootschap of zijn medeaandeelhouders als bedoeld in artikel 251. In concernverhoudingen spreekt men in dit verband wel van een concern exit regeling. Vgl. Bartman, Minderheidsaandeelhouders: tussen exit en zorgplicht, in: Concernverhoudingen, Van der Heijden serie, deel 69, 2001, die voor het Nederlandse recht verdedigt dat het bestuur te dezer zake een zorgplicht heeft.

Tot de introductie van een formele regeling in het onderhavige voorstel heeft vooral bijgedragen de overweging dat het Surinaamse vennootschapsrecht een vergaande mate van vrijheid van inrichting kent. Vrijheid van inrichting betekent in de praktijk dat de meerderheid de vrijheid heeft de vennootschap naar eigen inzicht in te richten. Daartegenover moet dan de bescherming van minderheidsaandeelhouders een extra accent krijgen. De bevoegdheid om uit te treden wanneer een aandeelhouder in een minderheidspositie geraakt is overigens niet onbeperkt. Een voorwaarde is dat de uittreder het ontstaan van die positie redelijkerwijs niet heeft kunnen verhinderen. Daarvan is geen sprake wanneer de aandeelhouder bewust een minderheidspositie heeft aanvaard of een relatieve minderheidspositie heeft aanvaard zonder zich te oriënteren op de eventuele verbanden tussen de overige aandeelhouders, wanneer hij in een minderheidspositie is gekomen doordat hij geen gebruik heeft gemaakt van een voorkeursrecht bij overdracht of emissie van aandelen, wanneer hij niet is ingegaan op een ook tot hem gericht overnamebod waarvan de redelijkheid buiten twijfel is en in soortgelijke gevallen. Ook de minderheidsaandeelhouder die in die positie is gekomen door boedelscheiding of krachtens erfrecht, verkeert niet in de situatie dat hij dit niet heeft kunnen verhinderen. Een tweede beperkende regel is te vinden in de vervaltermijn van het derde lid. De aandeelhouder die niet binnen de vervaltermijn ageert verliest zijn recht. Goed denkbaar is ook dat een aandeelhouder voor een bepaald geval of voor een reeks voorzienbare gevallen afstand doet van zijn recht uit artikel 253. Men zie voor het begrip "groepsmaatschappij" de toelichting bij artikel 250.

Artikel 254

In artikel 254 worden enkele situaties genoemd waarin aan een uittredingsregeling in de geest van artikel 251 behoefte bestaat. Met betrekking tot de in lid 1 onder c. genoemde grond mag nog gewezen worden op artikel 134 lid 4. De betrokken aandeelhouder heeft in beginsel de keuze tussen een beroep op die bepaling en toepassing van artikel 254 lid 1 onder c. In artikel 254 lid 1 onder c. ontbreekt de zinsnede "mits deze een zwaarwegend belang heeft bij de handhaving van die rechtspositie". Het effect hiervan is dat een vordering tot uittreding eerder toewijsbaar is dan een vordering tot vernietiging.

Artikel 255

In een situatie waarin een uittredingsvordering aanhangig wordt gemaakt kunnen spanningen binnen de vennootschap intreden die onder omstandigheden hoog kunnen oplopen. In verband daarmee lijkt het gewenst de rechter de bevoegdheid te geven in zo'n situatie bepaalde voorlopige voorzieningen te geven. Artikel 255 voorziet daarin, met verwijzing naar artikel 276 lid 3, een bepaling uit het enquêterecht. wordt in deze bepaling een limitatieve opsomming van de mogelijk te treffen voorzieningen gegeven. Anders dan in het enquêterecht, waarin elementen van openbare orde een rol spelen, is een nadere beperking

vervat in de woorden "door deze gevraagde". De rechter dient zich te beperken tot de grenzen van het petitum, zij het dat die grenzen voor interpretatie vatbaar zijn. Men zie verder de toelichting bij artikel 276.

Artikel 256

Worden de aandelen van een vennootschap verhandeld op een beurs dan kan de minderheidsaandeelhouder zijn aandelen daar te gelde maken. Aan een vordering tot uittreding bestaat dan geen behoefte.

Artikel 257

In artikel 257 wordt de regeling van artikel 108a lid 1 onder c) nader uitgewerkt. De tekst van het tweede tot en met het vijfde lid is grotendeels ontleend aan het vierde tot en met het zesde lid van artikel 251. In het zesde lid wordt ten aanzien van de leden 2-5 een uitzondering gemaakt voor de in daar omschreven beleggingsmaatschappijen. Aannemelijk is dat toepassing van de leden 2-5 bij dit soort vennootschappen op onoverkomelijke bezwaren stuit.

Titel 8 - Het recht van enquête

Algemeen

De regeling bevat een op enkele punten vereenvoudigde versie van de enquêteregeling in de artikelen 2:344 e.v. NedBW. Zij is in grote lijnen gelijk aan het kort geleden op de Nederlandse Antillen aanhangig gemaakte voorstel. De bestaande Surinaamse regeling in artikel 132-140 WvK is zelden toegepast. Hetzelfde geldt voor de nagenoeg gelijkkluidende regelingen die destijds in Nederland en op de Nederlandse Antillen gegolden hebben. Naar alle waarschijnlijkheid heeft hierbij een rol gespeeld dat deze regelingen niet de mogelijkheid van sancties kenden. De nu voorgestelde regeling kent die mogelijkheid wel, te weten in de vorm van voorzieningen (artikel 282 lid 3 en 283) en in de vorm van voorlopige voorzieningen (artikel 276). De Surinaamse regeling in het Wetboek van Koophandel zal bij de invoering van dit ontwerp worden afgeschaft.

Artikel 270

De beperking aan het slot van lid 2 sluit aan op het bepaalde in artikel 16 lid 10.

Artikel 271

De procedure wordt aanhangig gemaakt bij het Hof van Justitie als in eerste instantie oordelende rechter. De implicatie is dat hoger beroep niet mogelijk is. In Nederland kent men een vergelijkbare regeling: de procedure wordt daar aanhangig gemaakt bij de "Ondernemingskamer" van het Hof te Amsterdam. Bij de term "nauw verbonden rechtspersoon" in lid 2 moet in de eerste plaats worden gedacht aan dochtermaatschappijen en groepsmaatschappijen. Gedacht kan ook worden aan het geval dat een stichting houdster is van alle aandelen van een vennootschap, het geval dat een vennootschap optreedt als beherend vennoot van een uit rechtspersonen bestaande contractuele vennootschap, e. d. Denkbaar is ook de bepaling dat het onderzoek zich mede uitstrekt tot een buitenlandse rechtspersoon. Of een dergelijke bepaling kan worden geëffectueerd zal afhangen van de feitelijke omstandigheden en het internationale recht.

Artikel 272

In het eerste lid wordt globaal het stramien van artikel 2:346 NedBW gevolgd. Voor de naamloze vennootschap geldt als criterium voor de bevoegdheid om een enquêteverzoek aanhangig te maken, dat de betrokken aandeelhouders een vijfde gedeelte van het eigen vermogen van de vennootschap vertegenwoordigen. In gevallen waarin alle aandelen een nominale waarde hebben komt dit op het zelfde neer als een berekening die uitgaat van het geplaatste kapitaal. Met dit criterium, dat in de Nederlandse regeling wordt gehanteerd, kan echter in Suriname niet gewerkt worden omdat de aandelen niet verplicht een nominale waarde hebben. Bij de naamloze vennootschap geldt als tweede criterium het kunnen uitbrengen van ten minste een vijfde van het aantal stemmen ten aanzien van alle onderwerpen. Dit laatste criterium kan zelfstandige betekenis hebben in gevallen waarin stemrechtloze aandelen in omloop zijn of er stemgerechtigden zijn, die geen aandeelhouder zijn. Men denke bijvoorbeeld aan pandhouders of vruchtgebruikers. Niet heel duidelijk is hoe in deze situatie artikel 23 zou moeten worden toegepast. Om op dit punt duidelijkheid te verschaffen bepaalt lid 4 dat artikel 23 geen toepassing vindt. Bij de vereniging en aanverwante rechtsvormen gaat het telkens om een vijfde van het aantal leden, waarbij de statuten kunnen bepalen dat de leden die geen gewone leden zijn niet meetellen. Om bij deze rechtsvormen de berekeningen niet teveel te compliceren is afgezien van een verdere differentiëring, zoals voorkomt in de Nederlandse regeling. Opgemerkt moet tenslotte worden dat in de Nederlandse regeling telkens voor een breukdeel van een tiende is gekozen. In de voorgestelde regeling is de keuze gevallen op een vijfde. De overweging is geweest dat het in de kleinschalige Surinaamse samenleving, meer nog dan in de Nederlandse, van belang lijkt misbruik van de reling te voorkomen.

In het tweede lid wordt aan het openbaar ministerie de rol toegekend om als zelfstandig tussenpersoon tussen een belanghebbende en het Hof op te treden. Beoogd wordt daarmee klachten uit de samenleving te kanaliseren, opdat deze op een evenwichtige manier kunnen worden gerepresenteerd. Het openbaar ministerie is in de aangegeven gevallen bevoegd een verzoek tot het houden van een enquête in te dienen. Het is nimmer daartoe verplicht. Uit lid 3 volgt dat het openbaar ministerie bijzondere bevoegdheden heeft om een zaak voor te bereiden. Deze extra bevoegdheden passen bij de aan het openbaar ministerie in artikel 272 toegekende rol.

Artikel 273

Deze bepaling is ontleend aan artikel 2:349 lid 1 NedBW. Het belang van de bepaling is onder meer hierin gelegen dat partijen de gelegenheid wordt geboden om zonder schadelijke ruchtbaarheid tot overeenstemming te komen.

Artikel 274

Deze bepaling volgt globaal de regeling van artikel 2:349a, eerste zin en 2:350 lid 2 en 3 NedBW.

Artikel 275

Met deze bepaling wordt in de eerste plaats beoogd zoveel mogelijk te bevorderen dat partijen zonder voortzetting van de procedure alsnog tot overeenstemming komen. Hierbij mag worden bedacht dat een eenmaal aangevangen enquête, hoe nuttig en gewenst deze ook kan zijn onder bepaalde omstandigheden, uit kan lopen op een langdurige en tamelijk kostbare procedure, die de regelmatige voortzetting van de bedrijfsactiviteiten in hoge mate

kan belemmeren. Daarmee is meestal het belang van geen enkele partij gediend. Meer in het algemeen wordt beoogd de aan het Hof een toezichthoudende positie toe te kennen.

Artikel 276

Artikel 276 is geïnspireerd op artikel 2:349a lid 2 NedBW. Een niet onbelangrijk verschil is dat voor het treffen van een voorlopige voorziening een verzoek nodig is en dat de bepaling in lid 3 een limitatieve opsomming geeft van de mogelijk te treffen voorzieningen. Anders dan in artikel 255 wordt echter de eis dat in het verzoek een bepaalde voorziening wordt aangeduid niet gesteld. Zoals uiteengezet in de toelichting op artikel 255 berust deze verruiming ten opzichte van die bepaling op de overweging dat bij het enquêterecht, anders dan bij het uittredingsrecht, elementen van openbare orde een rol spelen.

De limitatieve opsomming in lid 3 is in belangrijke mate ontleend aan de eveneens limitatief geformuleerde opsomming van “definitieve” voorzieningen in artikel 2:356 NedBW. Artikel 283 noemt de “definitieve” voorzieningen die naar Surinaams recht mogelijk zijn. De daar gegeven opsomming sluit aan op die van artikel 276 lid 3.

De te geven voorzieningen kunnen leiden tot aantasting van verworven rechten. Men denke aan een bevel om een gesloten overeenkomst niet uit te voeren. Is de derde te goeder trouw dan zou dat tegenover hem onredelijk zijn. Vgl. HR 13 juli 2007, NJ 2007, 434 (ABN AMRO inzake LaSalle). De eerste zin van het vierde lid betekent dat in een dergelijk geval de derde zijn rechten kan uitoefenen alsof de voorziening niet gegeven is. De derde zin schept echter de mogelijkheid van een tussenoplossing. De rechter moet naar bevind van zaken handelen.

Bij de eerste zin van het vijfde lid is gedacht aan bepalingen die de voorziening completeren, zonder dat daardoor het limitatieve karakter van de opsomming in het derde lid wordt aangetast. Als voorbeeld kan worden genoemd het vaststellen van een bezoldiging van een tijdelijk aangestelde bestuurder of commissaris of het geven van bepaalde aanwijzingen terzake van het tijdelijk te voeren bestuur of het tijdelijk te houden toezicht en de rapportage daarover aan de aandeelhouders of het Hof, dan wel een door het Hof aangewezen rechter.

Het zesde lid voorziet in de mogelijkheid van het opleggen van een dwangsom. Dat daarbij enige terughoudendheid moet worden betracht spreekt vanzelf. Het doel moet steeds zijn het zoveel mogelijk bevorderen van een goede gang van zaken bij de vennootschap, ondanks de gerezen, aanhangige conflicten. Gewaakt moet worden voor het verscherpen van de tegenstellingen.

Artikel 277

Artikel 277 geeft een soortgelijke regeling als artikel 2:351 NedBW.

Artikel 278

Vgl. artikel 2:352a NedBW.

Artikel 279

Een verslag wordt ook voorgeschreven in artikel 2:353 NedBW. Lid 2 beoogt een gang van zaken die aan de eisen van behoorlijke rechtspleging voldoet te bevorderen.

Artikel 280

Vgl. 2:353 NedBW.

Artikel 281

De Nederlandse regeling bevat overeenkomstige bepalingen. Vgl. artikel 2:350 lid 3 en 2:354 NedBW. Is het oorspronkelijk verzoek door de faillissementscurator gedaan dan zullen de kosten boedelschuld zijn.

Artikel 282

Artikel 282 houdt materieel hetzelfde in als artikel 2:355 NedBW, zoals deze bepaling in de jurisprudentie is uitgewerkt.

Artikel 283

Vgl. artikel 2:356 NedBW. In artikel 283 wordt in het bepaalde onder a. aansluiting gezocht bij de mogelijk reeds getroffen voorlopige voorzieningen. Wordt de rechtspersoon ontbonden dan kan het Hof zo nodig vereffenaars benoemen op de voet van artikel 284, lid 2. De beschikking tot splitsing komt in de plaats van het in artikel 334m bedoelde besluit tot splitsing. In beginsel blijven echter de overige splitsingsbepalingen van kracht. Dit betekent dat het Hof zich ervan zal moeten vergewissen dat die bepalingen behoorlijk zijn nagekomen voordat het een splitsingsbeschikking geeft. Onder omstandigheden kan gebruik worden gemaakt van o.m. artikel 276 lid 3 jo 283, of van artikel 284, lid 2. Een notariële akte als bedoeld in artikel 334n moet in elk geval nog worden verleden.

Artikel 284

Soortgelijke bepalingen bevat artikel 2:357 NedBW.

Artikel 285

Vgl. artikel 2:358 lid 1 NedBW. Zie artikel 35 voor een regeling als omschreven in artikel 2:358 lid 2 NedBW.

Titel 9 – Omzetting, fusie en splitsing

Artikel 300

De artikelen 300 tot en met 306 geven een algemene regeling voor de omzetting van een rechtspersoon in een andere rechtsvorm. De regeling is geïnspireerd door de Nederlandse regeling in artikel 2:18 j° 183 (en 72) NedBW met daarbij de artikelen 2:71 en 2:181 NedBW. Er zijn echter enkele verschillen, voor een deel van terminologische, voor een ander deel van inhoudelijke aard. Wat artikel 300 betreft geldt het volgende. Het tweede lid is afgestemd op artikel 18, tweede lid, NedBW, met dien verstande echter dat de in die bepaling voorgeschreven meerderheid van ten minste negen tienden van de uitgebrachte stemmen niet is overgenomen. Voldoende lijkt dat de vereisten voor een besluit tot statutenwijziging in acht zijn genomen. Daarbij kan het gaan om nog andere vereisten dan een bepaalde meerderheid van de uitgebrachte stemmen. De woorden "ten minste" geven aan dat in de statuten zwaardere eisen kunnen worden gesteld. Blijkens het tweede lid van artikel 51 kunnen de statuten van een stichting slechts worden gewijzigd indien de statuten daartoe de mogelijkheid openen. Het derde lid van artikel 300 sluit logisch op deze bepaling aan. Een mede op deze gedachte geïnspireerde bepaling is te vinden in het vijfde lid van artikel 317. Het vierde lid is woordelijk gelijk aan het vierde lid van artikel 2:18 NedBW. Een regel als omschreven in het vijfde lid ontbreekt in het Nederlandse recht. Hij wordt hier

opgenomen om het voorschrift van de rechterlijke machtiging enige inhoud te geven. Die inhoud kan het alleen krijgen wanneer belanghebbenden daadwerkelijk in de gelegenheid worden gesteld van hun eventuele bezwaren te doen blijken. Het zesde lid is in hoofdlijnen gelijk aan het vijfde lid van artikel 2:18 NedBW. Een verschil is dat uitdrukkelijk als weigeringsgrond wordt genoemd dat de omzetting leidt tot ongerechtvaardigde bevoordeling of benadeling van een of meer personen. Voorts is uitdrukkelijk bepaald dat de rechter voorwaarden aan het verlenen van een machtiging kan verbinden. De bedoeling daarvan is onder meer om te anticiperen op een verzoek om schadevergoeding als bedoeld in artikel 302. Het tijdig aanhangig maken van die kwestie kan een vlotte gang van zaken bevorderen. Zoals blijkt uit artikel 302, tweede lid, tweede zin, kan echter de rechter in dit stadium aan het verzoek om schadevergoeding voorbijgaan. Dat bevoordeling of benadeling kan intreden bij omzetting van of in een stichting is gemakkelijk in te zien wanneer men bedenkt dat door die omzetting de economische eigendom van het vermogen verandert. Iets soortgelijks doet zich voor wanneer overdraagbare aandeelhoudersrechten worden omgezet in lidmaatschapsrechten die in beginsel niet overdraagbaar zijn. Het achtste lid geeft een regel, die een zekere garantie geeft dat bij omzetting van een stichting het dan bestaande vermogen niet naar de leden of aandeelhouders van de stichting vloeit. Dit achtste lid is anders opgezet dan het tot op zekere hoogte vergelijkbare zesde lid van artikel 2:18 NedBW. Een bezwaar van de Nederlandse regeling is dat het verbod tot "anders besteden" weinig scherpte heeft. De materiële inhoud daarvan is bovendien geheel afhankelijk van de wijze waarop de stichtingstatuten voor de omzetting waren geredigeerd, waarbij niet is uitgesloten dat juist met het oog op de omzetting een weinig dwingende redactie is gekozen. Tenslotte is niet duidelijk of onder "besteden" ook valt het dragen van verliezen in de normale bedrijfsvoering. In elk geval bestaat een verplichting om tot het bedrag van het bij de omzetting bestaande vermogen een "wettelijke reserve" te vormen, of iets dergelijks, in de Nederlandse regeling niet en het lijkt ook niet wenselijk een dergelijke verplichting in te voeren. De tekst van het achtste lid van artikel 300 laat geen twijfel dat het omzettingsvermogen zonder verdere gevolgen door bedrijfsverliezen of andere verliezen kan worden aangetast. Verboden is slechts dat het netto vermogen door uitkeringen aan aandeelhouders of leden vermindert of, zonder toestemming van de rechter, door uitkeringen aan derden. De eerste zin van het negende lid spreekt voor zich. In de tweede zin wordt tot uitdrukking gebracht dat ook de omzetting, gelet op het ingrijpende karakter daarvan, een ijkpunt is voor de toepassing van artikel 24.

Artikel 301

Deze bepaling bevat aanvullende regels voor de omzetting van een rechtspersoon in een naamloze vennootschap. Het tweede en vijfde lid stelen op de Nederlandse regeling in de artikelen 2:72 en 2:183 NedBW. De slotzin van het tweede lid, het derde en vierde lid sluiten logisch aan op de regeling in de artikelen 101 en 201. Zie verder de toelichting op artikel 101.

Artikel 302

Artikel 302 bevat een regeling in de geest van de artikelen 2:71 en 2:181 NedBW. De verschillen zijn te verklaren uit de opzet van het zesde lid van artikel 300, die afwijkt van de overeenkomstige bepaling in het Nederlandse recht. Men zie de daar gegeven toelichting.

Artikel 303

Volgens dit artikel kan een buitenlandse rechtspersoon zich omzetten in een Surinaamse rechtspersoon. Effectuering van die mogelijkheid is overigens mede afhankelijk van het

toepasselijke buitenlandse recht. In het tweede lid wordt melding gemaakt van het tijdstip van totstandkoming omdat denkbaar is dat naar het recht van de buitenlandse rechtspersoon na het tijdstip van de notariële akte van omzetting nog een handeling moet worden verricht. Te denken is bijvoorbeeld aan de uitschrijving uit een register.

Artikel 304

Bepaald wordt dat een naamloze vennootschap zich kan omzetten in een buitenlandse rechtspersoon. Voorwaarde is dat volgens het recht van die buitenlandse rechtspersoon het bestaan van de vennootschap niet beëindigd wordt. Deze bepaling is opgenomen om te voorkomen dat de rechtspersoon zonder adequate bescherming van schuldeisers ophoudt te bestaan. Het derde lid beoogt mogelijk te maken dat een omzetting in een buitenlandse rechtspersoon geheel wordt voorbereid tot en met het passeren van de notariële akte, echter met dien verstande dat zij pas van kracht wordt wanneer aan een bepaalde voorwaarde is voldaan. De voorwaarde kan zijn dat de uitschrijving uit het handelsregister heeft plaatsgevonden. Als voorwaarde kan bijvoorbeeld ook worden opgenomen dat in het beoogde buitenland een bepaalde rechtshandeling of publicatie plaatsvindt. Aan een voorwaarde in deze geest kan behoefte bestaan in tijden van oorlog of oorlogsgevaar. Denkbaar is immers dat in zo'n situatie de tijd of de mogelijkheid ontbreekt om alsnog aan de meer voor de hand liggende voorwaarde van uitschrijving te voldoen. Hoe dat ook zij, heeft eenmaal uitschrijving uit het handelsregister plaatsgevonden, dan moet de in lid 6, eerste volzin, verwoorde regel toepassing vinden, hetgeen wil zeggen dat de omzetting naar Surinaams recht onaantastbaar is. De term "onaantastbaar" wordt gebruikt om aan te geven dat een beroep op gebreken als bedoeld in artikel 21 of gebreken in de notariële akte niet meer mogelijk is. Een op deze gedachte vooruitlopende bepaling geeft de laatste volzin van lid 4. De vennootschap en de notaris zullen er in elk geval goed aan doen te streven naar een zo spoedig mogelijke uitschrijving, zodra vaststaat dat de vennootschap de omzetting wil effectueren. Essentieel is bij dit alles dat naar het toepasselijke buitenlandse recht het bestaan van de rechtspersoon wordt voortgezet. Mocht achteraf blijken dat aan die voorwaarde niet is voldaan, dan zou de "omzetting" naar Surinaams recht neerkomen op een beëindiging van het bestaan zonder ontbinding of vereffening. Onder meer uit het oogpunt van crediteurenbescherming zou dit onaanvaardbaar zijn. De slotzin van lid 6 bepaalt daarom dat in een dergelijk geval de omzetting geacht wordt niet te hebben plaatsgevonden.

Van belang is tenslotte lid 5. In het belang van crediteuren bevat dit lid 5 twee mededelingsplichten. In aansluiting daarop bevat artikel 305 een verzetregeling. Zoals uit het eerste lid van dat artikel blijkt is het verschijnen van de laatste van de twee mededelingen beslissend voor de aanvang van de verzettermijn. Opdat crediteuren en contractuele wederpartijen een redelijke mogelijkheid hebben om van die regeling gebruik te maken wordt voorgeschreven dat de mededelingen niet later dan vijf weken voor de omzetting en niet eerder dan drie maanden daarvoor moeten worden gedaan. De uitdrukking "zoveel mogelijk gelijktijdig" wordt gebruikt omdat de notaris wel opgave tot mededeling kan doen maar het tijdstip waarop de mededeling in het betrokken blad verschijnt niet altijd in de hand heeft.

Van de mededelingsregeling kan worden afgeweken in gevallen waarin het belang van de vennootschap dit bepaaldelijk vordert. Hierbij is in het bijzonder gedacht aan de in het derde lid bedoelde constructie, waarin een omzetting in een buitenlandse rechtspersoon geheel wordt voorbereid, tot en met het passeren van de notariële akte, echter met dien verstande dat zij pas van kracht wordt wanneer aan een bepaalde voorwaarde is voldaan. Duidelijk is dat in een dergelijk geval naleving van de in lid 5 genoemde mededelingsvoorschriften bezwaren oplevert. Bezwaren levert in elk geval op de daaraan gekoppelde verzetregeling, in het

bijzonder het derde lid van artikel 305. Denkbaar is dat ook in andere gevallen naleving van de mededelingsplichten zozeer in strijd komt met het vennootschapsbelang dat zij redelijkerwijs niet van de vennootschap kan worden gevorderd. Intussen moet worden voorkomen dat crediteuren en contractuele wederpartijen hiervan de dupe worden. In de slotzinnen van lid 5 wordt daarom voor deze gevallen een in de akte van omzetting op te nemen aansprakelijkheidsverklaring voorgeschreven. Aan die verklaring zullen de betrokken derden rechtstreeks rechten kunnen ontlenuen. Voor beursvennootschappen wordt in zoverre een uitzondering gemaakt dat een aansprakelijkheidsverklaring van aandeelhouders niet vereist is. Een ook op aandeelhouders betrekking hebbend voorschrift tot aansprakelijkstelling zou bij een beursvennootschap niet goed uitvoerbaar zijn.

Bij het bovenstaande mag worden opgemerkt dat een aansprakelijkheidsverklaring, van bestuurders dan wel aandeelhouders, in de praktijk niet bezwarend hoeft te zijn. De eenvoudigste wijze om aan de gevolgen daarvan te ontkomen is het tijdig betalen van de schulden. Het bestuur moet in staat worden geacht daarop voldoende zicht te hebben. Voor zover dat in een bepaald geval niet zo is of betaling niet mogelijk is, en de betrokkenen de omzetting toch willen doorzetten zonder aan de mededelingsvoorschriften te voldoen, kunnen over en weer garanties en zekerheidstellingen worden bedongen.

Bij de naleving van de mededelingsvoorschriften en het onder ogen zien van de consequenties van niet-naleving, ligt een zware verantwoordelijkheid op de notaris. Met het oog daarop wordt aan het slot van lid 5 het derde lid van artikel 5 van overeenkomstige toepassing verklaard.

Artikel 305

De in deze bepaling opgenomen verzetregeling werd hierboven al genoemd. Zij volgt in grote lijnen het stramien van artikel 316. De woorden "al dan niet" zijn in lid 4 ingevoegd om rekening te houden met de mogelijkheid dat de voor de aanvang van de verzettermijn relevante laatste mededeling minder dan een maand voor de omzetting verschijnt en dat nog binnen die maand maar na de omzetting het verzoekschrift tot verzet is ingediend. In een dergelijk geval cumuleren dus voor de verzoeker de mogelijkheid van verzet en de rechten uit de hoofdelijke aansprakelijkstelling, die wegens het niet volledig naleven van de mededelingsplichten in de akte van omzetting moet zijn opgenomen. Bij "op een rechtsmiddel" kan worden gedacht aan het geval dat het verzet in eerste instantie met uitvoerbaarverklaring bij voorraad is afgewezen, de akte van omzetting daarna is verleden en vervolgens de afwijzende beslissing in hoger beroep wordt vernietigd.

Artikel 306

Volgens deze bepaling kan ook een stichting zich omzetten in een buitenlandse rechtspersoon. Aan die faciliteit kan in de praktijk behoefte bestaan. De omzettingsprocedure is afgestemd op hetgeen in de vorige artikelen is bepaald. Rechterlijke machtiging en mededeling van het tijdstip van behandeling van het machtigingsverzoek zijn vereist ingevolge artikel 300 lid 4 en 5.

Artikelen 309 tot en met 334

De artikelen 309 tot en met 334 geven een regeling voor de fusie, in de praktijk wel aangeduid als "juridische fusie". Met die term wordt dan beoogd een tegenstelling aan te geven tussen deze fusie enerzijds, de "aandelenfusie" en de "bedrijfsfusie" anderzijds. Zoals in het algemeen gedeelte van deze toelichting is medegedeeld is de regeling van de fusie,

zoals die van die splitsing (artikelen 335 tot en 363), nagenoeg geheel aan de Nederlandse regeling ontleend. Ook de wettekst volgt zoveel mogelijk de tekst van de Nederlandse bepalingen. Men zie voor de achtergrond van deze opzet het algemeen gedeelte van deze toelichting. Deze opzet betekent in elk geval dat men voor de interpretatie van de regeling nagenoeg geheel kan vertrouwen op hetgeen de Nederlandse rechtspraak en literatuur daarover leert. In het navolgende zullen alleen de markante verschillen met de Nederlandse regeling worden besproken.

Artikel 309

Deze bepaling is gelijk aan artikel 309 NedBW. Ook in de volgende bepalingen omtrent fusie loopt de nummering gelijk met die in Nederland.

Artikel 310

Het vierde lid bevat een redactieverandering, die geen materiële betekenis heeft.

Artikel 312

De opzet van het vierde lid is vereenvoudigd.

Artikel 313

De laatste zin van het tweede lid is geschrapt: de Surinaamse regeling kent geen wettelijke of statutaire reserves.

Artikel 314

Aan de tweede zin van het tweede lid is als voorbeeld van bijzonder recht toegevoegd: het recht tot het bijwonen van vergaderingen. Zie in dit verband artikel 131. Aan het derde lid is een zin toegevoegd die beoogt meer inhoud te geven aan de goedkeuringsprocedure. Het vierde lid van de Nederlandse regeling is niet overgenomen omdat het instituut van een wettelijk geregelde ondernemingsraad of medezeggenschapsraad in Suriname onbekend is.

Artikel 316

Artikel 316 geeft in iets andere bewoordingen een regeling die inhoudelijk grotendeels gelijk is aan de Nederlandse pendant. Redactiever verschillen beogen de regeling meer begrijpelijk te maken. Een inhoudelijk verschil is dat al in dit stadium kan worden gedebatteerd over de in de artikelen 320 en 322 geregelde kwesties. Het tijdig ter sprake brengen van die kwesties kan een vlotte gang van zaken bevorderen. Hier wordt dezelfde gedachtegang gevolgd als ten aanzien van artikel 300, zesde lid, jo artikel 302.

Artikel 317

Artikel 317 is in hoofdzaak gelijk aan het Nederlandse voorbeeld. De laatste zin bepaalt wanneer de rechter het machtigingsverzoek moet afwijzen. De Nederlandse bepaling noemt in dat verband alleen het belang van de stichting. Dat is wat mager. Ook in het geval dat de belangen van aangeslotenen of derden onevenredig worden geschaad dient het verzoek te worden afgewezen.

Artikel 318

Artikel 318 is materieel gelijk aan artikel 2:318 NedBW. De wijzigingen vloeien voort uit de iets andere opzet van de Surinaamse regeling.

Artikel 320

Aan het eerste lid is een tweede zin toegevoegd. Het daarin bepaalde sluit aan op de regeling in artikel 316.

Artikel 321

Omdat de Surinaamse regeling geen wettelijk reserves kent is het vierde lid vervallen.

Artikel 322

De tweede zin van het tweede lid loopt parallel aan de tweede zin van het eerste lid van artikel 320.

Artikel 323

Deze bepaling is inhoudelijk gelijk aan artikel 323 NedBW.

Artikel 323a

Artikel 323a maakt het mogelijk dat een buitenlandse rechtspersoon door fusie naar Surinaams recht in een Surinaamse rechtspersoon verdwijnt.

Artikel 323b

Artikel 323b vormt het spiegelbeeld van artikel 323a: de bepaling maakt het mogelijk dat een Surinaamse rechtspersoon door fusie in een buitenlandse rechtspersoon verdwijnt. In het derde lid worden de artikelen 310 tot en met 334 (waaronder dus ook artikel 316, dat een verzetregeling bevat) van de interne fusieregeling van overeenkomstige toepassing verklaard voor zover de daarin bedoelde rechtshandelingen en formaliteiten de verdwijning regelen en zich afspelen in de Antilliaanse rechtssfeer. Voor wat betreft de verkrijgende rechtspersoon moeten daarbij de buitenlandse regels zoveel mogelijk in acht genomen worden. Omdat de fusie moet resulteren in het voortbestaan van alleen de buitenlandse rechtspersoon moet in de eerste plaats het buitenlandse recht van toepassing zijn op het van kracht worden van de fusie. Aldus de slotzin van het derde lid.

In de Nederlandse versie van de grensoverschrijdende fusie is een regeling opgenomen die ertoe strekt dat minderheidsaandeelhouders van de verdwijnende vennootschap die tegen het fusievoorstel hebben gestemd de rechter kunnen verzoeken hun een schadevergoeding toe te kennen (artikel 333h en 333i NedBW). Omdat deze regeling enkele haken en ogen blijkt te hebben, wordt zij in het Antilliaanse recht niet overgenomen. Dit sluit overigens niet uit dat een aandeelhouder onder omstandigheden op schadevergoeding aanspraak kan maken. Een vordering in die zin moet echter worden beoordeeld naar de gewone regels van het vermogensrecht, zoals deze door het rechtspersonenrecht worden gekleurd.

Artikel 325

Artikel 325 is materieel gelijk aan artikel 325 NedBW. De iets andere redactie van het tweede en het derde lid hangt samen met het gegeven dat Surinaamse aandelen geen nominale waarde hoeven te hebben.

Artikel 326

Toegevoegd zijn een bepaling 1 d. en een tweede lid. De toevoeging hangt samen met de regeling in artikelen 101.

Artikel 328

De wijzigingen ten opzichte van de Nederlandse regeling hangen samen met de verschillen in de kapitaalbeschermingsregeling.

Artikelen 329 en 330

Deze artikelen ontbreken. De als artikel 329 genummerde bepaling in Boek 2 NedBW is niet overgenomen omdat de Surinaamse wetgeving het begrip "met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen" niet kent. Artikel 2:330, eerste en tweede lid, NedBW is naast artikel 2:317 NedBW in de Nederlandse wetgeving opgenomen in verband met daartoe strekkende voorschriften van de Europese fusierichtlijn. De Surinaamse wetgever is aan die voorschriften niet gebonden. Het derde lid is niet overgenomen omdat het preventieve toezicht is afgeschaft. Aan het vierde lid bestaat naar het oordeel van de ondergetekende geen behoefte. Voor de besluitvorming bij de naamloze vennootschap kan dus naar Surinaams recht geheel worden teruggevallen op artikel 317 en eventuele aanvullende statutaire bepalingen.

Artikel 331

De iets andere redactie van het derde lid hangt weer samen met het verschil in de regeling van de kapitaalbescherming.

Artikel 332

Dit artikelnummer ontbreekt. De overeenkomstige Nederlandse bepaling houdt verband met de in Nederland nog vereiste verklaring van geen bezwaar bij statutenwijziging.

Artikel 333

De belangrijkste toevoeging in deze regeling ten opzichte van artikel 333 NedBW is te vinden in het derde lid. Ook buiten concernverhoudingen kan het voorkomen dat alle stemgerechtigde personen het eens zijn. Voor toepassing van de artikelen 326 tot en met 328 is ook dan geen aanleiding.

Artikel 334

Deze bepaling is materieel gelijk aan artikel 2:334 NedBW.

Artikelen 335 tot en met 363

In deze bepalingen wordt de splitsing geregeld. De artikelen 335 tot en met 363 zijn nagenoeg gelijklopend aan de artikelen 2:334a tot en met 2:334ii NedBW. De verschillen lopen parallel met de verschillen in de fusieregeling. Voor een toelichting op de verschillen kan derhalve naar de toelichting op de fusieregeling worden verwezen.